د بحث خیلے مناظره

پہ مسئلہ دَ

سماع الاموات عند القبور

پہ مینځ د

مولانا واحد اللہ وحدان صاحب

اود

مفتی محمد ندیم محمودی صاحب

ضبط وتحریر: طالب العلم منیب الرحمٰن باجوڑی

ناشر: جامعہ تعلیم القرآن چراٹ روڈ ڈاگ بیسود ضلع نوشہرہ 0308-0427476

☆☆☆

فهرست

کتاب نوم : د بټ خیلے مناظره

ضبط وتحریر ، منیب الرحمن باجوړي

کمپوزنګ ، منیب الرحمن باجوړي

تعداد . ۱۰۰۰

تاریخ . ۱٤ اکتوبر، ۲۰۲۰ بطابق ۲٦صفر، ۱٤٤۲ھ

چهاپ ، ړومبے

د چهاپ ځائے نور الله کتوزئی پرنټرز جي ټي روډ پشاور
03149074877

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش لفظ

اَلْحَمْدُ لله عَلىٰ مَا اَنْعَمَ ، وَعَلَّمَ مِنَ الْبَيَانِ مَا لَمْ نَعْلَمْ، وَالصَّلوٰةُ عَلىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَيْرِ مَنْ نَطَقَ بِالصَّوَابِ وَ اَفْضَلِ مَنْ اُتِيَ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ وَعَلىٰ اٰلِهِ الْاَطْهَارِ وَصَحَابَتِهِ الْاَخْيَارِ.
اَمَّابَعْدَ :-

☆-کله چه د بټ خیلے مناظره او شوله او ما واوریدله نو په هغے کښې فریق اول مناظر مفتی ندیم صاحب په خپل ترن اول کښې وائي:
" عوام به هغه په خپله باندے اوګوری فیصله به کوی بیا ، (انشاء الله) ".

☆ -او بیا په خپل ترن نمبر هفتم کښې په اوچت اواز سره وائي :
" آو پنج پیریانو رونړو ، څه تاسو ته ویم د الله بندګانو لګ په دے دلائلو سوچ اوکي ، د دے کیمرے په سترګی به تاسو اوګوری فیصله وکړ ".

☆-کله چه مناظره اوشوله نو هغه خو یو صوتی تقریر وؤ ، چونکه د دغه صوتی تقریر او د جانبینو د لائل محفوظ کول او بیا په هغے باندے فیصله کول مشکل او ګران وو، او نه د هرچا سره دومره وقت وی ، او خصوصا په داسے علمی مسئله کښې فیصله کول د عوامو کار نه دے ، بلکه د علماء کرامو کار دے ، نو دعلماء کرامو د سهولت د پاره ما اراده اوکړه چه څه دا اولیکمه ، او منظر عام ته راشی په کتابی شکل کښې ، او هر عالم ئي اوګوری نو هغه ته به د جانبینو په دلائل باندے سوچ او فکر کول اسان شی او بیا فیصله کول به ورته هم اسان شی .

★- ما د خپل بشری طاقت مطابق حتی الوسع کوشش کړیدے چه هر مناظر چه هر څنګه لفظ وئیلے دے ما هغه لیکلے دے ، بیا هم کچرے کم لفظ رد وبدل لیکلے شوے وی نو څه د هغے معذرت غواړم ، او په دے لیکلو کښې ما د یو جانب طرفداری هم نه ده کړے ، البته په مناظره باندے د پوهیدلو د پاره ما څهٔ بعض عنوانات دخپل طرف نه لیکلي دي ، مثلا:

★(۱) د فریق اول نه مراد مفتی محمد ندیم محمودی صاحب دے.

★(۲) د فریق دوم نه مراد مولانا واحد الله وحدان صاحب دے.

★او بعض نور عنوانات چه هغه ما تفصیلاً په فهرست کښې راوستی دی ، د اسانتیا د پاره ، نو دغه الفاظ هم ځما دی ، مثلا ، فریق اول : ټرن اول . الخ ... چه تفصیل د هغے د فهرست نه معلومیږی .

★په هر یو ټرن کښې دواړه فریقین ځپل خپل وخت کښې خبره کوی ، یعنی هر ټرن شل منټ وی ، لس منټ د یو فریق او لس منټ د بل فریق .

★ټوله مناظره یوولس ټرنه ده ، او دولسم ټرن نیمګړے پاتی شویدے .

★دا مناظره ما د الضحی ټی وی والا د رکاډنګ نه لیکلی ده خو بیا الضحی ټی وی والا پوره مناظره نده نشر کړے په فیس بك باندے ، او څه کټ کوټ پکښې شوے وو، دغه کټ شوی ځائیونه ما د یوټیوب نه راواخستل .

طالب العلم

منيب الرحمن باجوړی عفي عنه

(۱٤/اکتوبر /۲۰۲۰ء ـ بمطابق ـ ۲٦ـ صفر ـ۱٤٤۲)ھ

د فریق اول د صدر بیان

اعوذ باللہ من الشیطن الرجیم بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَ الْفَتْحُ ۝ وَ رَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُوْنَ فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا ۝ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَ اسْتَغْفِرْهُ اِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا ۝

(صدق الله العظيم)

سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ .

رب زدني علما وارزقني فهما ، اللّٰهُمَّ صل على محمد و على اٰل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى اٰل ابراهيم انك حميد مجيد ، اللّٰهُمَّ بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد .

یا رب صل و سلم دائما ابدا علی حبیبك خیرِ الخلقِ كُلِّهِمِ.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

نن ستائس تاریخ بروز پیر د بټ خیلے پدے مضافاتو کښں د سَماع الموتی عند القبور په موضوع باندے چه د کمنے مسئلے د جانبینو نه شرائط لیکلی شویدی ، یاتعین د مناظرے د موضوع شویدے ، نو (الحمد الله) په تائم باندے دغه ملګری هم رارسیدلی دی او مونګه ستاسو ځائی ته رارسیدلی یو،نو(انشاء الله العزیز)څه صرف د خپل استاذ محترم د مناظر او د دے ملګرو تعین کومه نور خو تولو ته پته ده تاسو ته پته ده تول پي پیژنی او بیا به د هغے نه پس (انشاء الله) مناظرین خپل مینځ کښں مخامخ کیکی او سنجیدګي سره ادب او احترام سره بغیر د شور شرابی نه به (انشاء الله) بحث مباحثه کیکي ، یقینا ابتداء کښں چه مونږ راغلو نو انتهائی څه

خوشحاله شومه د دغه ملګرو د طرف نه ډیر ښه استقبال او ډیر ښه ملاویدل هغه او شو او الله دے اوکړي چه دا مجلس تر اخیره پورے هم هغه شانتې سر ته په ادب او احترام او سجندګئي سره چه کم دے هغه اُورسی.

او ستاسو نه څما دا مُطالبه ده څنګه چه حضرت مفتی صیب دے ملګرو ته اویل مونږ ستاسو په وینا باندے هم ستاسو ځائے ته راغلی یو، نو مونږ ستاسو یو اعتبار سره میلمانه یو، نو تاسو به څمونږ خیال ساتئ مونږ به ستاسو خیال ساتو، او یوه خبره چه هغه ډیره قابل غور ده نو هغه داده چه دغه معاهده هم شویده او انشاء الله چه د دغه معاهدے پاسداري به هم کوو چه د دے ځائے نه بعد یعنی مناظره چه کله ختمه شی چه څومره وخت(درے/۳) ګهنټے څومره لیکلے شویدے، نو د هغې مطابق چه کله مناظره ختمه شی دلائل د جانبینو نه پیش کړیشی د هغې نه بعد چونکه دا ستاسو ځے دے مونګ خو میلماتو یو مونګ خو به دے ځائے نه ځو خامخا، اکثر بعضو ځائینو کښې دا سے اوشی، ستاسو نه خو دغه توقع ده چه انشاء الله تاسو به نه کوی بعض ملګری هغه ئی چه یا د بعض ملګرو په وینا سره اوکړي یا هغوي هسے هغه خپل عوامو ته یو انداز سره خبره کول غواړی نو مونږ خو به خامخا د دے ځے نه ځو، اسے نه چه بیا په اخره کښې داسے ویډیوګانی کیکی چه دادي دوئ اوتښتیده او مونږ په خپل ځائے باندے ناست یو فلان، فلان، داسے قسمه نو دابه عهد شکنی وی او دویم نمبر دا چه دا به د میلمستیا د هغه د هغه دغه هم خلاف وی، نو انشاء الله العزیز مناظره به د دغه شرائطو مطابق څنګه چه هغه میزبان هم اوفرمائیل او څمونږ حضرت مفتي صیب هم اوفرمائیل

او ستاسو نه هم څمونږ انشاء الله دا توقع ده چه هم دغه انداز باندے به تر اخیره پورے دغه سنجیدګۍ سره ادب او احترام سره خوش خلقي سره انشاء الله اخیره پورے به دا مجلس سر ته رسو ، نو د دغے به تاسو هم انشاء الله پابندی کوی او څمونږ ملګری به هم انشاء الله پابندی کوي ، نو څما د صدارت د پاره د حضرت مفتی صیب د طرف نه تعین شویدے او حضرت مفتی صیب تاسو هم پیژنئ او الحمد الله ټول پاکستان هندوستان چه سومره دغه دی هغه خلك ئي کوری ، نو هغوی ئي هم پیژنی ، استاذ المناظرین استادی ومرشدی حضرت مولانا مفتی محمد ندیم محمودی صیب حفظه الله ورعاه ، او د دوی سره دغه طرف ته مفتی فیض الحسین صیب حقاني ، دامت براکاتهم العالیه مفتي اکبر علی صیب حقاني دامت برکاتهم العالیه ، او ماسره ښی طرف ته هغه عبدالرحمن عابد صیب دامت برکاتهم العالیه دا معاونین دی ، او انشاء الله ستاسو صدر صیب نه او ټولو ملګرو نه او ټولو ملګرو نه څما دا توقع ده چه تر اخیره پورے به انشاء هغه مجلس په ادب او احترام سره د جانبیونه به (انشاء الله) خیال ساتو ، الله جل شانه مونږه تاسو ته د اخیره پورے هغه مجلس کښې د خوش خلقی او د هر اعتبار سره د یو بل د عزت او د احترم او د ادب کولو توفیق رانصیب کړي.

(فریق دوم ، صدر ، اشاعة التوحید والسنة)

الحمد لله والصلوة والسلام علی رسول الله اما بعد :

اعوذ بالله من الشیطن الرجیم . بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَ لَا تَسْتَوِی الْحَسَنَةُ وَ لَا السَّیِّئَةُ اِدْفَعْ بِالَّتِیْ هِیَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِیْ بَیْنَكَ وَ بَیْنَهٗ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهٗ وَلِیٌّ حَمِیْمٌ ﴿۳۴﴾ صدق الله العظیم .

انتهائي قابل قدر قابل عزت علماء کرام میلمانوکوربانو څه د ټولو نه اول د مولانا طیب الرحمن صیب د حضرت مفتی صیب او د هغوي د ملګرو شکریه ادا کوم چه څنګه اصولو کښې وئیلی شوی وه ، معاهده شویوه او په هغه اصولو سره هغه خپل وقت مقرره ته هغه ځائے ته دوئ تشریف راوړو الله جل جلاله دے اوکړي د دے تیمه پورے څومره مونږ په اصولو باندے اوچلیدو چه باقي دا مجلس هم الحمد لله ، الله جلّ جلاله څمونږ او ستاسو په خیر خیریت او عافیت سره اختتام ته اورسوي ، اصل خبره داده چه څمونږ دا مجلس چه دے دا د علماء کرامو مجلس دے نو پکار داده چه علماء کرام چه څومره په معاشره کښې معزز دي څومره د دوئ مقام دے د الله جلّ جلاله په نیز باندے ، د جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم په نیز باندے ، نو پکار داده چه دا علماء کرام په خپله هم د دغه خپل مقام او د مرتبې خیال وساتی ، نو دا یو اهم موضوع او ضروري خبره ده د ټولو نه او دا د مجلس اصول دی بغیر د دینه مجلس اختتام ته هم نشی رسیدلے چه څو پورے د دے لحاظ نه وی ساتلے شوے ، بے اصولی به د یو طرف نه هم نه وي او ځما هسے خپل سوچ دادے چه څه اووایم بے اصولی کیګی او یو طرف نه خبره ګنړی او د بل طرف نه خبر نه ګنړي دا مناظره نه ده دا شور دے ، نو بصورت دیګر به دا که کم

يو کسان هم داسے حالات مينځ کښ پيدا کول غواړی که دے جانب نه ئي او که هغه جانب نه ئي بحيثيت يو ثالث او په دے ويډيو کښ تمام دنيا دا خلق هم ګوری چه دا به د هغه شکست متصور کيګي ، نو دريمه خبره داده چه خبرے به صرف اوصرف صدر اومناظر کوی، د هغے اصول دادي چه بس مونږ د دغی خبرو دغه کړيدے ، انتخاب کړيدے چه انشاء الله العزيز وخدان صيب دغه مفتی صيب دوئ به خپل مينځ کي خبره کوی .
دويم دادے چه صدارت ته د ستاسو د طرف نه انتخاب د مولانا طيب الرحمن شويدے ، دے طرف نه څما شويدے ، نو که دے ملګرو کښ کم بے اصولی وه کمه خبره وه ، نو په کار داده چه د هغه ځائے نه بل يو ملګرے جواب نه ورکوی ، صدر صيب ته دے وائي صدر صيب دے ما مخاطب کړی ځه د خپلو ملګرو ذمه وار، او هغه د ملګرو ستاسو د ملګرو ذمه وار ، ستاسو صدر صيب ، بل خبره اصل کښ ضروری او اهمه خبره هغه د وخت خبره ده ، نو طيب الرحمن صيب ستاسو ځه مشوره ده چه څومره څومره ټائيم د يو ترن د پاره مقرر کړو؟.

نو بس ځه وايم چه ..... دس دس منټه به صحيح ئي کنه؟ ، بس ځه چه خبره پکښ يو حده پوری پوره کيګی ، او کل وقت د دغه.... سره درے ګهنټی صحيح دی؟ که څلور صحيح دی؟ ....صحيح دی جي هغه بس خپل دغه وکړي ، جی ، بله خبره دا اخری وخت د کنه جی نو اخيري وقت کښ به دا خبره ئي چه څما خو خپل سوچ دادے چه ځه وايم چه بغير د دغه نه چه کم تيم اخيرنئ څلور ګنتی کم مقرر شوی په کم آن کښ په کم سيکنډ کښ او په کم مينټ که ايت کريمه هم د يو جانبه شروع وو نو هغه به بس کيګي او بس اخوا به خاموشي وی او

بیا به داسې مجلس ئي انشاء الله دا به یو مثالی مناظره وي یوتاریخی مناظره به وی ، چه مونږ به دلته کینو ، اخیره کښې به د دے ځائے نه په دعاء سره رخصتي کوو، بیا به انشاء الله تاسو هم ځئي او مونږ به هم خپل طرف باندے ځو. پکار دادے چه د اصولو لحاظ هغه اوکړے شی او بله خبره داده چه ځه د دے ملګرو مختصرغوندے تعارف کومه، ځمانوم دے نعمت الله دصدارت انتخاب ځما شویدے دادے ځما سره ځما ورور مولانا سید حسین صاحب او ځمونږ دا متکلم چه دے هغه تاسو ته پته ده جي ، مناظر اسلام ترجمان اهل السنة حضرت العلامه وحید الله وحدان صیب ، دیځوا بل ملګرے چه معاون قاری یاسین حنفي صیب دے او د هغوي سره ځمونږ مشر رور مناظر اسلام جضرت العلامه عبد الرزاق ابوضرار عامری صیب دے جی ، نو دغه ملګری دی پنځه دا د مناظرے د پاره منتخب شولو ، د دے نه علاوه به شپږم کس ځمونږ د طرف نه نه رازی چه یره دلته ځمونږه سره څه معاونت اوکړی او دغسې ستاسو د طرف نه هم که یو ملګرے داسې کوي نو دا به بے اصولی متصور کیږی ، نو اوس دا دغه چه خپل مینځ کښې **مناظرین خپله خپله دغه اوکړي.**

(ټرن اول : فریق اول)

څه (مفتي محمد ندیم) شروع وکړمه صحیح ده ، دهغې نه علاوه به او وایو ، دا اوس مولوی صیب تاسو سره ټائم څه دے؟ خه بس خیر دے شل کم به یې حساب کړو هغه صحیح ده خو مولوی صیب لږ د څلور کنټئ ټائم فیکس کوؤ خیر خفه نه شئ صحیح ده ، وس شل کم دغه دی اا یولس، نو شل کم دولس، شلم کم یوه شل کم دوه ، شلم کم درے ، ټیك شوه ، شل کم درے باندے به مناظره ختم کوو دلته به مونځ اوکړو ، بیا به هغے نه پس تاسو په خپل طرف ځائے دعا به اوکو مونږ به په خپل طرف ځو.

دے غیر مقلدو سره تاسو په تحیة المسجد عند الخطبه په موضوع باندے څمونږه یو مناظره کتلی وه نو هغے کښې د هغوی چه کم مناظرین راغلی وو ، یقینا ډیر سنجیده خلق وو او هغه مناظره څمونږ داسے یو ماحول کښې وشوه یقینا د هغے نه پس ما کتل دے فیسبك باندے ډیر ښه تاثرات د خلکو راتلل د هرے طبقے یقینا که مونږ دغسے ماحول جاری وساتو ، که تاسو طرف نه یو ملګرے هغه خبرے اترے تیزي وکړي نو خیر دے څمونږ صدر به دغه وکړي مونږ نورو ملګرو څه خپلو ملګرو ته درخواست کوم دوی ته بلکه حکم ورته کوم چه دوي به د عفو معامله کوی ، انشاء الله ، که څمونږ د ملګري نه یو کس دغسے وکړي نو ستاسو ملګرو ته څما درخواست دے چه د عفو معامله وکړي ، انشاء الله .

فری به دغسے یو ، خپله دائره کښې ، انشاء الله

.....راغے ستاسو ملګرے دا دینه اوباسه .

دا دغه که لږ سلوکیږی سلو ئي کړه خیر دے

الحمد لله وکفی وسلام علی عباده الذین اصطفی امابعد فاعوذ بالله من الشیطن الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم.

(۱)- (اِنۡ تُسۡمِعُ اِلَّا مَنۡ یُّؤۡمِنُ بِاٰیٰتِنَا فَهُمۡ مُّسۡلِمُوۡنَ) اللّٰهُمَّ صل علی محمدعبدك ورسولك وصل علی المؤمنین والمؤمنات المسلمین والمسلمات.

ما نه مخکښ دواړه طرف نه صدراونو زبردستے خبرے وکړے الله دے مونږه او تاسو دواړو ته به هغے باندے د عمل کولو توفیق راکي او دا ماحول دے الله وکړي چه تر اخیره پورے دغسے سنجیده وچلیږي (دا سلو که ښه)

دویم مولوی صیب : زه به یو خبره وکمه ؟ :

څمونږه او ستاسو په مینځ کښ تیم مقرر شو ، چه هغه به چار کنتي وي.

(۲)- دویم نمبر مولوی صیب څمونږاو تاسو په مینځ کښ موضوع چه کمه ده ، هغه (سماع الاموات) مړي او ریدو، نه اوریدو والاخبره (عند القبور) قبر ته نزدے ، لرے نه ، دا مسئله شرکی ده؟ که شرکی نه ده؟.

(۳)- چونکه د تاسو د ملګرو نه خبره راغلے وه تر اوسه پورے : چه څوك وائي چه (مړی اوري دا منسئله شرکی ده ، بدعی ده ، مشرکان دی ، کافران دی) ، (نعوذبالله) مونږه د دے طرف نه چونکه په دغے اعتبار سره تا سو د مدعی حیثیت لرئ او دا مسئله مونږ وایو شرکی نه ده ، د مدعی علیه حیثیت لرو.

(۳)- دویم نمبر څمونږ د طرف دا مسئله د عهد د صحابه وو نه تر اوسه پورے اختلافی راروانه ده ، نو په دغے اعتبار سره مونږه د مدعی حیثیت لرو او تاسو د مدعی علیه حیثیت لرئ چه تاسو هغه اختلافی

مسئله نه تسليموي نو پدے موضوع به څه خپله دعوی هم بيا ، انشاء الله العزيز اويمه چه څه من وجه مدعی يمه.

(٤)- دويم مولوی صيب موضوع به څمونږ دغه وی (عند القبر) ، د دے وجهے نه به څه د مولوی صيب نه هم دليل هغه غوارمه چه د ده د دعوی سره ئي تعلق وی په هغے کښې د (ميت) لفظ وی ، او دا ورسره ذکر وی چه څوك وائي مړی اوري دا مشرك دے يا د مړو د اوريدو دا مسئله شرکی ده کفری ده هغه ايتونه چه د هغے د دعوے سره تعلق نه وی هغه احاديث چه د دعوے سره ئي تعلق نه ئي هغه پيش کول به صرف د وخت ضياع وی ، خانه پوری به وی ، نو ثواب به پرے ميلاويږی ، مولوی صيب خو په هغے باندے به دعوی نه ثابتيږی ، عوام به هغه په خپله باندے اوګوری فيصله به کوی بيا ، (انشاء الله) .

(٤) دريم نمبر باندے به مولوی صيب انشاء الله چونکه اصول تاسو هم وئيلی دی مونږه هم وئيلی دی ، درے عالمه دی ، عالم دنيا ، عالم برزخ ، عالم اخرت ، عالم دنيا د مور د ګيډے نه انسان دنيا ته راغے د مرګه پورے ديته عالم دنيا وئيلے شی ، په انسان مرګ راغے د دے وخت نه واخله د قيامت د صبا پوری په (وَمِنْ وَّرَآئِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ) دغه وخت ته وئيلے کيږی عالم برزخ .

(٥) دريم نمبر دقيامت د صبا نه چه کم نه ختميدونکی زمانه شروع کيږی ديته وئيلے کيږی ، عالم اخرت ، مولوی صيب دريم عالمه دی ، د يو عالم حالت په بل عالم باندے قياس کول جائز نه دی ، اصولو کښې تاسو هم وئيلی دی مونګ هم وئيلی دی (انشاء الله) قياسونه به نن نه کوو په نصوصو سره به خبره ثابته وو ، بل مولوی صيب د هغے نه مخکښې

(انشاء الله العزيز) څه تاسو ته خپله دعوي ويمه ، که تاسو مطالبه کوله ،
څه ئي بيا درکومه هم (انشاء الله العزيز).

(دا څما دعوى ده ، دعوى د اهل السنت والجماعت ، علماء ديوبند)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(٦) (١)- مسئله د سماع الاموات عندالقبور د عهد د صحابه کرامو نه تر اوسه پوُرے اختلافی راروانه ده يعنی د صحابه ؤ د وخت نه تر اوسه پورے پديکښ اختلاف دے ، څوك قائل دی د اوريدو څوك قائل نه دی.

(٢)- دويم نمبر البته څمونږ په نزد عند القبور د سماع يعنی د اوريدو قول راجح دے ، څمونږ په نزد په دغے به مونګ دلائل پيش کوؤ. بغير د بل فريق د تکفير تفسيق او تضليل نه.

(٣)- دلته مولوی صيب دويمه دا ، او د پنج پيريانو حضراتو دے مسئلے ته يعنی عند القبور سماع ته د شرکی وئيلو او قائلينو د سماع الموتی عند القبور باندے د شرك او کفر فتوی لکولو سره د جمهور صحابه کرام رضی الله عنهم اجمعين او جمهور امت تکفير لازميږی ، د دے وجهے نه د پنج پيری حضراتو دغه فتوی او مسلك مسلتزم دے کفر لره ، انشاء الله العزيز ، څه به په دغے باندے مخکښ څم تفصيل به پيش کوم.

(٤) - خو يو مولوی صيب ما اويل : مسئله تر اوسه پورے اختلافی راروانه ده ، مونږ دا اختلافی تسليمو ، لهذا پديکښ يو خو دا ده چه قران نص تاسو راواخلئ ، حديث رسول الله صلى الله عليه وسلم راواخلئ تيګ ده ، د دينه خکته د چا قول راخستل هغه به د ستاسو د پاره

فائده مند ځکه نه وی چه ما د اول نه اوئیل چه اختلافی راروانه ده ، نو چه اختلافی ده نو د چا عبارت ته ګوتې ورول عبارت پیش کول دغه به تاسو د پاره جائز نه وی ، یو.

(٥)- دویم نمبرما اوئیل : ده اختلافی ، خو مولوی صیب کم اختلافی ، چه دا راروانه ده ، د عهد د صحابه نه تر اوسه پورې ، تاسو پنج پیریانو حضراتوکښ او په هغوی کښ فرق دادې ، هغه په مواضعو منصوصه کښ یعنی په کمو ځګونو ځاینو کښ چه راغلی دی په نصوصو کښ چه په دې دې ځې کښ اوری ، او هغوی په دې ځې کښ اوری نورو ځګونو کښ نه اوری.

دویم تاسو ئي وئ ، تاسو وائي ، دې ځګونو کښ تاویلات کوی په مواضعو منصوصه وو کښ ، (انشاء الله العزیز) ، هغه به بیا مونږ روسته باحواله پیش کړو.

(٦)- نو ستاسو او هغوی هغې کښ فرق دې ، دې وجهې نه مسئله هم پدې باندې جوړه ده ، مړي اوری یا نه اوری ، ځمونږ د هغې سره (قسم دې) هیڅ څه کار نشته دې ، واوریدل اوریدی ، نه دې اوروي ، نه دې اوری ، خو په دې سره د امت تکفیر کول د صحابه کرامو تکفیر کول څنګه چه ستاسو د فتوی نه لازمیږی ، مونګ صرف په اقه بنیاد باندې د دې مسئلې وضاحت وکو، او شیخ سرفراز خان صفدر صیب نور الله مرقده ، چه پدې موضوع کتاب لیکو ، هم دقه عذر یئ لیکلې چه پدې موضوع مونږ قلم اوچت کړې د هغې وجه دا وه ، انشاء الله العزیز ، مخکښ به بیا څه پیش کوم ، ما خپله دعوی پیش کړه.

(۷)- د دے د پاره به څه اول د د ينه مخکښ د دلائلو نه به مخکښ ما خپل خبره کښ دعوی کښ اويله چه د پنج پيری حضراتو په نيز باندے دا شرك دے ، د دے وجهے نه د دے معتبروکتابونه څه په هغه موضوع باندے پيش کوم ، دا ما سره (۱) **نداء حق** ﴿جلد/۲ ص/۱۲۸﴾ ده ، دے په خپل دغے کتاب کښ ليکی : (واقعی سماع موتی کا عقیدہ شرک کا پھاٹک ہے) او په دغے لاندے بيا دے تفصيل ليکي .

(۲)- دويم نمبر ما سره دے ، **مقالات نيلوی** ﴿جلد نمبر/۱/ص ۱۲۷ او صفحه نمبر/۱۲۲﴾ دے په دغے کښ په واضحو الفاظو کښ دے مسئلے ته ، دے مسئلے ته ، دے شرکی وائي ، دے وائي دا مسئله شرك دے ، کفر دے . ﴿صفحه نمبر /۱۲۷﴾ باندے .

خه : (سماع موتی کے عقیدے کو شرک مولانا حسین علی رحمہ اللہ اور ان کے دوسرے تلامذہ کی طرح وہ سماع موتی کے عقیدے کو شرک نہ سمجھتے تھے مگر شرک کا چھوٹ دروازہ ضرور سمجھتے تھے) ستاسو د مشرانو خبره کئ .

(۳)- دريم نمبر ، دا ما سره بيا ستاسو **مجموعه رسائل** د نيلوی صيب (ج/ ۱ /ص۶۰۷) ده ، دے وائي : مسئله سماع موتی ، خه دے وائي دا د ملحدينو ايجاد دے او د دغے تکفير کوی .

(٤)- څلورم ، (شرک کیا ہے) د بنديالوی صيب (صفحه/ ۷) دے وائي : سماع موتی او د بزرګانو د وسيلے پشان موضوعاتو باندے دلائل په خپل ګمان ورکولو سره الته د مشرکينو او د مبتعينو بلا اجرت وکيلان جوړشوی دی چه کم ستاسو مشر .... مکتبه اشاعت محله جنګي مولوی نقيب حنيف صيب ئي ترجمه کړيده.

(٥)- داځما سره مولوی صیب مخکښ **نداء حق** (جلد/٣ص/٣٣٨/) ده ، دے په دغے کښ هم وائي ، سماع موتی : (پس حق یہی ہے کہ سماع موتی بلکل نہیں ، اور کوئی حدیث صحیح یا آیت سماع موتی پر دال نہیں ، بلکہ سماع موتی لوگوں کیلئے منجر الی الشرک ہے) دا شرك طرف ته راخکونکے دے ، دا شرك طرف ته ئي راکاګئ ، (٦)- دغه رنګے مولوی صیب دا ځما سره نداء حق جلد(نمبر/٣/ص/١١٠) دا ځما سره ستاسو د خان بادشاه مولانا صیب .....

(٦)- (البرهان الجلی) دے ، د دے (صفحه نمبر/ ١٩٨) ده ، دے وائی : (موافق اعمال صالحہ اور اطاعت کو ذریعہ بناکر وسیلہ بنانا اور اس کی تین قسمیں ہیں) پدیکښ بیا مخکښ دے بحث کښ د سماع الموتی موضوع ته رازی ، دے وائی : سماع الموتی ، دے پخپل دغه کتاب په دغے صفحه باندے دیته (شرك)وائی ، مولوی صیب .

(٧)- دغه رنګے مولوی صیب ځما سره جي کتاب ورته ورکړئ . دغه رنګے مولوی صیب ځما سره **مقالات نیلوی** ، د دے (جلد نمبر/١/ اول دے (صفحه نمبر/١٢٢) دے ، هم ، دے وائي : (سماع الموتی شرک کا چور دروازہ ہے) دے وائي : سماع الموتی د شرك د چور دروازه ده.

(٨)- دغه رنګے د شیخ طاهر صیب په .... (خیر دے چه ځما تیم ختم شی بیا د کتاب مطالبه اوکی خیر دے خو په مینځ کي مداخلت مه کوی) .

.... دے وائي شیخ طاهر حیات و خدمات (صفحه نمبر/٢١ صفحه نمبر/ ٦١ /ص نمبر/ ١١٦ صفحه نمبر/ ٢١٧ صفحه نمبر/ ٢١٨) دا صفحه (نمبر/ ٦١) باندے یو ځائے لیکی : (سماع موتی اور انبیاء صالحین کا وسیلہ

وہ برگ حشیش تھی جنکی چاؤں میں شرک کو پناہ ملتی تھی) یعنی سماع الموتی تقریبا دلته د شلو/۲۰ نه زیاتی حوالے ما راوړی، د دسو(۱۰) پورے تقریبا ما پیش کړے ، دغه ټول وائي چه دا مسئله شرك دے .

(۸)- دویم نمبر مولوی صیب ، ما وئیلی وو چه دا مسئله د عهد د صحابه کرامو رضی الله عنهم اجمعین نه اختلافی راروانه ده .

(دلائل د مفتي ندیم په دعوی خپله باندے)

ځه په هغے باندے دلائیل پیش کومه انشاء الله حواله جات پیش کوم ستا د بزرګانو هم د خپلو مشرانو هم ، علماء دیوبند چه (کم مُسَلَّمْ حضرات) دی .

خو د هغے نه مخکښ ما دعوی دا کړیوه چه ځمونږ په نزد راجح مسلك دادے ، چه عند القبر اوری .

(۱)-دافتاوی د مفتی محمود ده مفکر اسلام فاتح قادیانیت حضرت مولانا مفتی محمود صیب نور الله مرقده ، فتاوی مفتی محمود (جلد/۱/ص ۱۷۵) دے وائي : (مسئلہ سماع موتی صحابہ رضوان اللہ اجمعین کے زمانے سے مختلف فیہ چلا آرہاہے، حضرت عائشہ رضی اللہ عنہا سماع موتی کا انکار کرتی ہے، اور ایت (فانک لاتسمع الموتی) سے استدلال کرتی ہے، اور دیگر صحابہ رضوان اللہ علیہم اجمعین سماع موتی کے قائل ہیں، ترجیح میں اختلاف ہے ، بعض علماء عدم سماع کو راجح قرار دیتے ہیں، اور بعض سماع کو ، ہمارے ہاں قول ثانی راجح ہے) زمونږ په نزد دویم قول چه عند القبر د سماع الموتی دے ، دا زمونږ په نزد راجح دے ، لاندے د هغے دلائل ورکوی .

(۲)- دا د مفتی شفیع صیب رحمه معارف القران د دے جلد نمبر.

ټائم ختم.

(ترن اول :فریق دویم ، مولانا واخد الله وحدان صاحب)
(دواحد الله وحدان صاحب د مفتي ندیم په دعوي باندے رد او اعتراضات)

نحمده ونصلی ونسلم علی رسوله الکریم اَمّا بعد :

(۱)- مفتی صیب ، اولنۍ خبره دا اوکړه چه تاسو وائی چه سماع الاموات عند القبور دا شرکی عقیده ده ، کومی حوالے چه دے پیش کړے په دیکښې یو لفظ د (عند القبر) نه وو ، حضرت جی .

(۲)- دویمه خبره داده چه تاسو اوئیل چه سماع الاموات د یته مونکه عدم سماع ته یا سماع الاموات ته مونکه راجح مسلك وایو، او مونکه فتوی نه لکو تاسو وئیلی وو، چه د قرا ن مجید د یو ایت نه ئي اوخائي که چا اوخودل چه یو ایت کښې دا وو چه مړی نه اوری ، دس هزار روپۍ به انعام ورکوم ، او تحریف به نه کوی ، بی بی عائشه رضی الله عنها د (انك لا تسمع الموتی) نه استدلال کړے وو.

(۳)- دا ځما سره **(الخیر الکثیر/....)** دے او پدیکښې دے وائي : تحریف دا د یهودو او د مشرکانو صفت دے ، حضرت جی ستا په فتوی باندے بی بی عائشة رضی الله تعالی عنها **(نعوذ بالله)** مشرکه ده ، صحیح شو جي .

(٤)- دا خو دلته کښې دے جدا دعوی پیش کړه ، خو مخکښې دے بل شانتے دعوی پیش کړیوه .

(٥)- دویم دا ستاسو هاغه مشر دے چه د صوابی په مناظره کښې تا وئیلي وو چه ځما دا مسلك دے ، دا امام اهل سنة امام فلان فلان ، دا

دے **سماع الموتی** په (۱۹٦/صفحه) کښې لیکي : (اور معتزلہ نے سماع موتی کا انکار کیا ہے) ، معتزله وو د سماع موتی نه انکار کړے ، ته خو د راجح او عدم راجح والی قول کوے ، دلته دے فتوی مشر لګولی ده چه دا معتزله دي ، ستا د مشر په فتوی باندے بی بی عائشة رضی الله عنها معتزله ده نعوذ بالله ، لکه څنګه چه تاسو فتوی لګوئ داسے دے مشرانو لګولی دی ، حضرت جی.

(٦)- اوس دیخوا اوګوره : تا اوئیل چه څمونږ عقیده داده : چه مړی نه اوریدل دا راجح مسلك دے ، دا درته خیم **حیات برزخیه** د مولانا الله یار خان چکړالوی صاحب ، (١٦٤)صفحه کي دے لیکي وائي : (اہل سنت والجماعت کا اجماعی عقیدہ ہے کہ میت سنتا ہے خواں کسی بھی حالت میں ہو، خواں کسی بھی حالت میں ہو) نو پدیکښې (عند القبر، عند القبر) هم نشته ، څه چه رد پیش کوم نو په هغے کښې به بیا (عند القبر) لفظ نه ئي ، څکه څما په کتابونو کښې هم (عند القبر) لفظ نه وو ، ستا په دے کتاب کښې هم عند القبر لفظ نیشته .

(۷)- دویم تا اووئیل : د صحابه وو د دور نه د اوسه پورے اختلافی ده ، دے څه وائي : (خارجی اور معتزلہ کا عقیدہ ہے کہ میت نہیں سنتا) د خارجیانو او د معتزلو دا مسلك دے چه مړی نه اوری .

نو حضرت جي ته وائي مونږ د راجح او عدم راجح قول کوو دا مشر دے وائي چه څوك د نه سماع قائل ئي هغه معتزله دی او هغه ګمراه او خوارج دی .

(۸)- بل حضرت جي دا ځماسره کتاب دے **البصائر** ستاسو د مشر پديکښ دے ليکی ، په (صفحه/۲۱)کښ ليکی وائي : (واما انكار عائشة رضى الله عنها فانما هو لاجل تمسكها بظاهر قوله تعالى : (اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى).

بي بی عائشة رضى الله تعالى عنها دليل هغه د وجهے د ظاهر د نص نه دے.

او بيا په (صفحه نمبر/ ۷٦)کښ ليکی ، د ظاهر د نص نه استدلال کول دا کفر دے ، د ظاهر د نص نه استدلال کول دا کفر دے ، د دے مشر په فتوی باندے بی بی عائشة رضى الله تعالى عنها كافرهِ ده (**نعوذ بالله**) ، د دے وجهے نه چه ته د راجح او عدم راجح قول کوی دا بے ځايه دے.

(۹)- بل حضرت جی ستا اصل عقيده داده دادے **تسكين الصدور** (۲۰۹ /صفحه) کښ لیکی وائي : (*زنده اور مرده فہم ، ادراک، شعور اور سننے میں برابر اور یکساں ہیں ،برابر اور یکساں ہیں*) قران مجيد کښ دی : ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْاَحْيَآءُ وَلَا الْاَمْوَاتُ﴾ ستا مشر وائي ژوندے او مړے برابر دی ، قران کښ رب العلمين وائي ، ژوندے او مړے برابر نه دی ، اوس ئي ځانله ګرځوه چه کم تاخ کښ وراچوی .

(۱۰)- حضرت جي اوس ديته اوګوره دا ستا کتاب **تحقيق المتين** په ديکښ دے ليکی : (*جس طرح زندہ قریب سے سنتا ہے دور سے نہیں، اسی طرح مردہ قریب سے سنتا ہے دور سے نہیں*)۔عند القبر- لفظ نشته صرف (قريب) لفظ دے ، بيا پديکښ لاندے ليکی په (صفحه نمبر/ ۲۸۱) کښ ليکی ، وائي چه : (*نہ قریب سے نہ بعید سے کسی وقت نہیں سنتا، ایسا عقیدہ رکھنا بھی گمراہی*

ہے)، داسے عقیدہ گمراهی ده : (بدعت ہے معتزلہ والا عقیدہ ہے) دا دے **تحقيق المتين** وائي دا د معتزله ؤ او دارنګی بدعقیده د خارجیانو او د ګمراهانو مسلك دے ، نو یو طرف ته خو وائي : چه راجح مسلك دادے او مشرانو چه دے کم اقوال پیش کړی ، ستا او ستا د مشرانو یو بل سره موافقت نشته ، (دا لګ ساعت کیده).

(۱۱)- اوس تاسو ویل : چه تاسو به فتوی پیش کوی چه تاسو وائی چه دا شرکی عقیده ده نو هغه درته څه پیش کوم.

(دلائل د واحدالله وحدان صاحب)

(۱)-داځما سره **تعليم الاسلام** دمفتی کفایت الله صیب ، په دیکښ لیکی : (یہ اعتقاد رکھنا کہ فلاں پیغمبر یا ولی ہمارے تمام باتوں کو دور و نزدیک سے سن لیتے ہیں) روستو لیکی : (یہ سب شرک ہے) پدے نزدے کښې - عند القبر- هم راځی حضرت جی.

(۲)- دارنګے ځما سره دا غیر مقلدینو ، (دے باندے لګ لاس کیده) ، (کچھ دیر غیر مقلدین کے ساتھ) دا یو کتاب دے ، پدے باندے د شیخ سلیم الله خان صیب تقریظ هم دے ، پدیکښ په (**صفحه نمبر ۲٤٦**) کښې لیکي وائي : (سماع موتی بریلویوں کا مشہور عقیدہ ہے) سماع الموتی د بریلیانو مشهوره عقیده ده ، ته د راجح او د عدم راجح قول کوئے مشران دے بل څه وائی حضرت جی.

(۳)- دارنګے دا ځما سره کتاب دے **عقائد اسلام** د مولنا عبد الحق حقانی صیب ، دے وائی (۱۳۳ صفحه) کښې : (جس طرح نزدیک و دور

کی بات سنتا ہے اللہ تعالی اور کسی کو اسی طرح سمجھا مشرک ہو گیا) حضرت جی : دے وائي څوك دے داسے او منل دا مشرکان دی ، دا زما سره حقانی عقائد اسلام دے .

(٤)- د مفتی محمود د فتاوی نه دے حواله ورکړے وه (٣٤٩ /صفحه) ده وائي : (ہر وقت ہر بات کا دور سے اور قریب سے سننا اللہ تعالی کا خاصہ ہے کسی اور کیلئے اسکا ماننا اسلامی عقیدہ نہیں) د بل د پاره دا منل اسلامی عقیده نه ده .

دادے مفتی محمود صاحب د هغه فتوی خو تا مفتي محمود .

(٥)- تا زمونږ د کتابونو نه یو حواله پیش کړه مفتی صیب په هغے کښ دا وو چه دا مفضی الی الشرك دے (صفحه نمبر/١٢)دا **جمال قاسمی** د شیخ قاسم صاحب پدیکښ (صفحه نمبر ١٢) کښ لیکی : په دے دور کښ سماع الموتی منل دا سړے شرك ته راکاګی داسړے ، عبارت داسے دے : (اس زمانے میں اس امکان استماع کا بھی چرچا کیا جائے) نو بیا پدیکښ لیکی چه دیکښ دینی نفع متصور نه ده (البتہ قوت مضامین شرکیہ کا گمان غالب ہے) دا حواله به ورکړے جي .

(٦)- دارنګے حضرت جي دا څما سره دے **امداد المفتیین** د مفتی شفیع رحمة الله علیه ، دا دے (٤٤٦ صفحه) کښ لیکی : (مزار اولیاء کرام پر بدین نیت جانے والا کہ میرے اواز کو بغیر واسطہ امر الہی اولیاء سنتے ہے کافر ہے یا مؤمن ؟جواب: مؤمن ہے مگر اسکا عقیدہ اور خیال غلط اور بے دلیل ہے، اور اگر اس عقیدے پہ اصرار کریگا تو بدعتی کہلائے گا) دے وائي هغه ته به بدعتی وئیلے کیږی ، تا جی **معارف القران** د مفتی شفیع صیب پیش کړے وو د دے په جواب کښ

مے درته حضرت جی دا اوئیل ، چه دیته بدعتی وئیلے کیږی ،کوم مسلك چه ستاسو د دے کتابونو نه ثابت شو.

(۷)- اوس دا څما سره **اتمام البرهان** ستاسو د شیخ سرفراز صفدر صیب (ص۹٤صفحه) کښې لیکی : (جیسے قریب سے کسی کو پکارنا جائز ہے اسی طرح بعید سے بھی پکارنا جائز ہے، اور جس طرح قریب سے کوئی سنتا ہے اسی طرح دور کی مکان اور بعید سے کوئی سنتا ہے تو یہ خالص شرک ہے) دا خالص شرك دے ، حضرت جی ، دا ورسره اوګوره .

(۸)- دارنګے دا څما سره **کتاب التعریفات** د علامه جرجانی صیب دے ، (۹٤/صفحه) کښې لیکي : (الصالحية فرقة من المعتزلة وهم جوزوا قيام العلم والقدرة والسماع بالميت) د فرقه معتزلی دا مسلك دے چه مړی ته سماع ثابته ئي.

(۹)- دارنګے څما سره ده **مجموعة الفتاوی** د عبد الحی صیب (٤٦صفحه) کښې دا لیکی : (اور دور اور نزدیک سے پکارنے والے کی اواز سنتا ہے) په جواب کښې لیکی وائي : (ایسے شخص کا عقیده فاسد ہے بلکہ اسکے کفر کا خوف ہے) د ده سره چه دے د کفر خوف دے .

(۱۰)- دا رنګے دا څما سره دے **کفریه الفاظ** په دیکښې په (صفحه نمبر ۲۹) کښې لیکی : (جس طرح اللہ تعالی دور اور نزدیک سے سنتا ہے ، کسی نبی یا ولی وغیرہ کو بھی ایسا ہی سننے والا سمجھنا، جبکہ قران کریم میں ہے (ان اللہ ہو السمیع البصیر) الله تعالی چه دے هغه سمیع دے او بصیر دے . بیا لاندے لیکی (یہ نظریہ شرک ہے)دا نظریه شرك ده . دا می درته هم پیش کړله .

(دعوی د مولانا واحدالله وحدان ، دیوبندي ، حنفي ، صاحب)

دَ دِ ینه بعد څه حضرت جی دا درته ویم : څما دعوی واورئ حضراتو ، څما دعوی دا واورئ که د (دور) او د (نزدیک) خبره کوی ، انشاءالله څه په هغے باندے د اکابرینو یو فتوی پیش کوم څما د طرف نه دعوی دا شوه ، څمونږ دعوی داده د ځان نه به دعوی ، هغه نه جوړوی ، په حکم باندے تاسو مخکښ لاړی خو خیر څه درته ویم .

څما دعوی داده (المیت لا یسمع عادةً ، المیت لا یسمع عادة) ، دا څه ثابتوم د قیاس اقترانی نه ، قیاس اقترانی دیته وائی : چه جوړ وی د صغری او د کبری نه یا **شرح تهذیب** والا **مرقات** والا **ایساغوجی** والا تعریف کړے چه نقیض یا نقیض د نتیجے یا بعینه دا نتیجه په قیاس کښ مذکور نه وی ، څما صغری ده (المیت فی القبر) کبری دا شوه (وکل ما یکون فی القبر فهو لا یسمع عادة) نتیجه دا شوه (المیت لایسمع عادة) حضرت جی اوس ، اوس گوره جی ، د دے نه بعد دا چه دا ما تاله د شکل اول نه دا قضیه جوړه کړله چه : چه جزء مکرر په مینځ د صغری او کبری کښ چه ورته ، حد اوسط هم وئیلے شي ، نو ، (جزء مکرر) حد اوسط چه محمول وی په صغری کښ او موضوع وی په کبری کښ ، او تاته به پته وی چه د شکل اول د پاره شرط دے ایجاب د صغری او کلیت د کبری ، ایجاب د صغری او کلیت د کبری ، پدیکښ شپاړس ضروب جوړیږی شپاړس ضروب چه کله جوړ شول ، دیکښ ضروب منتجة څلور دی څما پکښ اولنے دے .

(حکم د دعوی)

دعوی ما دا پیش کړه چه (المیت لا یسمع عادة) میت عادتا نه اوری او څما د طرف نه حضرت جی حکم دے په مشروطے عامے سره (کل میت لا یسمع بالضرورة ما دام میتا ، کل میت لا یسمع بالضرورة ما دام میتا).

(دلائل په دعوی باندے)

پدے دعوی باندے څه دلائل پیش کوم ، څما سره د ټولونه اولنے (۱)ایت کریمه دقران مجید نه دسُوْرَةِ فَاطِرْ (ایت نمبر/١٤) دے.

(فریق اول مفتي ندیم ، ترن دوم)

الحمد الله وکفی وسلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد :

(جواب د دلائلو د خصم نه)

(۱) - مولوی صیب د ټولو نه اول خبره وکړه ، ویل : تاسو چه کمے حوالے پیش کړے دیکښې د (عند القبر) لفظ پکښې نشته دے ، حالانکه مولوی صیب مونګ اوله خبره اوکړه چه شیخ سرفراز خان صفدر رحمه الله په دے موضوع باندے کتاب لیکلو، هغه بار بار وضاحت کوو ، چه مونګ د (عند القبر) خبره کوو ، دا کوره دا ---

(۱) **سماع الموتی** کم کتاب چه تا پیش کړو (صفحه/ ۱۰۵) (جو حضرات سماع موتی کے قائل ہے وہ یہ نہیں کہتے کہ مردے دور دراز سے بھی سنتے ہے وہ صرف اسکے قائل ہے کہ قبر کے پاس اگر سلام وکلام کیا جائے، تو وہ سنتے ہے، دور دراز سے عدم سماع پر سب کا اتفاق ہے، کیونکہ دور سے سنے کا مسئلہ غیر اللہ کے بارے میں عقیدہ علم غیب اور حاضر ناظر پر متفرع ہے، اور انکا کفر ہونا واضح دلائل سے اپنی جگہ پر ثابت ہے، بحمد اللہ تعالی ہم نے ، ازالۃ الریب اور تفرید النواظر وغیرہ میں ان پھر مبسوط بحث کردی ہے) دا خو د موضوع نه خارج بحث دے مولوی صیب ټول کتاب لرے ، نزدے ، لرے ، نزدے ، لرے ، دا خو مونګ وضاحت کړے ستا مشرانو د دے په جواب کښې کتابونه لیکلی چه هغه شیخ وضاحت کړیدے ، ته عند القبر، قبر ته نزدے ، د لرے نه ، هغه دواړو ته شرك وے ، اکابر دواړو ته شرك نه وائي دا صفت د الله دے ، چه دلرے ، نزدے نه ، اوری ، مونګ وایو یو ژوندے انسان هم د لرے نه نه شی

اوریدے مړے خو لا څه کے ژوندے انسان هم د لرے نه نشی اوریدے ، مولوی صیب خبره خلط ملط کوه مه .

(۲)- دویم نمبر مولوی صیب اووئیل وائي ، ده اووئیل د چه زه به هزار روپۍ ورکوم ، که چا د قران د ایت نه ثابت کړه پوره لس زره چه مړی نه اوری ، مولوی صیب یو لاکه درله درکوم په دے ځائے کښ ثابت که ، قسم دے ، یو لاکه می جب کښ پرتی دی درتے درکوم خو قران وخایه چه مړی نه اوری .

ځما دا چیلنج وو او (انشاءالله تاقیامت تمام مماتیوں کے سروپر قرض رہے گا) (انشاء الله) څومره چه په قبرونو کښ دی ، څومره ، چه ژوندی دی ، وس بقدر غیرت دړ پکښ بسم الله وکړه تا خو ویل چه کم تاخ کي واچے هغه الفاظ دے کنده الفاظ دے استعمال کړل معافی درته کوم ، خو څه ویم که د مور حلالی یئ د څکلی حلالی ، کم یو دړ پکښ وي بسم الله وکه ایت پیش که ، لس زره نه یو لاکه په ځے درکوم .

(۳)- نمبر ، دریم ، دے وائي : سماع الموتی د معتزله وو مسلك دے (ماشاء الله) مولوی صیب او بیا د د ے نه خبره څه راواخسته وائي تاسو دا وائي چه د سماع الموتی قائلینو په منکرین باندے مونګ فتوی نه لګؤ ، حالانکه شیخ رحمه الله هم په دقه ځائے کښ دیته جواب ورکوی ، دوی ، وائی : چه د معتزله وو مسلك دے (سماع) اوریدل ، نو شیخ رحمه الله ورته جواب ورکو ، نا ، د معتزله وو مسلك دادے چه هغوئ د نه اوریدو او عدم سماع او عذاب قبر خلاف دی ، عذاب قبر ، ثواب قبر ، او فهم د میت دا نه منی ، الزام ئي ورته ورکړے دے ، مولوی صیب جواب ئي ورته کړے ، سترګی کولاو که ، دوهکه مه کوه .

(٤)- څلورم نمبر دے ، د الله يار خان صيب كتاب ئي پيش كړو ، د يو بريلوى كتاب ئي راواخستو هغه ئى پيش كړو ، وائي : ستاسو يو مبشر ليكلي ، مولوى صيب مفتى فريد صيب رحمه الله ورته بريلے ، گمراه ، ليكلے دے هغه ته ، څمونږ اكابر ، ورته گمراه وائي ، ته يو بريلے راخلي ، څمونږ په سر باندے راتوكے.

(٥)- بيا مولوى صيب د اغے صيب نه پس وائى، وائي ډاگى شيخ صيب تأويل ته كفرته وئيل ، مولوى صيب گوره د چا عبارتونه راخستل صغرى ، كبرى ،ملاوهل او په هغے نتيجه مرتب كول ، مولوى صيب د دحد درجے بيغرت توب دے او كم جهالت دے ، ډاگى شيخ صيب رحمه الله ، په خپل اخيرنى دستار بندى كښ هم د دے خبرے وضاحت كړے وو څه په هغے كښ ميلمه وم ، چه د دوره تفسير ختم وو ، څه ميلمه وم ، څما د عبارت مطلب څه دے ، ام المؤمنين د يو څيز نه رجوع كړيده ، هغه بيا يو څوك راخلي په هغه پسے خندا پكاره ده د هغه دا قسمه تاويلات د نصوصو په مقابله كښ دغه كفر دے ، ته هغه راخلي او ام المؤمينين ته ئي راجع كے ظالمه د خپل ځان نه ئي ستنے .

(٦)- بل دے مخكښ وائي : چه شيخ صفدر صيب رحمه الله وائي : چه دواړه په فهم كښ برابر دى ، او بيا ايت څه وائي ﴿وَ مَا يَسْتَوِى الْاَحْيَآءُ وَلَا الْاَمْوَاتُ﴾. نو هغے كښ دادى چه دواړه په فهم كښ نه دى برابر ، ايتونه كښ دا دى ، مره دا وائي څه ؟ (خپل ، خپل تېرن تېرن) بيا د قران مجيد زبردست تحريف دے اوكړو ، مولوى صيب كه نه ئي د يو مفسر حواله ، مُسلَّم مفسر حواله پيش كه پدے باندے ، شپږم.

(۷)- (ووم نمبر/۷) دے ، د مفتی کفایت الله صیب څومره حوالے ، هسے خانه پوری ئي وکړه پدیکښ (نزدیک دور سے دور نزدیک سے دور نزدیک سے) ما ورته ویل : قرآن راواله ، ظالم سره، قران نشته دے او هغے عباراتو کښ هم تحریف کوی خو ما لاول اویل : چه د لرے نه اوریده زما او ستا په مینځ کښ هغه ما به النزاع نه ده ، مولوی صیب.

(۸)- د هغے نه پس دے وائي سماع د بریلیانو مشهوره عقیده ده ، حالانکه دے صرف سماع الموتی نه حسابوی ، دوی وائي د هغے نه حاجاتو نه اغستل فلاں فلاں د ټول تفصیل کوی ، کنه تیم ودروئ څه درته دا پوره عبارت ویمه ، دا : (کچھ دیر غیر مقلدین) هغے کښ دے تحریف وکړو ، مولوی صیب خیانت نه دے کار واخستو، هغه صرف سماع الموتی ته نه وائي بخپله د سماع الموتی قائل دے .

(۹)- بل مولوی صیب مخکښ خبره وکړه نهم نمبر کښ ، وائي فلانکی لیکلی دی چه بغیر د مشئت د الله نه د اوریدلو عقیده کفر دے ، مولوی صیب بغیر د مشئت د الله نه صرف د مړی د پاره نه که د ژوندی د پاره قائل ئي کافر ئي ، د ژوندی د پاره بغیر د مشئت د الله نه د اوریدو عقیده لرل کفر دے مولوی صیب ﴿وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ﴾ قران (وائي) اراده هم نه شی کولے اوره ول اوریدل خو لرے خبره شوه .

تنقیحات د مفتي ندیم په دعوی د واحد الله وحدان صاحب باندے

(۱۰)- (لسم نمبر/۱۰) ، دے وائي (المیت لا یسمع عادة) میت عادة نه اوری مولوی صیب ستا په دعوي باندے تنقیحات ته غوږ کیده .

(۱)- (اول نمبر/۱) : تاسو **سماع الموتی عند القبور اختلافی مسئله** ګنړی او کنه یو ؟

(۲)- (دویم نمبر/۲) ، کمه دعوی چه دے لیکلی ، په دے کښ حکم نشته دے ځوك چه وائي عند القبر هغوی اوري د هغوئ څه حکم دے ځوك چه وائي نه اوری د هغے څه حکم دے؟

(نمبر/ ۲) ، که ئي نه ګنړئ تاسو اختلافی ، نو ځوك چه ئي اختلافی ګنړی د هغوئ څه حکم دے؟

(۳)- (دریم نمبر/۳) : او که ګنړی ئو ځوك ئي چه اختلافی نه منی نو د هغوی څه حکم دے .

(٤)- (څلورم نمبر/٤) ستاسو په نزد په مواضع منصوصة کښ سماع صرف د روح د پاره ثابت ده او که د روح او جسد دوارو د پاره ، ځما خبره مولوی صیب په واضح الفاظو سره واوره بیا لسټ هم درکم .

(٥)- (پنځم نمبر/٥) ستاسو په نزد سماع الموتی عند القبور شرکی مسئله ده که نه ؟ ، پس دغه اومره او وایه ، عند القبر .

(٦)- (شپږم نمبر/٦) هسے دیځوا اخوا مه کوه ، اوایه ، وایه شرکی ده یا نه ده په دوټوك الفاظ کښ جواب وکړه ، بیا په قائلینو د سماع الموتي عند القبور باندے ستاسو څه فتوی ده ، ګمراه ورته وائی که نه اهل الحق ورته وضاحت وکړه ؟.

(٧)- (اووم نمبر/٧) دا سماع الموتی مسئله اجتهادی ده که غیر اجتهادی ده وضاحت وکه ؟

(٨)- (اتم نمبر/٨) تاسو سماع الموتی نه مطلقا منکر، ئي ، او که په بعض مواضعو کښ استثناء منی؟ .

(۹)- (نهم نمبر/۹) په مواضع منصوصة کښې تاسو دا منئ نو دا مافوق الاسباب ګنړئ که ماتحت الاسباب په مواضعو منصوصه کښې ؟

(۱۰) – (لسم نمبر/۱۰) په میت کښې داوریدوصلاخیت شته دے مولوی صیب که نشته دے مولوی صیب دغه اومره دو توك الفاظو کښې اووایه.

(۲)- (دویم نمبر/۲) : دغه ستا دعوی نه ده د دعوے وضاحت وکړه .

(۳)- (دریم نمبر/۳) : ما وئیلی وو دا مسئله د عهد د صحابه ؤ نه اختلافی راروانه ده ، په هغے باندے مولوی صیب ما معارف القران پیش کوو تیم ختم شو ، څه هغے ته څم ، دا **معارف القرآن** دے ، د دے (جلد نمبر ٦) دے (صفحه نمبر ٢٠٦) ده ، دے وائي : (یہ مسئلہ کہ مردے کوئی کلام سن سکتے ہے، یا نہیں؟ ان مسائل میں سے جن میں خود صحابہ کرام رضی اللہ عنہم کہ باہمی اختلاف رہاہے ،عبد اللہ ابن عمر سماع موتی کو ثابت قرار دیتے ہے اور ام المؤمنین حضرت عائشہؓ اسکی نفی کرتی ہے اسلئے دوسرے صحابہ وتابعین میں بھی دو گروہ ہو گئ بعض اثبات کے قائل ہے بعض نفی کی).

(۳)- او په دغے باندے مولوی صیب دا څما سره **خير الفتاوى** د دار العلوم د دیوبند ده د اوس نه واوره مولوی صیب دے هم په (صفحه ۳۰۱) کښې وائي دا مسئله اختلافی ده .

(٤)- دغسے مولوی صیب دا څما سره **كفاية المفتى** د دے (جلد نمبر/١-٢ صفحه نمبر/٢٠١) ده دے وائي : (مسئلہ سماع الموتی قرون اولی سے مختلف فیہ چلا آتا ہے) صحابه کرامو په مینځ کښې اختلاف دے او تراوسه پورې اختلاف دے .

(٥)- دا **فتاوی رشیدیه** ده د دے (صفحه/١٥٢) دے ، دے وائي :
(سماع الموتی کا مسئلہ بھی صحابہ کے وقت سے مختلف فیہ ہے مع ہذا اسلام کرنے سے کوئی منع نہیں کرتا،
بحر حال یہ مسئلہ مختلف فیہ ہے اس میں بحث مناسب نہیں)۔

(٦)- دا مولوی صیب د شیخ غلام الله خان صیب رحمه الله تفسیر دے چه تاسو ئي ځان ته منسوب کوئ خو تاسو ته نسبت صحیح نه دے ، دے په خپل تفسیر کښې لیکی ، مولوی صیب (ص/٩٠٢) : (سماع موتی کا مسئلہ زمانہ صحابہ رضی اللہ عنہم سے مختلف فیہ چلا آرہا ہے، یہ مسئلہ اعتقادات ضروریہ میں سے نہیں)دلته واوره مولوی صیب : (یہ مسئلہ اعتقادات ضروریہ میں سے نہیں) څوك وائي؟ شیخ غلام الله خان صیب .

(جنکی نفی یا اثبات پر کفر اور اسلام کا مدار ہے) مولوی صیب دا وائي دا یو علمی تحقیقی مسئله ده ، ستا د مشرانو ستاد ټولو ستاسو هغه استاد خضر حیات صیب چه صبا ، بیگا ، شرك کفر، شرك ، کفر کردان ئي ایزده کړے ، خصوصا په سماع الموتیٰ باندے حتی چه امام بخاری رحمه باندے هم تکفیرکړے ، دے وائي د امام بخاری الفاظ د قران نه خلاف دئ دغه رنگے مولوی صیب ، (بس دا بس کي).

(٧)- مخکښې مولوی صیب تقریبا پدے باندے څما سره ٢٠ حوالی شته دے ، دا ستا سو یو بل عالم چه په تاسو کښې مولوی صیب هغه ژوندے دے او په تاسو کښې هغه معتدل دے ستاسو دغه تکفریانو نه بیزاره دے ستاسو د اوکړئ خطیب صیب (**صفحه نمبر/١٨٠**) کښې **مجموعه برزخی میں خوشی کي زندگی** ، دے په (**صفحه نمبر/١٨٠**) باندے لیکی وائي د سماع موتی دا اختلافی مسئله د عهد د صحابه وو نه تر اوسه پورې **اختلافی راروانه ده** او : (سب نیک بندے اور اکابر اور اولیائے کوئی ان میں کافر گمراہ اور

معتزلی نہیں ہیں)دے وائي څوك چه ورته گمراه او معتزلي وائي دغه د خر نه بد تردے.

(دلائل په دعوی باندے)

(۸)- دغسے مولوی صیب مخکښ ما خپله دعوی پیش کړه څه به خپله دعوی باندے څم دلائل پیش کوم ، مولوی صیب اول دعوی خپله کنفرم که پوره لس تنقیحات پرے ما وکړل ، او مولوی صیب د هغے نه شکل اول نه ئي ثابتوم شکل ثانی شکل رابع ، مولوی شکل اول دے بنیؤ جیب کښ کیدوه شکل ثانی دے کڅ جب کښ کیده شکل ثالث دے په مخکښ جب کښ کیدوه ، قرآن راواخله د قرآن نص ، ما اوله کښ هم اوئیل بحث په دیکښ دے چه د مړی د اوریدلو مسئله شرکی ده کنه؟ مړی اوری که نه اوری ؟ ته ورته اوره ولے شی یا نشی اوره ولے هغه څمونږ په مینځ کښ ما به النزاع نه ده.

(۹)- (دویم نمبر/۲) بغیر د مشئت د الله نه ، اوری که نه اوری ؟ هغه څمونږ په مینځ کښ ما به النزاع نه ده ، نو مولوی صیب خانه پوری به نه کښے دلیل به یو داسے راوړے د قران یا حدیث نه چه ، نه اوری ، څه په خپلو دلائلو باندے څم :

(۱)- اول نمبر دلیل د قران نه(۱)- ﴿فَتَوَلّٰى عَنۡهُمۡ وَقَالَ يٰقَوۡمِ لَقَدۡ اَبۡلَغۡتُكُمۡ﴾ (سورة اعراف پاره/۸/ایت نمبر﴿۸۹﴾﴿فَتَوَلّٰى عَنۡهُمۡ﴾ دصالح عليه السلام تذکره کوی ، وګرځیدو د خپل قوم نه ﴿وَقَالَ يٰقَوۡمِ﴾ او وے ویل اے قومه څما ﴿لَقَدۡ اَبۡلَغۡتُكُمۡ رِسَالَةَ رَبِّىۡ﴾ ما رسولی دی تاسو ته رسالت د

رب خپل ﴿وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ او نصیحت مې کړې دې تاسو ته ﴿وَلٰكِنْ لَّا تُحِبُّوْنَ النّٰصِحِيْنَ﴾ لیکن تاسو محبت نه کوی د نصیحت کونکو سره.

(۲)- او مولوی صیب ذ دې ایت دلاندې دا څما سره تفسیر دې ، خارجی نه یم چه د ځان نه تفسیرونه کوم **تفسیر ابن ابی حاتم الرازی** (جلد نمبر/ ٤ صفحه نمبر/١٤٠) دې وائي (**ان نبي الله صالحا**) بې شکه نبی د الله صالح عليه السلام (**اسمع قومه**) اوره ولي ئي وو قوم خپل ته (**كما و الله اسمع محمد صلى الله عليه وسلم**) لکه څنګه چه نبی عليه السلام خپل قوم ته د بدر په موقع باندې اوره ولی وو پس د مرګ نه مولوی صیب.

(۳) – (دا دویم نمبر/۲) څما سره مولوی صیب **زاد المسير** دې ، د دې (صفحه نمبر ١٧٤) ده ، دې وائي : (**وقال قتادة ذكرلنا ان صالحا اسمع قومه كما اسمع نبيكم قومه، يعني بعد موته**) رو ستو د مرګ د دوئ نه اوره ول ،څنګه چه محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه مړو ته اوره ولی وو.

بل مولوی صیب دا څما سره ....

(پدې وخت کښې اذان شروع شو...... ټائم ختم)

کله چه دوباره شروع شو نو د یو کتاب حواله وائی ، پدې مناظره کښې کتا یاني شویدی، البته د دغه بره عبارت پورې د فریق اول مفتی ندیم تیم وو.

(فریق دوم واحد الله وحدان صاحب ، تړن دوم)

نحمده ونصلي على رسوله الكريم امام بعد :

(دخصم دلائیلو نه جوابات)

(۱)- حضرت جی د تولو نه اول تا او وئیل : چه په اخیري حواله باندے د تکرار دے وکړو ، مولوی صیب دا اوګوره دا هغه کتاب دے کوم نه چه تا پیش کړه ، دغه صفحه دے اوکتله ، د دے نه ور پسے (صفحه/۱۸٤) کښې به دا اوګوری :(یہ اعتقاد رکھنا کہ ہر قریب وبعید سے ہر وقت مردہ سنتا ہے، تو یہ عقیدہ صحیح العقیدہ مسلمانوں کا نہیں) دا د مسلمانانو (وریکه صبر خندا به څه وخیم جي) دا وکتو ددے جواب دا درغلے.

(۲) - بل تا اویل چه دیکښې د اعتزال نسبت کول دا حماقت دے او خرتوب دے ، ستا دے مشرکړے ووکه نه ئي وو کړے؟ ، تا ورته تحریف وئیلے وو که نه وو وئیلے؟ ، ستا په نیز باندے ددے فتوی په نزد باندے دا ځان ته بیا چه دے راجع کوی . .

(۳)- ښه : دریم راشه ، ګوره جی تا د **جواهر القران** حواله دے پیش کړه ، مفتی صیب دغه جواهر القران دا سجاد بخاری صاحب لیکلے دے پدے کتاب کښې درته وایم دا د هغوي په نګرانی کښې لیکلے شویدے ، دا اصل کتاب دے د شیخ غلام الله خان صاحب ، او دا د **مختصر جواهر القران** په نوم باندے یادیږی دیخوا اوګوره حضرت جی ، دیکښې (صفحه نمبر/۵۳۱ کښې) لیکی : چه (کہ سماع الموتی نہیں اور کوئی حدیث صحیح یا ایت سماع موتی پر دال نہیں بلکہ سماع لوگوں کیلئے منجر الی الشرک ہے) دا سرے شرك ته راکاکي شرك ته.

(٤)- دارنگے څه به ذرته دا او وا یم چه تا اویل چه ځمونږ مسلك دے راجح ، دا حضرت وائي **تکشف** کښې مولنا اشرف علی تهانوی صیب ، دے وائي : (اگر اصلاح بدون انکار سماع نہ ہو، تو ء انکار سماع واجب ہے تو انکار سماع واجب ہے).

(۵)- دا به واورے مولانا صیب دیخوا اوګوره ، حضرت جی ، تا اوئیل چه ځما عقیده ده د قریب نه اوس چه تا کم دلیل پیش کړو﴿**لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّيْ**﴾ دے کښې د قریب لفظ شته مولانا ؟ (۱) - قریب لفظ پکښې نشته ، پته ولیکه د (بعید) نه قائل ئي ، مړی کم ځائے کښې وو هغه به کم ځائے کښې کړی او تولو ته به ئي رسولی که به نه ئي رسولی.

(۲)- دویمه خبره داده : چه دلته کښې دا تیزه ول دی مخاطبینو لره په اتباع د خپل دغه په خپل اتباع باندے.

(۳)- بل دا چه عمر ﷺ کتی ته وئیلے وو(**والله انی لاعلم انك لحجر ، والله انی لاعلم انك لحجر**) قسم په الله چه ته کته ئي ، نو بیا به وایي چه کتي هم اوری حضرت جی.

(٤)- دارنگے نبی صلی الله علیه وسلم کوتی ته وئیلے وو (**هل انت الا اصبع دميت**)..... ته به وس وائي چه کته هم اوری ، (الله پاك چه دے الله پاك).

(٥)- دارنگے د نوح ﷺ په واقعه کښې رازی الله پاك زمکے ته وئیلي وو اوبه دے وچے کړه ، اسمان ته وئیلي وو اوبه ودروه ، وس به وے چه زمکه هم اوری او اسمان هم اوری ، دا عقیده دے د کم ځائے نه پیدا کړه.

(٦)- بیا وائي عند القبر لفظ نشته ، سماع الموتی دے پیش کړه ، ما درته وئیل څما د کتابونو نه چه دے کمے حوالے پیش کړے په هغے کښې د عند القبر لفظ نه وو.

(۷)- دویمه خبره داده چه تا اووئیل اکابرین دوارو ته شرك نه وائي ، څؤمره حوالے مے درکړے چه شرك ئي ورته وئیلے دے که نه دے وئیلے؟ په هغے کښې (دور) لفظ هم راغے او (نزدیک) هم راغے.

(۸)- که ته وے چه دیکښې عند القبر نشته ، دیخوا اکوره دا زما سره **حماسه** ده په دیکښې ابو عطاء السندي وائي (**علی کل من تحت التراب فهو بعید**) ، کم یو سړے چه د خاورے نه لاندے شو دا بعید دے.

(۹)- دارنګے دا څما سره **معالم العرفان** دے دا د هغه مدرسے استاد دے چه کمه کښې شیخ سرفراز صفدر استاد وو ، ده لیکلی دی چه د دنیا واله د قبر نه لرے دے ،حضرت جی ، دا خبره هم پدیکښې کښې هغه ثابت کړلے شوه.

(۱۰)- اوس دینه مخکښې درته ویم ، تا ویل ، ما چی ویل ، چه دا سماع الموتی دا د بریلیانو عیقده ده ، تا په دیکښې چوڼ چرا اوکړه پدیکښې چه دے تا چه کمه حواله پیش کړه حضرت جی ما چه کم الفاظ ویلی وو (ویمه درته) : (سماع الموتی بریلویوں کا ایک مشہور عقیدہ ہے انکا اعتقاد ہے کہ مردے مطلقا ہر حال میں سنتے ہے)صبر اوکه دا به بیا ځان له وایه ، دا څما سره دے ګوره ورته ، دا زما سره **تسکین الاتقیاء** دے دا ستاسو دمشر دے اوس ګوره ورته وائی : (جب قبر میں اعادہ روح ہے اور عذاب وثواب ہے تو حیات بھی ہے اور جب حیات ہے تو علم وسماع کا ہونا اصل ہے تو علم وسماع کا ہونا) پوهه پرے نه شوے (علم

وسماع کا ہونا اصل) دے کښې د قریب مریب لفظ نشته ، حضرت جی ، د مشرانو قول د یو شان ، ستا قول بل شان دے :

(۱۱)- دارنګې دا اوګوره دا ستا مشر دے ستا دغه بصائر والا دے وائي چه د مړو دا اوریدل د جوندو نه اشد دی ډیر زیات دی ، د دے خبرے جواب به هم بیارا کړے .

(۱۲)- او شرکی فتوے ما تاته خودلی وی او د دے دوه وو خبرو جواب درله هم درکړلے شو.

(۱۳)- تا د علامه خضر حیات بکهروی صاحب باره کښې خبره اوکړه څمونږ استاد محترم هغوي ما ته دا لیکل راکړی دی چه مجلس مقننه چه کمه فیصله کړیده هغه باندے څما اعتماد دے او هغه چه کم لفظ وائي سماع عند القبرکه هرڅنګه شي ، هغه وائي : (عادة قائل) هغه مشرك دے.

(١٤)- بیا تا دا اوئیل چه ته ما ته ، چه دے د قرآن مجید د یو ایت نه اوښایه ، څه به درله دومره څه درکم ، دومره څه درکم ، اوس ورته ګوره حضرت جی .

(سورة فاطر) کښې (ایت نمبر/١٤) غوګ ورته کیده ، الله تبارك وتعالی فرمائي : ﴿إِن تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ حضرت جی غوګ ورته کیده ایاز باچا ته د دے ایت کریمه نه استدلال کړے وو ، ایاز باچا ته تا د دے ایت نه څه کړے وو ، استدلال دے کړے وو ، غوګ ورته کیده﴿إِن تَدْعُوهُمْ﴾ که تاسوورته اواز کوی ﴿لَا يَسْمَعُوا﴾ نو نه اوری ﴿دُعَاءَكُمْ﴾ ستاسو بلنه ، دا مطلق دے او دیکښې عند القبر هم راغے او که لرے ، هغه پکښې هم راغے ﴿وَلَوْ

﴿سَمِعُوْا﴾ غوګ ورته کیده ﴿وَلَوْ سَمِعُوْا﴾ که چرته واوری ﴿مَا اسْتَجَابُوْا لَكُمْ﴾ قبولتیا درلره نشی کولی. اوس څه د دینه استدلال کوم لګ صبر وکه.

ګوره اول ﴿إِنْ تَدْعُوْهُمْ لَا يَسْمَعُوْا دُعَآءَكُمْ﴾ یو دلیل، دویم ﴿وَلَوْ سَمِعُوْا مَا اسْتَجَابُوْا لَكُمْ﴾ دریم ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُوْنَ بِشِرْكِكُمْ﴾ او په دے باندے تا ایاز باچا ته دے د کفر فتوی لګولی وه که نه وه لګولی؟ (باءك تجر وبائی لايجر) اوس ګوره حضرت جی، ځما استدلال ته ګوره ﴿لَوْ﴾ (لَوْ) راځی د انتفاع ثانی (خبرے مه کوی) (لَوْ) راځی د انتفاع، ثانی بسبب انتفاع اول ثانی نفی دے د وجهے د اول د نفی نه ثانی څه دے استیجاب، استیجاب چه نفی شو اول په طریقه اولی باندے نفی شو، دا ځما سره **نحومیر** دے دا په نحومیر کښ دی، که په دے باندے اعتراض اوکی چه ابن حاجب څه وئیلے دی' چه کله نفي د سبب اوشوه انتفاع د مسبب نه کیږی نو هغه بیا دا وائي چه کله انتفاع د مسبب اوشوه، انتفاع د مسبب سره نفی د انتفاع اود اسبابومکمل راغله، غوګ کیده، استیجاب بالاتفاق منع دے استیجاب بالاتفاق منع دے، چه استیجاب منع شو، نو سماع په طریقه اولی باندے منع شوه، جواب به په پښتو الفاظو کښ نه ئي، که ئي کوے د کتابی حوالی نه او د قاعدے په رو سره به ځما جواب کے.

(دلائل په خپله دعوی باندے)

(۱۵)- اوس دا ما تا ته پیش کړل ځما د صغري او د کبری د هر یو د پاره به څه جدا دلیل پیش کوم د کبری د پاره مے دلیل پیش کوو.

صغری دپاره (سورة بقره ایت نمبر/۲۸) کښ الله وائی ﴿كَيْفَ تَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ

تُرْجَعُوْنَ﴾ ﴿۲۸﴾ دا **تفسیر عثمانی** پروت دے که اعتراض ډے وو بیا درته خایم . ﴿ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ د لاندے لیکی ، د قیامت په ورځ دوباره جوند دے .

(۱٦)- دارنګے پنځم نمبر ایت دے ځما (سورة انشقاق ایت نمبر/ ٤) ﴿وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝﴿۴﴾ بیان القران ﴿۶۲۸/صفحه) کښن لیکی ، د قیامت په ورځ به مړی چه ذے مړی چه دے د قیامت په ورځ (پیش کومه درته) (۶۲۸/ جلد دوم) (.....راکه شاباس . بس خیمے درته .... صبر.) (۶۲۸/ ج ۲) کښن دا لیکي : (اور وہ زمین اپنے اندر کی چیزوں کو یعنی مردوں کو باہر اگل دے گی، اور سب مردوں سے خالی ہو جائیگے) د قیامت په ورځ به مړی د قبرونو نه راپاځی ، نو چه مړی راپاځی ، ځما صغری داوه (**المیت فی القبر**) دا ثابته شوه . او کبری می هم ثابته شوه ، هغه مخکښني حواله دا واله ، یعنی کوره (جب دنیا میں وقت مرنے کا ائے گا یعنی قیامت کو زندہ کی جائے گی) یعنی د قیامت په ورځ به جوندی کیکي که چرته ته **نوع من الحیات** باندے اعتراض اوکړے جواب به درکوم .

(جواب د خصم د اعتراضات نه)

حضرت جی تا چه کم اعتراضونه کړی وو ټول دے اسے فضول بے ځایه وو یو څو الفاظ پکښن صحیح وو ، یو لفظ پکښن دا وو، ته ورته شرکی وے؟ که نه وے؟ ما درته مخکښن پیش کړل ، زه نه وایم (زبان میری ہے بات انکی ہے) اکابرین عبارات مے پیش کړل دویم تا اوئیل چه میت کښن صلاحیت د سماع شته کنه ؟ دغه یوه دے پکښن خبره مرکزی وه ،

ميت کي د سماع صلاحيت د سره شته دے نه ، ميت کښې د سماع صلاحيت نشته ، بمشئة الله خبره جدا ده .

(سوالات د مولانا واحد الله وحدان صاحب په مفتي نديم باندے) از. منيب

اوس څه درباندے هم يو څو سوالونه کوم :

(١)- دا سماع مصدر اخلی ؟ (٢)که علم مصدرِ اخلی ؟ (٣)- که عالم شخص ئي اخلے ؟ (٤) -که اسم مصدر ئي اخلي؟ .

(٥)- اوس دا سماع معلول دے که علت دے که معلول شی ټول علتونه به ورله خے؟ .

(٦)- دا سماع د حصے نه اخلے که د فرد نه اخلے؟ (٧)- که د شخص نه اخلے؟

(٨)- که ده محل نه اخلے؟

(٩) -که د موضوع نه اخلے؟ (١٠)- که د حال نه اخلے؟ (١١) -او که د عرض نه اخلے ؟

(١٢)- او دا په زمانه د انحطاط جلي سره وے؟ (١٣) - او که په انحطاط خفی سره ؟ د دے جواب به هم ماله راکی .

(١٤)- بيا د عامو امواتو او د نبی صلی الله عليه وسلم په سماع کښې تقسيم کوی که.نه؟ قسمت خارجی ، ذهني ، فرضی وهمی که تبعی ، کثری او که قطعی ، دے ټولو کښې به د يو تعين اوکی .

(١٥) - دارنګے بيا دا ويم چه دا سماع په برزخ کښې آن سره منی ؟ (١٦)- که ابد سره منی ؟ (١٧)- که ابدی سره منی ؟ (١٨)- که ازل سره منی؟ (١٩) که ازلی سره منی؟ (٢٠)- که دهر سره منی؟ (٢١)- که سرمد. سره

منې؟ (۲۲)-که سرمدی ، سره منې؟ (۲۳) - دارنګے څه ویم د سماع حد بالګنه یا بکنهه وکه ، (۲٤)یا ئي رسم بالوجه او بوجهه اوکه ..

(فریق اول ، مفتی ندیم . ټرن سوم۳)

وحدان صیب څه یو درخواست کوم تیم نه بغیر ، یعنی د تاسو ملګری که لګ منع کي ، خیر دے څمونږ سنجیدګي د مجلس خرابیږی ، یعنی په یو بل لاس وره ورل دا قسمه قصے یعني مجلس خرابوی ، او بیا چه ټول راجګ ، ماشاء الله قیصی پیسي ، یعنی کم څمونږ ملګري شروع کښ ، دغه دوه ملګری غیر سنجیدګي مظاهره کوی منع ئي که ، ځکه که هغه طرفه نه ئي ، بیا به ددے طرف نه شروع شي نو دے مولوی صیب ته به یا خو به تکلیف دا وی چه مناظر نه دے ناست او یا به بل څه مسئله وی خو یا دے کینه وی خیر دے څمونږ څه اعتراض نشته دے چه هر یو کیني خو منع ئي که چه داسے انداز نه اختیار وی صحیح ده ، ځکه ستاسو ملګری نوی دی ، اول مناظره کښ ناست دی ، څمونږ دے د پنځوستو نه زیاتی مناظری والي دی ، بیا ډیر کهلاړیان دی ، بیا به خفه ئي پدی باندے ، ما قصدا منع کړی دی په زوره باندے ، نو اسی چه بیا درته دوي هم راپارشی څما د وسه به نه ئي ، بیا او دا انداز هم دسے د هیجړاګانو غوندے دے منع ئي که یعنی خوند نه کوی علما ء سره ، د علماء د شان سره .

نقل کفر کفر نباشد مولوی صیب ، نقل کفر کفر نباشد

خه : بسم الله الرحمن الرحیم (ټایم اوس شروع که خه)

(جوابات د مفتي ندیم صاحب خصم ته)

(۱)- مولوی صیب داخل بیا هغه خپله رټه د هراو کړله ، اول نمبر وائي : (نزدیک و دور سے سنا) وائي تاسو کتاب پیش کوو ، غوګ کیدی ، دا ونه ویله ، چه دا لرے اور نزدے نه د اوریدلو عقیده لرل دا د صحیح

مسلمان عقیده نه ده ، نو مادرته اول اوویل : چه د لرے نه اوریدو صحیح نه ، شرکی عقیده ده ، دے د سره بیاپه اقے راځی ، صرف خانه پوری کوي ، بل څه ورسره شته دے نه ، او تر آخره پورے په ستا انداز دا وی.

(۲)- دویم نمبر **جواهر القران** باره کښی څه اوویل ، دا خو سجاد بخاری لیکلے ، پدے باندے شل کاله جهګړا تیره شوه ، مونګ ورته وئیل دا د شیخ غلام الله خان صیب نه دے ، دوی ئي ورمنسوب کوی ، مونګ وایو سجاد بخاری لیکلے ، دے وائي بیا په زوره نن ئي اویله الحمد لله.

(۳)- (دریم نمبر/۳) ، مولوی صیب او عجیبه خبره ده مولوی صیب خبرو کښی تضاد دنیا کوری ، وائي مونګ شرکی نه دے وئیلے عند القبر ته بیا د جواهر القران رد کوی ، تیك شوه.

(٤)- (دویم نمبر/۲) په اخره کښی بیا د هغے رد وکړو ، وائي یره تاسو ماته اوئیل چه دا شرکی کنړی اختلافی کنه شرکی کنړی نو ټول سوالات ګول مول کړه یعنی د مولوی صیب خبرو کښی تضاد دا را او وتلو ، اول ئي ویل شرك ورته مونګ نه وایو عند القبر ته ، ما چه ترے تپوس اوکړو لا ړو په هغے پسے لا ړو چا چه اختلافی ویلي وو ورته ، د هغوي خبره ئي رد کړه دخپلو مشرانو ، سجاد بخاری هم د تاسو مشر وو.

(٥)- (دریم نمبر/۳) مولوی صیب وائي **تکشف** لیکلی چه انکار د سماع واجب ، ما خو اول اویله چه چونکه تاسو ورته کفر شرك وائی ، د دے وجهے نه صحابه کرامو دفاع مونګ کوو، د جمهور امت د فاع کوو ، تاسو کافر ورته وائی ، څمونږ دیکښی دلچسپی نشته دے ، مړی اوری که نه اوری ، دا شیخ رحمه الله هم په سماع الموتی کښی لیکلی دی ، څمونږ

دلچسپي په دیکښ ده چه تاسو د صحابه وو تکفیر کوی د شیعه ، روافضو غونډے مونکه ئي دفاع فرض ګڼړو.

(٦)- (څلورم نمبر/٤) ، ماته وائي پدیکښ کم ځائے کښ ووچه د نزدے نه اوری ﴿لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّيْ ﴾ په هغے کښ نو مولوی صیب دا واله **زاد المسیر** دے وائي (انه خاطبهم بعد الهلاك) مخاطبه وسره کوله ، خبرے ورسره کولے ، دویم نمبر دلته خبره وکړه ، چه دوی ته واوره ول ، دریم نمبر ، تشبیه ورکړه څنګه چه رسول الله صلی الله علیه وسلم قلیب بدر والا ته اوره ولی وو څنګه اوروِلی وے راغلے کوهي خوا ته ، هغوی ته ئي او ویل یا فلان فلان ، رسول الله څه نومونه اغستل نزدے نه وو مولوی صیب د لرے نه نه وو، ستړږي کولاؤ که ړوند مه جوړیږه دومره.

(٧)- بیا وائي : وائي عمر رضی الله عنه ګټے ته خطاب کولو ، تر اوسه پورے دوئ ته پتهری فرقه وئیله ، نن ئي خبره خکاره کړله ، د انسان قیاس ئي په چا وکو؟ ، په زمکه باندے ، په کانړے باندے (ماشاء الله پتهري یزیدی دادي) ماشاء الله څمونږ د دوی نه تمه هم داوه چه قیاسونه به ئي راوړی وی هغه به هم د انسان قیاس په کانړو کوی (ماشاء الله) او مولوی صیب ابن تیمیه دیته کافر وئیلی دی ، حواله جات درته اوخیم په متواتر احادیثو سره هغه دغه متواتر احادیثو سره په اجماع سره موضوع نه مه اوځه خارج .کنی ﴿که نه وی﴾ بیا ځما سره شته دے راوړی می دی ځان سره هغه به بیا شروع کړم البته به واوړی په هغے باندے بیا به وائي چه کافر دے راته اوئیلو دکفر خبری مه کوه دلته .

(۸)- بیا ماته مولوی صیب وائی ، وائي : تاسو وائي : د(دور) او (نزدیک) داوره پکښې راغلی دی تاچه کم حواله جات پیش کړل ، حالانکه ما اویله چه د نزدیك والا خبره ده هغه ئي په خپله دا ځل تصدیق اوکړو.

(۹)- بیا وائي : د ډاکئ شیخ صیب وائي چه د مړو اوریدل د ژوندو د هغے نه زیات دی سخت دی ، لګ صبر وکه بخاري نه درته پیش کوم (**ما انتم باسمع ما اقول**) ستاسو نه زیات خه اوري ، د قران نه ، حدیثو نه ، بخاری نه درته ثا بتوم انشاء الله روسته.

(۱۰)- بیا مخکښې مولوی صیب دلیل څه پیش کوو ، وائي څه درته ویم چه مړی نه اوری ﴿إِن تَدۡعُوهُمۡ لَا يَسۡمَعُوا۟ دُعَآءَكُمۡ﴾ ماته وائي دا مطلق دے عند القبر هم پکښې راغلے ، او وائي : تا ایاز باچا ته وئیلي وو چه دا مطلق دے ، ما ورته ویل د هغه سره ځما موضوع وه د لرے نه اواز غیبانه اواز باندے مے ورسره موضوع وه ، او په غیبانه اواز باندے مے ورته دا پیش کول ، ته په دیکښې د (**میت**) لفظ وخایه (**عند القبر**) وخایه (نه اوریدل) وښایه ، بسم الله که دا ستا دلیل شو یو لاکه رانه والا که دا پکښې نه وی ، بیاتحریف مه کوه قران کښې.

(۱۱)- (دریم نمبر/۳) دے مخکښې ماته وائي ، وائي مړی به د قبر نه راپاسی فلانکی ایت کښې رازی ، فلانکي ، هلکه وائي مړی به د قبر نه راپاسیګی نو پدیکښې دا شته دے چه (نه اوری) دا یو سړی ته چا ویله هغه ورته ویله وائي څه فلانکے ځما عقیده داده چه رسول الله صلی الله علیه وسلم په قبر کښې ژوندے نه دے دلیل څه دے (**قل هو الله احد**) تا بی خی هغه ، کربلا واقعه اویله (**قل هو الله احد**) مولوی صیب دی هم

دغه سی راغلی دی ، ځما خو یقینا قسم دے دومره امید نه وو ما وئیل څه به ئي راوړی وي دا خو ئي نابالغه مناظرین راوستی دی ، والله په دعوی او دلیل کښں مطابقت باندے د سره نه پوهیږی...

(۱۲)- بل نمبر... دے وائي : څه ورته شرکی نه ویم ، ما ورته ویل شرکی ورته ، ته وے؟ ، که نه وے ، وائي : څه نه ویم ، قران ئي وی ، نو اوایه چه : څه ئي هم ویم کنه؟ ، ته قران نه منې؟ اووایه دعوی کښں نشمه لیکلے ، بیا ثابتول گران دی .

(۱۳)- بیا ماته وائی میت کښں د اوریدو صلاحیت نشته دے ، (انشاء الله) ، پدے به ځما او ستا خبره وی ما هم درنه دا راویسته .

(١٤) - بیا ما ته وائی سماع فلان منی ؟ که فلان فلان ؟ ، یو کرادن ئي اوئیلو هغه هم دکاغذ نه او وئیلو ، ماشاءالله مولوی صیب نوټ دے راوړې دے ځان سره ، دا فضول وخت ضائع کول دی ، مولوی صیب ، څه ویم قبر ته نزدے میت کښں د اوریدو صلاحیت شته دے راجح مسلك دادے ، سره د بل مسلك د احترام او انشاء الله په دلائلو سره به ئي درته ثابتوم پدے ټولو کښں چه ته ورته کوم نوم ته ورکے ستا خوخه ده بسم اللهٔ که شروع که .

(دلائل په خپله دعوی باندے)

- ما یو دلیل پیش کړے وو (۲) - دویم نمبر د دے لاندے دویم نمبر ایت د قران مجید نه خیم، شعیب السلام خپل قوم ته وائي ﴿سورة اعراف پاره نمبر ۹﴾ ﴿فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ﴾ پدے تفصیل کوی قران مجید شته دے ﴿فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ﴾ وګرځیدو د هغه نه ﴿وَ قَالَ﴾ وے ویل ﴿يٰقَوْمِ﴾

اے څما ﴿لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّيْ﴾ ﴿ونصحت لكم﴾ ما درته د رب پیغام رسولے ذے نصیحت می درته کړے دے لیکن تاسو داسے قوم وی چه منلئي هم نه ، تاسو نه منلو ، نو نن څه پداسے قوم د کافرانو باندے څنګه افسوس وکمه ، او پخپله بیا دے وائي : قال قتادة ، قتادة فرمائی . شعیب ؑ خپل قوم ته اوره ول (واسمع صالح قومه) او اوررولو صالح ؑ قوم خپل ته (كما اسمع نبيكم قومه يوم بدر) لکه څنګه چه ستاسو پیغمبر خپل نبي ته اوره ول په ورځ د بدر (انه خاطبهم بعد الهلاك) مخاطبه کوله د دوی سره خواته راغلے وو خطاب ئی ورسره کوو روسته د هلاکت نه ، د اوریدو الفاظ مے هم پیش کړل ، مولوی صیب وضاحت می اوکړو.

(۳)- دریم نمبر دا څما سرۀ مولوی صیب **تفسير ابن حاتم الرازي** دے ﴿فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ﴾ دقه ایت په (صفحه/۱۷٤) باندے پیش کوی او وائي قول د الله تعالی (**نبی الله شعیب صلی الله علیه وسلم اسمع قومه وان نبي الله صالح صلی الله علیه وسلم اسمع قومه ، والله اسمع محمد صلی الله علیه وسلم**) څنګه چه نبی ؑ خپل قوم ته اوره ول قلیب بدر هغه راغے د کوهي خوا ته دغسے شعیب علیه السلام خپل قوم ته اوره ول .

(٤)- دغه رنګے مولوی صیب **الدر المنثور** والاهم دغه لیکی ، دے وائي : هم دقه ایت نقل کوی او په سند سره حدیث نقل کوی د دے لاندے (قال : **ذکرلنا ان نبي الله شعيب اسمع قومه وان نبي الله صالحا اسمع قومه كما اسمع والله نبيكم محمد قومه**) څنګه چه نبی ؑ خپل قوم ته اوررول دغسی شعیب علیه الصلاة والسلام اوره ول .

(٥)- دریم نمبر دلیل مولوی صیب څما سره د قران مجید نه ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَّشَآءُ ۚ﴾ بے شکه الله تعالی اوره ئي چاته چه اوغواړی ﴿وَمَآ

﴿اَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّنْ فِي الْقُبُوْرِ﴾ او نه ئي ته هغه چا ته اوروونکے چه په قبرونو کښ دی ، مولوی صیب ، اول نمبر دِ مولوی صیب سوال مخکښ اوکو ، دلته به ئي دوباره کوی خو مي کوه ، دا مړی په مشئت د الله سره اوری که بغیر د مشئت د الله نه اوری؟ څه ویم ژوندی بغیر د مشئت د الله نه نه نشي اوریدے ، نه ئي مړی اوریدے شي ، الله تعالی ورته اوره وی ، اوری ، چه الله نه غواړي نه ئي ژوندی اوریدلے شي ، نه ئي مړی اوریدلے شي .

(٦)- (پنځم نمبر) څلورم نمبر ، مولوی صیب ﴿ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُّؤْمِنُ ﴾ ته نه اوره وے مګر هغه چاته چه ایمان لری په ایتونو ځمونږ ﴿فَهُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴾ (سورة نحل ایت/ ۳۱۲۰) بیا وائي ﴿اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُّؤْمِنُ بِاٰيٰتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُوْنَ ۝﴾﴿۵۳﴾ ته نه اوره وے مګر هغه چاته چه ایمان لری په ایتونو ځمونږ پس هغوی مسلمانان دی .

(٧)- مولوی صیب پنځم نمبر دلیل﴿وَ نُفِخَ فِي الصُّوْرِ﴾ سورة الزمر ﴿وَ نُفِخَ فِي الصُّوْرِ﴾ او پوکے به او والے شي په شپیلی کښ ﴿فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ ﴾ پس بے هوشه به شي هغه څوك چه اسمانونو کښ دی او په زمکه کښ دي ﴿ اِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ﴾ مګر هغه څوك چه اوغواړي الله تعالی﴿ ثُمَّ نُفِخَ فِيْهِ اُخْرٰى﴾ بیا به دوباره پوکے او والے شي ، مولوی صیب د دواړو شپیلو په مینځ کښ به (۴۰/) چالیس سال وقفه وی ؛ دوئ چه واوری دا انسان په دوی باندے به مرګ راشی ، چالیس سال بعد دے مړو باندے چه ته وے جسد هم خاورے شویدے ، بیا به دوئ (واوری هغه شپیلی) راپورته به شي ، هغه مړی به ئي واوری راپورته به شي .

(۸)- قران پنځم نمبر ایت مولوی صیب ، څه مخکښې شپږم نمبر دلیل ته څم ، دا ځما سره **بخاری شریف** دے (جلد نمبر ۱ صفحه نمبر ۲۵۸) مولوی صیب ، حدیث دے : عَنْ أَنَسٍ ، (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ : الْعَبْدُ بخاری شریف (جلد نمبر ۱ صفحه نمبر ۲۵۸) رحمانیے چهاپ. روایت دے د انس رضي الله عنه نه هغه روایت کوي د نبی صلی الله علیه وسلم نه (الْعَبْدُ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ) بنده چه کله کیخودے شی په قبر خپل کښې او (وَتُوُلِّيَ وَذَهَبَ أَصْحَابُهُ).... او خلق ورنه واپس شی(حَتَّى إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ) حتی چه دا مړے د خپو کشارے د دے وو اوری ، په میت کښې د خپو د کشاري د اوریدو صلاحیت شته دے کنشته دے؟ ، دا بخاری دے ځما سره ، مولوی صیب تصریح خیم (إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ) دے د خپو کشارے اوری ، مولوی صیب ته داسے وخایه ، چه (میت) لفظ پکښې وی ، د عدم سماع خبره پکښې او د شرك خبره پکښې وی ، ځنګ چه څه خیم ، د میت لفظ شتے ، عند القبر د سماع خبره شته .. مولوی صیب که دغه اوریدے واوره خیر دے جنګ کښې اسونه نه ځربیګي ، تیارے اوس مه کوه .

(۹)- او دا ځما سره **فتح الباری** ده ، مولوی صیب ، د دے (جلد نمبر/۳ صفحه/۳۰۱) دے ام دقه حدیث نقل کوی ، بیا لیکي: **(وكل ذلك من صفات الاجسام)** دا د جسم صفات دی دا د خپو کشارے اوریدل ، حافظ ابن حجر شارح بخاری وائي : روسته بیا په ما باندے اعتراض اونکے ځان نه ئي نه پیش کوم.

(۱۰)- دریم نمبرمولوی صیب داملا علی القاری رحمه الله **المرقات** (جلد نمبر/۱ صفحه/۳۳۹) کښې وائی ، دے وائي : **(ای صوت د قها و فيه**

دلالت علی حیاة المیت فی القبر ، لان الاحساس بدون الحیات ممتنع عادة) دے وائي دا په قبر کښې په حیات باندے هم دلالت کوي ، چه دا میت د خپو کشارے اوری ؛ خپو د کشارو دغه ټق ټق اوری .

(۱۱)- مولوی صیب دا څما سره **مجموع الفتاوی** د ابن تیمه رحمه الله (جلد نمبر/٤/صفحه/ ۱۳۹) دے مخکښې دے لیکی: **(فقال واما السوال السائل هل یتکلم المیت فی قبره ؟)** ایا مړے په قبر کښې خبرے کوی ؟.

(فجوابه : انه یتکلم و قد یسمع ایضا من کلم) دغه رنګے اوری خبری د هغه چا چه هغه ورسره خبری کوی ، ولې؟ ، **(ما ثبت بالصحیح عن النبی صلي الله علیه وسلم ، قال إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ)** د دقه حدیث نه استدلال کوی ، مولوی صیب څومره صریح صریح خیم دغسے صریح ، ابن تیمه دے ، دا مولوی صیب رحمه الله .

(۱۲)- دغه رنګے مولوی صیب **کتاب السنن** دا څما سره شپږم نمبر(٦) دلیل دے (صفحه نمبر/۵۰۳) دے هم دغه حدیث نقل کوی **(عن انس ابن مالك قال ، قال نبی الله صلي الله علیه وسلم : ان العبد اذا وضع فی قبره)** بنده چه کله کیخوذے شی په قبر خپل کښې **(وتولی عنه اصحابه)** او خلك ورنه واپس شی **(انه لیسمع قرع نعالهم)** هغه د خپو کشارے اوری ، د خپو کشارے (علیین) یا (سجیین) کښې نه اوری ، مولوی صیب قبر کښې اوری ، مخکښې به دلائل پیش کوم انشاء الله .

(فریق دوم مولانا واحد الله وحدان صاحب ترن سوم)

نحمده ونصلی علی رسول الکریم اما بعد :

(جواب دخصم د دلائیلونه)

(۱)-حضرت جی تا ته ما اول وئیلی وو چه تا ورته تحریف وئیلے دے تحریف ، د هغے جواب رانغے ، دویم (**ان تسمع**) معنی دے حضرت جی په ماضی سره اوکړه دا ماضی نه ده مضارع ده (إِنْ) د شرط د پاره راځی په استقبال کښ اګر که په ماضی باندے داخل شی معنی استقبال ته ، استقبال ته اړوي ، تا معنی په ماضی باندے اوکړه ، د دے خبرے جواب به بیا اوکی .

(۲)-﴿وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ﴾ کومه حواله چه د راکړه (راکه دا تفسیر) دا ځما سره **تفسیر عثمانی** دے پدیکښ دے لیکی: (دو مرتبہ نفخ صور ہو گا پہلے مرتبہ میں سب کے ہوش اڑ جائنگے پھر زندہ تو مردے ہو جائنگے اور جو مر چکے تھے ان کی ارواح پر بے ہوشی کی کیفیت طاری ہو جائنگے ،بعد دوسرا نفع ہو گا، جس سے مردوں کی ارواح ابدان کی طرف واپس ہو جائنگے) حضرت جی ، دینه ثابتیږی چه دے نه به دوباره ژوند هغه به چه دے دوباره ژوند د دینه ثابتیږی او هغه د قیامت په ورځ باندے دے او دا ځما په دلائلو کښ یو دلیل دے چه دوباره ژوند به وی او دوباره ژوند څنګه دے چه روح به جسد ته واپس کیږی په هغه ورځ باندے او په هغه ورځ باندے به دوباره ژوند ملاویګی ، حواله می درکړه .

(۳)-اوس تا چه کمې خبرې وکړی وائي (نزدیك) نه او(لرې) نه ، ماتا ته چه کوم شرکی اقوال پیش کړل د علماؤ د عباراتونه په هغې کښې نزدیك هم وو او قریب هم وو ، نزدیك پکښې هم وو قریب پکښې هم وو.

(٤)-بیا دې اوئیل : چه شیخ غلام الله خان صیب چه دې تاسو اوئیل چه دا تفسیر دا سې او داسې ..... مونګ داسې نه دی ویلی که چا وئیلی ځان له به ئې ویلی ، ما درته دومره اوئیل د علامه خضرحیات بکهروی صاحب شاګرد یم او د هغه په خلې باندې مې دا تفسیر مې راوړې دې ، او شیخ غلام الله خان صیب باره کښې هغه فرمائیل : وائي په خوب کښې مې اولیدو ، په خوب کښې مې اولیدو او دا مې ورته اوویل ، چه تاسو خو په بیانونو کښې د شرك فتوې لګیدلی دی ، دې بیانونو کښې د شرك فتوی لګیدلی دی ، او پدې تفسیر کښې نشته ، هغه اووې چه ځما مختصر جواهر القران اوګوره ، صحیح شو جی ، بیا دې وائي (عند القبر) ته ، تا شرکی ویلی دی کنه دی ویلی ؟ ، ما درته اویل : (زبان میری ہے بات انکی) ما صرف دومره الفاظ ویلی ما داسې نه وې ، خو ځمونږ خبره ده د عادة سماع ، عادة سماع چه څوك قائل ئي مونږ هغه ته مشرك وایو ، دا زمونږ د مجلس مققنه فیصله ده ، دیخوا اوګوره (سماع موتی کا عقیدہ قران کریم کے خلاف ہے، قران کریم میں سماع موتی ثابت نہیں ،جولوگ (بمشیئة الله خرقا للعادة عند القبر) سماع کے قائل ہو وہ کافر نہیں اور جولوگ سماع موتی ہر وقت دور ونزدیک سے قائل ہیں ،وہ ہمارے نزدیک دائرہ اسلام سے خارج ہے)دا صرف دومره خبره ده -

(٥)- بیا تا چه اویل ، جي : ﴿فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَ قَالَ يٰقَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ﴾ مادرته اویل حضرت جی چه په قران کښې دا نه وو چه (عند القبر) په قران کښې دا نه وو عند القبر ، د تفسیر نه دې پیش کړل ، د

تفسیر نه دے پیش کړل او په تفسیر که هم (عند القبر) لفظ نه وو د ځانه دے جوړ کړو، بل دا درته ویم په هغے باندے تا قتادة پیش کړو، د هغے وضاحت درته هم کوم بیا د ﴿إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ ۖ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ﴾ په دیکښې دے اویل چه ژوندے چه دے بے د مشئت د الله نه اوری، بے د مشئت د الله نه، نه اوری، نو مړی به څنګه واوری، حضرت جی ژوندی کښې الله تعالی د سماع صلاحیت ایخودلے دے او په ژوندی کښې د سماع صلاحیت شته دے نه ؟ اوس درته څه ثابتومه انشاء الله، بل (ان تسمع الا من یؤمن) د هغے وضاحت مے درته اوکو انشاء الله څه په استدلال کښې د دے جواب کوم.

(٦)- بل د (خفق النعال) روایت چه دے پیش کړو، پدیکښې (قریب) لفظ نشته، دعوی کښې دے قریب دے او دلیل چه دے، قریب لفظ پکښې نشته، خرق النعال کښې د قریب لفظ نشته، اوس ئې څه وضاحت کوم، او جوابونه واوره، جی، دا ځما سره **الکوکب الدری** ده، دا د شیخ ګنګوهی رحمة الله علیه، پدیکښې دا لیکي، پدیکښې دا لیکی، (جلد/..../صفحه/...) : چه دا کنایه ده د سرعة اتیان د ملائکونه، دا کنایه ده د سرعة اتیان د ملائکونه، ستا په حوالو کښې د یو دیوبندی ملا حواله نه وه، مادرته د یو دیوبندی ملا حواله پیش کړه، دا یو دیوبندے عالم دے، هغه دا وائي : چه دا کنایة ده د سرعة اتیان د ملائکونه، دا رنګے دا ځما سره **رد المحتار** شامی ده (جلد نمبر/ ٣) دے (١٤٣/ صفحه) کښې لیکی : وائي : دا چه دے، جواب د دے دا دے چه **(وان صح سنده)** که چرته سند ئي صحیح شی، (انْ) ئي راوړے **(لکنه معلول من جهة المعنی)** دا معلول دے د جهة د معنی نه او هغه څه دے چه هغه مخالف

دے د قران مجید نه ، په ما باندے چرته (تاپه) ونه لګے ګوره د انکار حدیث که ودے لګوله نو پدے علامه ابن عابدین شامی صیب باندے به دی لګولی ، تاسو سره تاپی په جیبونو کښں پرتی دي ، بیا دے د پهتری واله خبره وکړه ، نو څه دا ویم چه تاسو دے قبرونو کښں دا مړی داسے ژوندی ګنړی؟ لکه څنګه چه دا نور خلق ژوندی دی؟ نو پهتریان او دا سے الزامونه لګول دا خو ستاسو مشن دے چه یو سړے بی بی عائشة (رضي الله تعالی عنها) ته محرفه وائي ، ما ته به په طریقه اولی باندے وائي ، خیر دے څه مسئله نشته .

(دلائل په دعوی خپله باندے)

(۱)- ما چه دلیل پیش کړے وو (ان تدعوهم لا یسمع دعاءکم) ما د دوه دریوو قواعدو نه خپل دلیل ځان له صحیح ګرځولے وو ، یو مے درته د **نحومیر** حواله درکړے وه ، دویم مے د ابن حاجب حواله درکړے وه ، څما د دعوے جواب څما د دلیل څما دعوی باندے چه کم دلیل وو د هغے جواب هغه تا په قاعده باندے نه دِ دے کړے ، اسے د پښتو الفاظ دی اویل.

(۲)- اوس څما سره شپږم نمبر(٦) دلیل دے ، د سورة نمل (ایت نمبر/۸۰) الله تبارك وتعالی فرمائی : ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ۝﴿۸۰﴾ وَمَا أَنتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَن ضَلَالَتِهِمْ ۖ إِن تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا﴾ اوس ګوره حضرت جی ، ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ﴾ دلته استعاره ده ، ذکر د مړو ، مراد ترے کافر ، او په عبارة النص سره د کافرو نه نفی اوشوه ، نو په اشارة النص سره د مړو نه نفی د سماع اوشوه ،

تشبیها ، تشبیها، لکه څنګه چه مړی نه اوری ، داسے دا ژوندی کافر نه اوری ، او په دے باندے ، اوس څه حوالے درکوم دا څما سره **تسهیل** دے (صفحه /۱۲۰) ما دا اوئیل چه په مړی کښ صلاحیت د سماع نشته ، د دے ایت کریمه نه دے علامه صیب دلیل نیولے دے ، او استدلال کښ درته پیش کوم ، دے وائي (**شبه من لا يسمع ولا يعقل بالموتي في انهم لا يسمعون**) دا تشبیه ده په عدم سماع کښ .

(۳)- دارنګے څما سره دا **بیان القران** دے دا دیوبندي عالم دے اسے وائي مونګ دیوبندیان یو ، تاسو دیوبندیان نه ئي ، دیوبندی ملا نه درته پیش کوم ، مولانا اشرف علی تهانوی صیب (۶۹/ **صفحه**) کښ لیکی ، وائي : (مگر تشبیہ جب یہ درست ہوسکے گی کہ جب مردے نہ سنتے ہو) تشبیه به هله صحیح ئي چه کله د اومنی چه مړی نه اوری .

(٤)- دارنګے څما سره دادے **صفوة التفاسير** (جلد/۲/صفحه /۳۰۹) پدیکښ هم دے لیکي ، وائي : (**شَبَّهَ منَ لايسمع ولا يعقل بالموتي فی انهم لا يسمعون**) دا تشبیه ده په عدم سماع کښ ، دا تشبیه ده په عدم سماع کښ .

(٥)- دارنګے څما سره دا **تفسیر سمرقندی (جلد../صفحه/..)** (سورة نمل) دے په دیکښ هم دا لیکی ، دا مثال الله بیان کړیدے کافرو د پاره لکه څنګه چه مړو ته نه شی اوره ولے(**فکما أنك لا تسمع الموتی فكذلك لا تفقه كفار مكة**) بل پکښ وړیسے ایت دے (خبره ختمه ده).

(٦)- اوس دے خوا اوګوره حضرت جی که چرته ته او وے : چه د دینه ، نه ثابتیږی چه مړی نه اوری ، دا څما سره **فتاوی دار العلوم**

دیوبند (ماشاءالله) (۱/۵/۲۹۲/صفحه) کښې لیکی: ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ﴾ (وغیرہ نصوص سے عدم سماع موتی ظاہر ہے) د دے نه وائي عدم سماع موتی ظاهر ده.

(۷)- داځما سره **ماة مسائل** د شاه اسحاق صیب دے پدیکښې (صفحه/۷۳) هم دا لیکي : (شبه الكفار بالموتي لعدم الافادة بعدم سماعهم وهو فرع عدم سماع الموتى).

دافرع د عدم سماع موتی ده، دا مائة مسائل د شاه اسحاق صیب :

(۸)- دارنګے دا ځما سره **فتاوی عثمانی** ، دا د مفتی تقی عثمانی صیب چه تاسو ئي مفتی اعظم پاکستان منے ، مونګه مفتی اعظم کل جهان منو ، دے په (**صفحه نمبر/۶۲/جلد/۱**) کښې لیکی (اصل یہ ہے کہ مردوں میں موت کے بعد سننے کے طاقت نہیں) حواله پیش شوه ، تا اوویل : مړو کښې د اوریدو طاقت شته ، او تا چه کم قلیب بدر پیش کو ، د هغے جوابونه د خفق النعال دے پیش کو ، د هغے جواب درته ملاؤ شو، وائي اصل داده (میت میں موت کے بعد سننے کے طاقت نہیں، جیسا کہ قران کریم میں تصریح ہے، جیسا کہ قران کریم میں تصریح ہے) په قران کریم کښې تصریح ده .

(۹)- دارنګے دا ځماسره بیا (**فتاوی دار العلوم دیوبند** (۴۶۷/ صفحه/جلد/۵) کښې دا لیکی (اور یہ مسئلہ جان لیں کہ قران شریف میں سماع موتی کا انکار کیا گیا ہے) دا اومنئ چه قران شریف کښې د سماع موتی انکاردے ،" (دا......... لګ کیده) .

(۱۰)-ګوره حضرت جی ، ځما سره ، ځما په دعوی کښې یو صغری وه ، یوه کبری وه ، د صغری د پاره چه دے دلیل به څه روستو پیش کوم ، د کبری د پاره مې اول پیش کړو، کبری د پاره د لیل څه پیش کوم ، سورة مؤمنون ، بیان القران راکه (**صفحه/۵۳۵ جلد/۲**) الله تعالی فرمائی ﴿ثُمَّ

﴿اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُوْنَ﴾ ﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُوْنَ﴾ ﴿١٦﴾ تاسو د دے نه بعد به میتان ئي د قیامت په ورځ به دوباره ژوندی کیږئ ، او دا معنی کړیده بیان القران کښ مولانا اشرف علی تهانوی صیب.

(١١)- دارنګے ځما سره اتم (٨) نمبر دلیل سورة عبس(ایت/ ٢١)کښ الله فرمائی﴿ثُمَّ اَمَاتَهٗ فَاَقْبَرَهٗ﴾ ﴿٢١﴾ کله چه داشے مړ شی دا میت نو بیا ئي قبر ته کوز کړی ، نو تفسیر عثمانی والا دا لیکلی چه په قبر کښ مړه ئي دا ئي لیکلی کوره جی (١٢٤٩/جلد٢) راکه **تفسیر عثماني** ، دا ئي لیکلي کوره جي : (*یعنی جس نے ایک مرتبہ جلایا اور مارا، اسکو یہ اختیار ہے کہ جب چاہے دوبارہ زندہ کرکے قبر سے نکالے*) بیا وائي ، وائي چه کم ذات چه دے اول ځلے مړ کړے دے نو هغه ته دا اختیار دے چه دوباره ئي جوندے کړي ، دوباره ئي ځه کښ ژوندي کي او دوباره ژوند دا د قیامت په ورځ **(یوم القیامة تبعثون)** نو ځما صغری کښ دا وو **(المیت فی القبر)** کبری کښ دا وو (کل ما یکون فی القبر فهو لا یسمع عادة) دواړه دعوے ځما ثابت شوے.

(١٢)- اوس ځه د هغے نه بعد ځه تاته دا ویم ، چه ما تا نه تپوس کړے وو:چه سماع مصدر اخلے ، که اسم مصدر اخلے ،که علم مصدر ئي اخلے ، د دے جواب رانه غے ، بیا ما وئیلی وو: سماع د حصے نه اخلے که د شخص نه ئي اخلے که د فرد نه ئي اخلے که د محل نه اخلے که د موضوع نه ئي اخلے که د حال نه اخلی که د عارض نه ئي اخلے ، د دے جواب نه دے راغلے ، بیا مے دا ویلی وو : (دا سماع) (..............وقت ختم شو)

(فریق اول مفتی ندیم ، ترن چهارم)

الحمد الله وکفی و سلام علی عباده الذین اصطفی :

(جواب خصم ته)

(۱)- مولوی صیب د ټولو نه اول خبره وکړله ، وائي علامه عثمانی رحمه الله لیکی ، اوله کي هم اویله اخره کښ هم اویله چه پهٔ هغه به اول ژوندی کوی الله تعالی دوباره به ئي ژوندی وی دی نه ثابته شوه چه مړی نه اوری ، ماشاء الله ، وامدے کم ځائے او ډب د کم ځائے کوی اوس اول کښ ما مثال ورکوؤ .

(۲)- دویم نمبر : وائي وے ځما په حوالو کښ د (نزدے) او (لرے) دواړو خبره وه ، نو مونګ خو اویله کنه چه څوك د دے قائل دے چه لرے نزدے دواړو نه اوری هغه که د مړی د پاره ئي که د ژوندی د پاره ئي مولوی صیب دا شرکی خبره ده ، البته د نزدے نه ، نه د ژوندی د پاره شرك دے نه د مړی د پاره شرك دے . ټیك شوه مولوی صیب د دے بار بار مونګ وضاحت اوکو ، تکرار مه کوه.

(۳)- نمبر: مولوی صیب څه اویل اوسه پورے وئیله ، مولوی صیب خوبونه پیش کوی وائي فلان کښ فلان ، وس د مولوی صیب غټ دلیل څه وو په جواهر القران ، وائي علامه خضر حیات صیب وائي: چه ما خوب وکتو په خوب کښ **(ماشاء الله)** نن هغه خوبونو ، نچوړ،کله نالئ نه خلك رابچ کوئ ، او کله دا قصی کوی (ماشاء الله) .

(٤)- مولوی صیب ما ته وائي: **(عادة سماع)** ، ګوره مولوی صیب په یو نکته ځان پوهه که ، که خرق عادت شي ، خرق عادة ، ایا د لرے نه

نشی اوریدے؟ د عند القبر عند القبر د عادت خرق پته نه لګی، په دومره تضاد شکار دے چه قسم دے چه پوهیګی که نه پوهیګی، دا عند القبر مولوی صیب د عادة خبره ده ما چه کم روایت، دلائل پیش کومه هغے کښ د عادة خبره کوم، او د خرق عادت، یعنی بطور د کرامات په طور معجزے باندے ایا هغه لرے نشی اوریدے، مولی صیب ستا سه عقیده ده، ته د کفر خبرے کے.

نو مولی صیب په خپله هم نه پوهیګی په دے شیز باندے

(٥)- پنځم نمبره: دے وائي ژوندو کښ د اوریدو صلاحیت دے اوري د دے وجی د مشئت د الله ته پکښ ضرور نشته دے ﴿انا الله وان الیه راجعون﴾ د کفر کلمه ئي اویله ﴿وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ﴾... تاسو اراده هم نشی کولے ده اوریدل خو لرے خبره ده، یعنی بغیر د مشئت د الله نه جوندے دے د دیوو په نزد باندے اوریدے شی، د پنځ پیریانو نن اوله عقیده دنیا ته ښکاره شوه، دنیا به ګوری په تا په لعنت لیکي ستا د دے خبرے د وجهی نه.

(٦)- مخکښ خبره مولوی صیب بله کوی (وانه لیسمع قرع) وائي ذیکښ نزدیك الفاظ نشته دے، مولوی صیب د الفاظ دوباره ویډیو ځان ته د سره نه که، کله چه میت دفن کي او په خپله ئي اویله وائي کوکب الدري کښ لیکی چه سرعة اتیان ترے مراد دے، یعنی دوی ترے لا واپس شوي نه وی، پدے وخت کښ هغۍ راورسی د خپو کشارے اوری نو دا نزدیك شو؟ که لرے شو؟ پته نه لګی عقل هم شته دے که نشته دے؟ په کم طرفه روان ئي، نابالغه راغلی ئي.

(۷)- (اتم نمبر/۸) : دے وائي ، وائي .. کناية د سرعة اتيان نه د هغے ما خبره وه .﴿وکړه﴾....

(۸)- (نهم نمبر/ ۹) : د قران نه خلاف دے (ماشاء الله) د پنځ پيريانو نن اوله عقيده ، قرآن نه خلاف دے (ماشاء الله) دنيا دغه منکرين حديث نن ګوري .

(۹)- بيا لسم نمبر کښې وائي : وئ د پهتري الزام ، الزام مے ونه لګو، دی نه مخکښې تا خپله تشبيه ورکړے وه ، مولوی صيب خلق به ئي ګوری ، دا فضول خبری ذی وخت ضائع کے .

(۱۰)- نمبر ، دے وائي ، دے ايتونه نه ، وائي : ما د درے ايتونه ثابت کړله ۳ درے قواعدو يعنی د ايتونه نه نه د قواعدو نه ، ايتونو کښې ورته ما ويل د ميت لفظ وخايه د قبر لفظ وخايه ، د نه اوريدو خبره وخايه ، د شرك ، دا څلور خبرے وخايه ، بسم الله که ، چه په ايت کښې دغه نشته دے ، مولوی صيب ، دا هنسے خانه پوری کے ، تولو دنيا به ګوری ، دے ويډيو په ذريعه سره (انشاء الله).

(۱۱)- بيا دے ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ﴾ نه استدلال وکو ، مولوی صيب د هغے جواباتو ته غوک شه ، چونکه دغه ايتونه دری قسمه ايتونه د قران مجيد چه د کم دا پيش کړی د استدلال نه جوابات ته غوک شه دوباره به ئي نه دغه کښے .

(۱)- اول نمبر دعوی او دليل کښې مطابقت نشته دے ، ما ته وائي : وے عند القبر وخايه ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ﴾ کښې عند القبر شته دے؟ بسم الله که دعوی دليل کښې دے مطابقت وخايه .

(۲)- دويم نمبر ، دلته کښې نفي د اسماع ده او دعوی کښې دے نفي د سماع ده ، هم دقه **معارف القران** مفتي شفيع صيب رحمه الله ليکي : (ان تینوں ایتوں میں یہ بات قابل نظر ہے کہ ان میں سے کسی نے بھی یہ نہیں فرمایا کہ مردے سن نہیں سکتے ، بلکہ تینوں ایتوں میں نفی اسکی کی گی ہے ہیں کہ آپ نہیں سنا سکتے (ته نشي اوره ولے) تینوں ایتوں میں اس تعبیر وعنوان کو اختیار کرنے سے اس طرف واضح اشارہ نکلتا ہے کہ مردوں میں سننے کی صلاحیت تو ہوسکتی ہیں مگر ہم باختیار خود انکو نہیں سنا سکتے) ،،دا اورے مولوی صيب غوږونه دے کلاو که.

(۳)- دويم نمبر مولوی صيب هم په دقې باندے دا څما سره دويم نمبر **معارف القران** د مولنا ادريس کاندهلوی وائي ، دِے هم وائي : (آپ ان لوگوں کو سنائے جو قبروں میں مردہ پڑھے نبی کا کام یہ ہے کہ اللہ کا پیغام کافروں کے کان تک پہنچادے باقی کافروں کی مردہ دلوں کو زندہ کرکے نبی کی قدرت میں نہیں)

(٤)- دريم نمبر، **فيض الباري** (جلد/۳/ صفحه/ ٤٢) کښې مولانا انور شاه کشميري رحمه الله ليکي . حواله روسته پيش کومه څه....

(٥)- دويم نمبر او په مولوی د ايت هم که ته لګ اوګوری ايت خنګه دے (ان تسمع) ايت خنګ دے ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ﴾ مولوی صيب دا جزاء مقدم ده ﴿إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ شرط مؤخر دے . ﴿إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ کله چه دوئ شاکي ، تانه روان شي ، نو ته پدے وخکښې دوی ته نشي اوره ولے (يعنى باقي په هر وخت کښې ورته اوره ولے شي) که دوئ کله اوره ول غواړی) خو ﴿إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ چه کله دوئ اوريدل نه غواړی ، ستا نه شاکي ، تانه روان شي ، که مولوی اوس ﴿إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ﴾ سره به څه کے؟ مولوی صيب مړے ئي هم مني او اذا ولو

مدبرین او سماع الموتی نه دے مړي مراد واخستل اوس دے ګرځیدل هم اومنل مړه مړه (ماشاء الله) خه مناظر ئي راوستے .

(٦)- (پنځم نمبر/٥) : د ایت په .. د فیض الباری حواله می پیش کړله شاه صیب رحمه الله په خپله وائي د دے ایت په باره کښ (وما انت) دے وائي : (**فقیل بالفرق بین السماع والاسماع ، والمنفی هو الثانی دون الاول ، و المطلوب هو الاول دون الثانی**) دے وائي دلته د اسماع نفی ده د سماع نفی نشته دے ، مولانا کشمیری صیب رحمه الله .. لاندے بیا خه وائي : (**قلت عدم السماع والسمع الاستماع کلها بمعني عدم العمل لان السماع یکون للعمل**) .... سماع داد عمل د پاره ئي ، په (**فاذا لم یعمل به فکانه لم یسمع**)چه عمل نه کے ګویا چه نه دے اوریدلے (**تقول قلت له مرارا**) مادرته بار بار نه دی چه دا کار مه کوه (**ولکنه لا یسمع قلت**) ته خما خبره نه اوری (**ای لا یعمل به**)**یقال فی الفارسی**، (یعنی عمل نمی کند) ته عمل نه کوے خما په خبره (**وقال الشیخ : ان من فی القبور لا یعملون**) دے وائي (**ولم یبق تاویلا بل الاحسن ان یقال ما انت**) مني ئي نه د اوزیدو خبره نشته دے کشمیري صیب رحمه الله د مړو مثال هم ورته ورکوی ته بیا هم نه پوهیګی مولوی صیب ، بل نمبر یو منت.

(٧)- شپږم نمبر دا ایت په خپله صریح دے په دے چه په مړو کښ داوریدو صلاحیت شته دے ، مفتی شفیع رحمه الله مي مخکښ پیش کړو.

(٨)- اتم نمبر ، دلته چه په مړو کښ د اوریدو طاقت نشته دے بیا الله ورله نفی کوي دا خو تحصیل د حاصل شو ، (مولوی صیب) دویم نمبر شیخ عبد الحق محدث دهلوی ، لیکی ، حقانی صیب (اس ایت میں تو عدم

سماع کا اشارہ تک نہیں ہے) د عدم سماغ موتی اشاره هم پکښې نشته دے (عدم اشارہ تک نہیں) نشته دے. (۹) - دا مولوی صیب څما سره **تفسیر عثمانی**، کم چه دا یو څل دوه راوخستو خو په غیر محل کښې، دے وائي په (صفحه ٥٤٥) کښې وائي (بہر حال ایت میں اسماع کے نفی سے مطلقا سماع کے نفی نہیں ہوتی) مولوی صیب که دے نه ئي کتلی وی ګوره . (۱۱) - دا څما سره مولوی صیب، د مولانا شاکرعلي صاحب **انوار للبیان** دے، دیوبندي دے، د دے (صفحه ۲۱۲) ده، دے دوه ځائے لیکی، وائي: (اس پورے مضمون میں یہ بات بلکل واضح ہے، کہ یہاں سننے اور سنانے نہیں بلکہ مراد اس سے وہ سماع اور سننے جو نفع بخش ہو)۔او بیا لاندي وائي۔ (یعنی اپ ان لوگوں کو نہیں سنا سکتے جو کہ قبروں میں ہیں ان تینوں ایتوں میں یہ بات قابل نظر ہے کہ ان میں سے کسی ایت میں یہ نہیں فرمائی بلکہ تینوں ایتوں میں نفی اسکی کی گی ہے کہ اپ نہیں سنا سکتے تینوں ایتوں میں اسی تعبیر و عنوان کو اختیار کرنے سے اس طرف واضح اشارہ نکلتا ہے کہ مردوں میں سنے کی صلاحیت تو ہو سکتی ہے) مړی کښې د اوریدو صلاحیت شته مګر ته ورته په خپل اختیار نشې اورولے، یو منټ.

(۱۲)- دویم نمبر مولوی صیب وائي دیکښې نفی نشته ده، دے وائي مولوی صیب څه روستو دغه پیش کومه هغه استعاره بحث مخکښې پیش کومه مولوی صیب وائي دے کښې استعاره د تشبیه ده . مولوی صیب یاد وساته مشبه مشبه به کښې وجه د تشبیه یو وی، بیا وائي کافران ئي قیاس کړیدی په مړو باندے، او دلته وائي ابو جهل اوریده خو مړو نه اوریده، وجه د تشبیه یو نه ده وجه د تشبیه یو که مولوی صیب یا وایه ابو جهل د نبی صلی الله علیه وسلم دا دعوت نه وو اوریدلے، بیا به نن مونږ د ټولو پنج پیریانو دعوی اوپیژنو چه د دوئ په نزد د رسول الله صلی الله علیه وسلم فریضه د رسالت نه ده ادا شوے، یا خو اوایه ابوجهل اوریده

خو فائده ورته نه رسو له ځکه چه ابو جهل منله نه ، دغسے دے هم د نفی والا سماع نشی کولے سماع انتفاع مراد ده ، مولوی صيب.

(۱۳)- او دويم نمبر استعاره په تاويل کښې څه حوالے پيش کوم مولوی صيب ماته راکه . اول نمبر . دا ياد وساته **دلائل الاعجاز** (صفحه نمبر/۲۳۰) دے مولوی صيب وائي (هاغه پروت دے سپين کلر کښې) دا مولوی صيب وائي ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ﴾ دينه دا معلومه شوه چه مړی نه اوری ، هلته په ايت کښې دا نشته دے چه مړی نه اوری ته وزته نه شی اوروله ، هغه ما اول وضاحت کړيدے خو مولوی صيب دا د استعاره په باره کښې بحث واوره **دلائل الاعجاز** دے مولوی صيب (صفحه نمبر/۲۷٦) دے وائي (**وأن موضوعها على أنك تثبت بها معنى لا يعرف السامع ذلك المعنى من اللفظ**) دے وائي استعاره ديته وئيلے کيږی چه د الفاظو نه به د هغے معنی سمجهه ته نه رازی ، د الفاظو نه به پے سړے نه پوهيږی ، او ته جي وے چه دالفاظو چه مړی نه اوری ، نو دا خو ته د الفاظو نه ګڼړی ديته استعاره نه وئيلے کيږی ، استعاره لګه ولوله (**ولکنه يعرف من معنى اللفظ**) د معنی د لفظ نه به معلوميږی د الفاظو نه به نه معلوميږی او دا چه اوری خو فائده ورته نه رسی هم دقه د معنی نه معلوميږي.

(١٤)- دويم نمبر مولوی صيب د استعاره په باب کښې **تلخيص المفتاح** (صفحه نمبر/۱۱۹) مولوی صيب دے هم ليکی (**ووجهه ما يشترکان فيه تحقيقا او تخيلا**)......... دے وائي وجه د شبه وجه د شبه دا به په دوارو کښې يو وی دغسے به نه ئي چه هغه اوری او دا نه اوری ، دا به نه وی مولوی صيب يا البته هم اوريدل موريدل هم اومنی يعنی دوارو کښې نه اوريدل اومنه ، ستا په تشبيه مولوی صيب تشبيه لا ول اوپيژنه .

(۱۵)- بیا (دریم نمبر/۳) **مختصر المعاني** هم دقه لیکی (**و وجها ما یشترکان فیه تحقیقا او تخیلا**) هغه په مشبه مشبه کښې دواړه یو شیئ وی او مولوی صیب دا ټول هم وائي د دے نه سماع نافع مراد ده ، صرف حوالې یو څو واوره کنړی دی خو څه ټولو ته تفصیلا نه څمه.

(۱٦)- مولوی صیب دا څما سره اول نمبر **ابن کثیر** دے (جلد ۳ ص ۵۹۸) دے وائي (**انك لاتسمع ای لا تسمع شیئا ینفع**) ته ورته دسې نشی اوره ولې چه نفع ورته وروړسی .

(۱۷)- دا دویم نمبر مولوی صیب څما سره دے **خازن** دے (جلد ۳ ص ۳۵۲) دے وائي یعنی (**موتی القلوب هم الکفار**) د دینه مړی نه دی مراد ، هغه څوك مراد دی؟ ژوندی کافران ، چه زړونه ئې مړه دی نوهغوی خو اوری خو فائده ورته نه رسی .

(۱۸)- دریم نمبر دا **تفسیر مظهری** (صفحه/۱۳۱) ﴿إِنَّكَ لَا تُسۡمِعُ ٱلۡمَوۡتَىٰ﴾ (**ای علی الکفار شبهم بالموتی لعدم الانتفاع**) مولوی صیب د عدم انتفاع د وجه نه تشبیه ورکړلے شویده.

(۱۹)- دا مولوی صیب **فتح الباری** ده ، څما سره ، د دے (**صفحه نمبر/۳۰۰**) ده ، دے وائي (**قالو معناها لا تسمع سماع ینفع**) داسې سماع داسې اوره ول ورتنه نشی کولے چه هغوی ته فائده ورکی ، ځکه هغوی د دار العمل نه دار الجزاء ته تلی ، نو که مړی الته وو هم منی(اومني) اوس ورته څه فائده ورکوی؟.

مخکښې به څه دلائل پیش کومه (انشاء الله).

(فریق دویم واحد الله وحدان صاحب ، ترن چهارم) .

نحمده ونصل علی ونسلم علی رسوله الکریم : اما بعد:

(جوابات د خصم د دلائیلو نه)

(۱)- حضرت جی ځما خبرے ته غوک کیګدئ ، تاسو اول اویل چه نفی د اسماع ده د سماع نه ده ، یو ، دویم بیا تاسو اویل چه د سماع نافع نفی ده ، اول دے اویل اسماع نفی ده او روستو دے اومنل چه د سماع نفی ده خو په طریقی د نفعی سره ، ستا د اول او د دویم کلام د یو بل سره مطابقت نشته ، صحیح شو جي .

(۲)- دویم خبره داده چه تا اویل چه شیخ عبد الحق صیب وئیلے دی ، چه تا ویل چه شیخ عبد الحق صیب فرمائلی دی : چه په دے ایت کریمه کښ اشاره هم نشته ، حضرت جی ، دے په دے کښ لیکی چه د برزخ عذاب او ثواب دا په روح باندے طاری کیږی ، غوک کیده دا په روح باندے طاري کیږی او ستا سو فتوی ده په داسے خلکو باندے چه خوك د روح د پاره عذاب منی ، دا معتزلی دے ، د عذاب قبر نه منکر دے ، ستا په نیز دا حضرت د عذاب قبر نه منکر دے چه د عذاب قبر نه منکر شو ، بیا ئي حوالئ مه پیش کوه ، صحیح شو جی .

(۳)- اوس بل ﴿مفتي ندیم ، کتاب نه عبارت وایه په یاده به نه وی ،تنازعه ، غوک کیده بس غوک ورته کیده ، نابالغه ته ئي ، ځه بالغ یم : تیك به شی . ... .صدر اشاعت کا بیان یعني فریق دوم..... . . . تنازعه ... . تنازعه ...هاغه غوک کیده﴾ غوک کیده جی ، وائي : عذاب ثواب ، غوک کیده ﴿ عذاب وثواب عالم برزخ میں روح کوہوتا ہے ،جب تم کو شخصی نظر نہیں

اتا تو اسکے عذاب وثواب کیونکہ نظر ائے گے ، جس قسم کا شخص اسکے لے ایسی اسکے قبر ویسے فرش ہے) په اخر کښې بیا لیکي ، چه عذاب چه دے هغه (برزخ میں روح کو ہوتا ہے)عذاب په برزخ کښې روح ته وي ، دا حوالے پکښې دوه درے ځے دی ، دا پکښې ځان له اوګوره بیا ، (دا کتاب راوه لیکي ځي)

(٤)- دویمه خبره داده چه حضرت جی ته ما ته نابالغه وے ځه ویم ته په علم کښې نابالغه ئي (ماشاء الله) (قلت عدمُ السماع) دے او وئیلو که نه؟ دا (قلت) دا (تُ) ضمیر فاعل چه دے ، دے (عدمُ) له دا رفعه چا ورکړه؟ نابالغه ځه یم که ته ئي؟ په علم کښې نابالغه ئي د خدائے بنده. (اذا ولو مدبرين) غوګ کیده (اذا ولو مدبرين اذا ولو مدبرين) په دیکښې تا اویل چه مړی ګرځی نه .

مفتي ندیم ...... ﴿دا تیم لګ ودروه﴾ دے (قُلتُ عدُم) باندے بحث کوؤ، مفتي وحدان وایه ، قلت عدم صحیح نه دے ، ستا ، مولوی وحدا الله وحدان ، د عدم د پاره وجهه اوایه ، مفتي ندیم ، (قُلْتُ) هغه ئي (قول) شو مخکښې اخوا چه دے هغه ورله (مقوله) جوړیږي ، دلته (عدمُ سماع) مولوی صیب (مبتداء) واقع کیږی او مبتداء چه وی مولوی صیب هغه مرفوع وی ، خه ، ځه درته ویم غوګ کیده (قُلْتُ) ، (تُ) فاعل شو، (سوال) د مفعول به تعین اوکه ؟ (قُلْتُ) فعل فاعل ماته اوګوره تعریف دادے چه فعل د فاعل په هغے واقع شي ، مفتي ندیم مولوی صیب د (قول) د پاره مقوله ئي مفعول به نه وی ماته اوګوره د مفعول به تعریف دادے چه فعل د فاعل په هغے واقع شی.

اوس غوګ کیده ، ماته معلوم دی د خیره ، ته ئي یاد که ، دوه درے الفاظ دے نور هم غلط اوویل (يَسْمَعُ) اوس غوګ کیده ، اوس د

دے نه بعد دا خبره کوم چه (لم یسمع) د دے (عُ) او د جزم په مینځ کښې به ماته وضاحت اوکے ، صحیح شو ، (لَمْ) جزم ورکوي او جزم چه ورکوي د مضارع څلور دغه دی ، څلور ، په هغے کښې اولنے قسم ، دادے چه رفع به ئي چه دے په پیش سره ئي ، نصب بي په فتح سره ئي او جزم چه دے هغه په سکون سره ئي ، دلته تا جزم صحیح اونه وے ، بل د هغے نه بعد دا خبره چه تا اویل چه مړی کښې طاقت نشته ، تا او وے چه مړی کښې طاقت نشته ... دا دے په څه ثابت کړه په حوالو ، حضرت جی مادرته اول دایت کریمه نه ثابت کړل ، دهغےنه بعد مےد تائید د پاره حوالے درکړی.

(٥)- دریم دا چه بیا تا اویل : چه وجه شبه چه دے هغه یوه وي نو څه تاته دا ویم چه وجه د شبه که چرته نفع واخلے نو څه دربانده دا سوالونه کوم غوک کیده ، ته وے چه ، دا ژوندی کافر چه دی ؛ دا اوری خو نفع نشي اخستلے؟ ، دغسی دا مړی اوری او نفع نشي اخستلے ، په دے باندے یو د خیرو القرون نه حواله راکه.

(٦)- دویم حضرت جی څما در باندے سوال دے چه دا (نفع ، **من جانب الحی الی جانب المیت**) وائي ؟ یا ﴿**من جانب المیت الی جانب الحی**﴾ وائي؟ ،که ﴿**من جانب المیت**﴾ وائي ؟ ، ستا حمد الله جان ډاکټ د دے قائل دے ، فتوی ورباندے بیاڅان له لکوه ، او که ﴿**من جانب الحي الی جانب المیت**﴾ وائي؟ ، د ایصال ثواب نه ، منکر ئي ، او دلته څما سره ستاسو دا د مشر دا کتاب پروت دے ، د ایصال ثواب نه منکرین (معتزله) دی ، حوالی په درکوم ، که ته داسے نفع وائي ، بیا دا نفع په دے نورو کښې هم چلے؟ ، (ته به داسے وے چه ړوند سړے چه دے هغه اوری ، خو

نفع چه دے نشي حاصلولے ، ړوند سړے چه دے اوری خو نفع نه شی حاصلوے داسے به وائي کنه ؟ یا به وائي چه ړوند سړے هغه اوری خو نفع نشی حاصلولے؟) ، او یا به وائي غوږ کیده ړوند سړے چه دے هغه اینی خو نفع نشی حاصلولے؟ ، ړوند سړے چه دے غوږ کیده هغه اینی او نفع نشی حاصلولے؟ دا به هم بیا وائي ړوند سړے اینی او دا درته معلوم دہ ، بل دا چه نفع دے واخسته نو بیا به د کافرو په باره کښ دا وے چه کافر نفع نشی اخستے ، حالانکه حضرت عمر رضی الله عنه نفع د نبی صلی الله علیه وسلم د دعوت نه اخستلے؟ که نه وه ؟ که نه وه اخستلے؟ دارنګے ثمامه اخستلې؟ که نه وه اخستلې؟ هغه لاول کافر وو د نبی صلی الله علیه وسلم خبرے ئي واوریدی نفع ئي واخسته ، دارنګے نور هم ډیر داسے خلق تیروتلی(تیر شویدي) چه خبره ئي اوریدلی نفع ئي اخستلی ده ، نو نفع کافر هغه مسلمانان شویدی او اخستدلی ، ستا دا خبره هم غلطه ده .

اوس حضرت جی ، د هغے نه بعد ستا بل یو سوال دا وو ، چه ما چه ﴿**ولو سمعوا ماستجاب لكم**﴾ تا وئل د قاعده نه ، د قاعدے نه نه حضرت جی ما درته د ویل د قاعدے توږ په قاعدے باندے اوکه ، خو تا کښ طاقت نشته چه د قاعدے توږ په قاعدے باندے اوکے ، او دا مسلمه قاعده ده ، مسلمه په هغے کښ هیڅ قسم نقص او عیب نشته که چرته دا نه منی **شرح العقائد** به دې ویلے دا برهان التمانع دے ، بیا په نورو ډیرو ځایونو کښ معنی غلطی په ډیرو ځایونو کښ معنی غلطی کي ، ماشپږ اوه اته ایتونه مي پیش کړي وو.

(دلائل دواحد الله وحدان صاحب په خپله دعوی باندے)

څه نهم نمبر ایت پیش کوم په خپلے دعوی باندے هغه دے سورة فاطر خو د دے نه مخکښ درته یو د یوے خبرے جواب کوم چه تا اویل چه د سماع نافع نفی ده یو دا اویل دویم دا اویل چه د ﴿اسماع﴾ نفی ده ده څه د سماع نفی ده ، دا ځما سره **فتاوی دار العلوم دیوبند** دے (۲۹۲/ صفحه/ جلد/٥) کښې لیکی : (فان عدم الاسماع یستلزم عدم السماع) (ماشاء الله) د اسماع نفي اوشوه دا چې دے لازمه ئې عدم سماع لره.

صحیح شو جی، دارنګې دیخوا اوګوره دا ځما سره **فتاوی محمودیه** ده . (۳۲۲ صفحه) کښې لیکی (اول اسماع دویم استماع سوم سماع اسماع کی نفی صراحتا کلام اللہ شریف میں مذکور ہے) د دے نفی شته دے په کلام الله کښې، بل دا چه د کتب فضائل په اشکالات اور انکے جوابات ۱۱٤ صفحه کښې دا حضرت لیکی: (اصل تو یہی ہے کہ اموات کا مستقل سننا ثابت نہیں) مونږ نفی کوو د سماع عادی او سماع عادی نفي د دے نه کیګي ﴿ اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَآءَ﴾ (یہ ایت قرانی اس بارے میں نص ہے)، دا ایت قرانی د دے باره کښې نص دے ، بل تا د استعاری خبره کوله ، دا ځما سره **تالیفات رشیدیه** ده . (٦٧٦/ صفحه) ده . په دیکښې لیکی : (پھر اس ایت میں استعارہ ہے کہ کفار کو اموات اور صم سے تشبیہ دیا ہے اور مستعار منہ معنی وجہ شبہ کے حقیقتا ہوتی ہے. بیا وائی : چنانچہ ظاہر ہے کہ میت اور اصم میں صلاح سماعت نہیں ،لہذا معنی عدم ایجابت کی جو مجاز مشبہ بہ میں لینا کیسے درست ہو گا. البتہ مشبہ میں یہی مراد ہے لہذا حسب قاعدہ مرجح جانب عدم سماع ہے) تا اویل چه تا اول دا وئیلی وو چه سماع منل دا راجح دی مفتی رشید احمد ګنګوی صیب وائی شیخ رشید احمد ګنګوهی صیب وائی عدم سماع دا جانب راجح دے ، بل ، بل تا چه اویل چه دا دغه دی منکرین حدیث

ئي يا څه ، دا تاپې ډیرے د پخوا نه ستاد مشرانو عادت دے لګئ خو
حضرت جی دا د پدی باندے لګولے دے پدے ابن عابدین شامی صیب
باندے ، چه په ما باندے لګے ما تاسو ډیر مخکښې وئیلے وو، څما نه چه
کمے جوالی غواړی څما کم مسلك وو (انشاء الله) څه به درته د دیوبند
او د حنفی د فقهے د یو عالم نه بے درته پیش کوم او هغه مے درته پیش
کړل.

اوس څه ستا نه یو خو تپوسونه کوم ، تا ویل چه وجه د (شبه معنا
وی) ، د دے معنی نه مراد تعبیرُ مرادفٍ ، تا ویل معنا به ئي ، لفظا به نه
وی، داسے الفاظ دے اویل ، ماته اوکوره (**تعبیر مرادف بمرادف**) وے او
که نه د دینه معنی مراد اخلې؟ د دے دوارو وضاحت به اوکی که معنی مراد
وائي ، نو ستا دا سماع نافع منل د تولو ایت کریمه هغه مقصد غلطه وي
(راکه دا بخاری شریف) دا څما سره **بخاری شریف** دے ، دا کم ایت نه
چه ما استدلال کړے وو، د هغےنه بی بی عائشة رضی الله تعالی عنهاهم
استدلال کړیدے ، دا فرمائی : (**حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُمْ لَيَعْلَمُونَ الْآنَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ وَقَدْ قَالَ
اللَّهُ تَعَالَى {إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى}**)، ددے دلیل نه چه دے د دے ایت
کریمه نه استدلال بی بی عائشة رضی الله عنها نیولے دے ، او څه به دومره
اویمه ستا دا مشر چه دے په دیکښې کتاب کښې وی اوګوره چی دیخوا په
دے کتاب ستا دا مشر وائی د بی بی عائشة رضی الله تعالی عنها رائ ضعیفه
ده (**و اَمَّا رأیها فرأی النساء**) او څه درته دا ویم حضرت جی څه درته اوس
دا وایم چه بي بي عائشة رضی الله عنها هغه بی بی ده د نبی صلی الله علیه

وسلم چه د هغے په غيګ په نبي صلى الله عليه وسلم وحی په ورباندے راتله . نبی صلی الله علیه وسلم وی دا څما ببیانو کښې ما ته ډیر خوخه بی بی ده او ستا سو مشران ورته داسې خبرې کی ، تکفیریان تاسو ی مونګ ته تکفیریان مه وائی .

اوس د دے نه بعد دا یو خبره کوم تا چه کوم ﴿خفق النعال﴾ روایت پیش کړے وو حضرت جی په هغے کښې قتادة شته کنشته (مولوی صیب ته لګ سید ته شه جی) ، هغه کښې قتاذة شته کنشته؟ ، څه ورباندے جرحه نه کومه څه هیڅ نه ویمه دا (۲۱۲/صفحه) ده **سماع الموتی** ، په دیکښې دے ویل : ستا مشر دے ، وائي : قتادة قدري دے او تا د (رفع اليدين) مناظره کښې رياض الله ملا ته دے وئیلی وو په دے روایت کښې دا فلانکے راويْ قدری دے او بیا دے وئیل : قدریه مجوس د دے امت دی ، بیا د وئیل: اول ئي مسلمان ثابت که روستو به ترینه دلیل پیش کے ، روستو به ترینه دلیل پیش کوے ، د دے خبری جواب به راکے .

(فریق اول مفتی محمد ندیم صاحب ، ترن پنجم)

وحدان صیب مونګ ته توجه وکئ.

پس مینځ کښ تك راتګ بند کړي تاسو کيني .

بسم الله الرحمن الرحیم.

(۱)- مولوی صیب د ټولو نه اول دا خبره په دے ترن کښ وکړله وائي تاسو ویل چه اول نمبر تضاد ئي ځمونږ دا راوستو تاسو یو اویل چه په دیکښ نفي د (اسماع) ده ، د (سماع) نه ده ، دویم نمبر تا اویل چه په دیکښ نفي د سماع ده ، خو سماع (نافع) ورنه مراد دے ، نو مولوی صیب ما هغه خپل دوه اقوال ندی پیش کړی دی باب کښ بعضو د دے استدلال نه جواب کښ پیش کړی چه دلتي نفي د اسماع نفي د سماع نه ده ، دویمونه مي د هغي جواب پیش کو چه هغوی جواب کړے که سماع ورنه مراد شي بالفرض والتقدیر جواباتو کښ همیشه هم دغسی کیکي ، ته حنفي ئي تا دوره حدیث پوری کتابونه ویلی دایه د جواب نمبر ۱ فلان فلان بالفرض والتقدیر په هغے کښ لاندے هم دقسی راځی جوابات کوی خو نن پته نه لګی په عقل دی ولی پردي راغلی .

د دے نه دا نه لازمیږی چه ځه دا منم او د هغي نه دا مطلب اخله دویم نمبر مولوی صیب بار بار ځی ثواب او عذاب ته مولوی صیب عذاب او ثواب ته مه ځه چه دا مناظره ختمه شي په دی ځی باندے به لیکل وکو راځه چه ثواب او عذاب روح د پاره دی که دواړو د پاره وی ، صرف د روح د پاره عذاب ثابتونکی ، او د جسد د پاره منکر دے به درته په اتفاق د مسلمانانو کافر ثابتوم پنج پیریا بیا مسلمان به رانه پاځی ، خو موضوع نه

مه څه . ما لا ول کښې ویلي ووچه د موضوع نه خروج هغه به شکست وی مولوی صیب بار بار د موضوع نه خروج کښې مه څه د هغی نه.

(دریم نمبر/ ۳) ما ته وائي وائي تا او وے چه ﴿قلت عدم﴾ او دا مفعول به نه جوړیږی دا نحویان راغلی ماشاء الله ... مولوی صیب قلتُ دا قول دے ، عدمُ سماعٌ پورا اخوا هغه ورته د مولوی صیب مقوله جوړیږی هغه ځان له د مبتداء کیدو د وجهے نه مرفوع دے ، لګ مولوی صیب بیا په ﴿اولی﴾ کښې کینه کنه وی راشه مونګ سره داخله واخله دا به درته وایو چه خبر مرفوع مولوی صیب ، خبرے غتی غتی کښې مولوی صیب او د دے نه هم نه ئي خبر چه خبر څنګه مرفوع وی که منصوب وی.

(۲) - ماته وائي : وائي تا (لم یسمعوا) دے وئیلے دے ، حالانکه ما (لم یسمعوا) وئیلے دے (لم یسمع) مے نه دے وئیلے (ریکارډنګ واپس که چرته کور ته لاړے) ، بیا به واوری (انشاء الله) ژوند به ئي ، بیا ماته وائي هغه د جمع صیغے بي ماته وی په التِه مولوی شبه شبه شبه څه شی ئي ، په خپل شبه شبه الفاظ کښې فرق نشی کولے او خبرے ماته وے مولوی صیب.

(۳)- مولوی صیب بیا وائی چه په رؤند فلان او فلان مولوی صیب ما د هغے د پاره دری کتابونو ثبوت وو د استعارے د دغه قاعدو کتابونه ثبوت کړه . د چا فتوی می نه ده پیش کړی مولوی صیب . لهذا په هغی باندے ستا د ګیدړے خبری هغه په تا باندے مردود دی مولوی صیب واپس.

(شپږم نمبر/ ٦) : ماته ﴿وَلَوْ سَمِعُوْا ماستجابولکم﴾ وائي دا قاعده ده ما اول اوئي چه دیکښې د میت لفظ وخایه ، د قبر لفظ وخایه ، مولوی

صیب هغه د جوندو مړو ټولو د پاره چه مافوق الاسباب مرادو ورنه غواړی نه ئي جوندی درته قبلولے ﴿مَا اسْتَجَابُوْا لَكُمْ﴾ نیشی درله قبولی نه ئي ژوندے نه ئي مړی درله قبولے شی څمونږ دا عقیده ده مولوی په زور پکښې میت مه ورمنډه.

(اتم نمبر/ ۸) : دے ، د استعاره په فتوی رشیدیه رواخستبه ، نو دومره عجیبه خبره دقه **فتاوی رشدیه** اوچته که ، دیکښې مولوی صیب د عام میت قبر ته راتلل د دعاء درخواست کول هغه دے ثابتوی. استشفاء عند القبر النبی ثابتوی خو مولوی صیب هغه ورلره ﴿اَفَتُؤْمِنُوْنَ بِبَعْضِ الْكِتٰبِ وَتَكْفُرُوْنَ بِبَعْضٍ﴾ د یهودو کار دی شروعو کښې او دا دی مولوی صیب که نه وی چه درته پیش کمه.

(دریم نمبر/۳) مولوی صیب مادرته اویله چه مسئله اختلافی راروانه ده بعض حضرات قائل دی بعض منکر دی لهذا د چا کتاب د لاس مه ورکوه اول می درته اویلی دی ، بیا ماته وی تاسو دا ټاپه لګوی ، منکرین حدیث فلا فلا ، مولوی صیب منکرین حدیث ما نه ویله تا په خپله عمل سره ځان نن ثابت کوؤ ، او یو بل ته خپله وائی یو هغی منکرین حدیث ، هغوی دا منکرین ، دا خو نن دنیا وکاته.

(لسم نمبر/۱۰) : لسم ماته وائي تا وے چه معنا به وی لفظا به نه وی ، حالانکه لعنة الله علی الکذبین... مادا نه دی ویلی ، ما دا ویل استعاره هغه ته ویلیے کیږی چه د الفاظو نه به نه معلومیږی مولوی صیب د معنی نه به معنی معلومیږی دغه الفاظ ماندی ویلی،دلفظ دمعنی نه به معلومیږی.

(یوولسم/۱۱) : دے لاړۇ ام المؤمنین عائشة رضی الله عنها ته.

څه د هغے جوابات مخکښ کوم خو صرف په هغه مخکښ دغه کښ څما نه اخرنی حواله پاتی شوی وه. داپیش کوم بیا مخکښ څم.

دا **معارف القران** (صفحه/۲۰۶) لس تفاسیر مے پیش کړي وو نهه دا لسم نمبر دے، دغه ایت د لاندے وائي:

(اس پورے مضمون میں یہ بات بلکل واضح ہے کہ اس جگہ سننے سنانے سے مراد محض کانوں میں اواز پہنچنا نہیں بلکہ مراد اس سے وہ سماع اور سننا ہے جو نفع بخش ہو، جو سماع نافع نہ ہو اسکو قران نے مقصد کے اعتبار سے عدم سماع سے تعبیر کیا ہے، جیسا کہ آخر ایت میں ارشاد کہ آپ تو صرف ان لوگوں کو سنا سکتے ہیں جو ایمان لائیں، اگر اسمیں سنانے سے مراد محض ان کے کانوں تک اواز پہنچانا ہوتا تو قرآن کا یہ ارشاد خلاف مشاہدہ اور خلاف واقع ہوجاتا (مفتی شفیع صیب وی) کیونکہ کافروں کی کانوں تک اواز پہنچانے اور ان کے سننے جواب دینے کے شہادتیں بے شمار ہے کوئی بھی اسکا انکار نہیں کر سکتا، اس سے واضح ہوا، کہ سننانے سے مراد سماع نافع ہے انکو مردہ لاش سے تشبیہ دیکر جو یہ فرمایا گیا ہے کہ آپ مردوں کو نہیں سنا سکتے، اس کے معنی بھی یہی ہوئے کہ جیسے مردے اگر کوئی بات حق کے سن بھی لیں اور اس وقت وہ حق کو قبول کرنا بھی چاہیں تو یہ انکے لے نافع نہیں کیونکہ وہ دنیا کے دار العمل سے گزر چکے ہے، جہاں ایمان و عمل نافع ہو سکتا تھا، مرنے کے بعد برزخ یا محشر میں تو سب کافر منکر ایمان اور عمل صالح کی تمنا کرینگے، مگر وقت... ایمان و عمل قبول ہونے کا وقت نہیں اسلئے اس ایت سے یہ بات ثابت نہیں ہوتی کہ مردے کوئی کلام کسی کا سن ہی نہیں سکتے، اس لے سماع اموات کے مسلئے سے در حقیق یہ ایت ساکت ہے) دا مے د مهر بطور اخرنے اویلو۔

بیا مولوی صیب راغے وائي ام المؤمنین څه وائي، وائي : ام المؤمنین عائشة رضی الله عنها، وائي، ام المؤمنین وائي هغه هم وائي چه ذی ایت نه سماع نه ده مراد وے څه اویل چه **(انهم لیسمعون نه دے انهم لیعلمون)**، نو الکه تاسو هم پوهه شوے اول به سماع رازی بیا په پوهه رازی کنه ام

المؤمنين خو د سماع سره علم هم د میت د پاره ثابته وی ته ورته کفر وے نو ام المؤمنين، او دا واله مولوی صیب د ځان نه ویم **فتح الباری** (صفحه/۳۸٦) **(العلم لا یمنع من السماع)** علم دا د سماع منافي نه دے دویم نمبر مولوی صیب او مخکښ لیکی، وائي **(اذا جاز ان یکون فی تلك الحالة عالمین)** هر کله چه دا جائز شو چه دوی په دغه حالت کښ عالمین دی پیژندوکی دی **(جاز ان یکونو سامعین)** جائز دی دا چه وایوری . دا حافظ ابن حجر وائي . د کیدے نه ستا په شان نه یمه لګیا مولوی صیب .چي د خبر اعراب درله نه درزی . دا ابن تیمه رحمه الله **مجموع الفتاوی** (جلد نمبر/٤ صفحه/١٥٧) کښ وائي وی : **(وَالنَّصُّ الصَّحِيحُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقَدَّمٌ عَلَى تَأْوِيلِ مَنْ تَأَوَّلَ مِنْ أَصْحَابِهِ وَغَيْرِهِ)** وائي نص صحیح د نبی ﷺ دا مقدم دے په تاویل د هغه چه باندے چه هغوی تاویل کریدے د صحابه وغیره نه **(وَلَيْسَ فِي الْقُرْآنِ مَا يَنْفِي ذَلِكَ فَإِنَّ قَوْلَهُ)** په قران مجید کښ داسے ایت نشته دے چه سماع الموتی نفی کي دے وائي **(إِنَّمَا أَرَادَ بِهِ السَّمَاعَ الْمُعْتَادَ)** دے وائي پدے سره سماع معتا نفی شویده **الَّذِي يَنْفَعُ صَاحِبَهُ.** چه هغه نفع ورکی صاحب د هغی ته **(فَإِنَّ هَذَا)** بیا ورته تفصیلی جواب کوی ، بیا مخکښ وائي: **(بَلْ قَدْ انْتَفَى عَنْهُمْ السَّمَاعُ الْمُعْتَادُ الَّذِي يَنْتَفِعُونَ بِهِ وَأَمَّا سَمَاعٌ آخَرُ فَلَا يُنْفَى عَنْهُمْ)** بیا مخکښ وائي **(وَقَدْ ثَبَتَ فِي الصَّحِيحَيْنِ وَغَيْرِهِمَا)** په صحیحینو وغیره کتابونو کښ ثابت دی **(أَنَّ الْمَيِّتَ يَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ)** (ماشاء الله) **أَنَّ الْمَيِّتَ أَنَّ الْمَيِّتَ يَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ)** د خپو کشارے اوری .

مولوی صیب ..... تیم شروع ، مولوی صیب ، حنبلی رحمه هم په (صفحه/١٢٤) باندے وائی : **(فان المیت اذا جاز ان یعلم جاز ان یسمع)** هر

کله چه دا د ام المؤمنين نه ثابت شو چه دا پوهیږی نو جائز شوه دا خبره چه دے دے واوری ځکه (العلم لا يمنع من السماع) مخکښ ورباندے ما پیش کړو، مولوی دويم نمبر ، دا دے ځما سره روح المعانی دعلامه الوسی (صفحه نمبر/٤٨٩)کښې دے وائي : (وتعقب ذلك السهيلي فقال : عائشة رضي الله تعالى عنها لم تحضر قول النبي صلى الله تعالى عليه وسلم فغيرها ممن حضر) بیا وائي ام المؤمنین د نبی صلی الله علیه وسلم د دے قول په وخ کښې حاضر نه وه او غیر د دے نه چه هغه صحابه کرام دی هغوی حاضروو، (أحفظ لِلَفْظِهِ عليه الصلاة والسلام) د نبی صلی الله علیه وسلم د الفاظو یادونکی وو (وقد قالوا له) هغه پوره روایت نقل کوی . بیا مخکښې وی (اذا جاز ان يكون فى تلك الحالة علمين)هر کله چه دا معلومه شوه .... په هغه حال کښې دوی پیجندونکی وو نو (جاز ان يكون سامعين) دا می د پنځوؤ نه پیش کړه ، مولوی صيب مخکښې دلائلو ته ځم .

ما مولوی ، بیا مخکښې مولوی صيب بله خبره دا وکړله ، وائي شیخ صفدرصیب وائي چه د ام المؤمنين دا رأی ضعيفه هغه ته ضعيفه وی، نو شیخ صفدر نو رجوع ثابته کړیده ، باقاعده عنوان ئي قائم کړیدے، دويم نمبر د هغے د ام المؤمنين رائ ته دغسے مطلقا نه دی ویلی مولوی صیب د هغے نه مخکښې لیکلی دی چه چه اخوا طرف ته صحابه کرام دی ، صريح روایات دی ،نو نصوص یو طرف ته موجود دی، ام المؤمنين ته تر دے وخته پورے دا روایت نه وو رارسیدلے . فتح الباری راکه د رجوع والا . تر دی وخته پوری ورته نه وو رارسیدلے ، د دے وجهے نه ام المؤمنين رضی الله عنها دا رأی قائم کړیوه ، چه بیا روستو د دینه رجوع کړیده او هغه رجوع

هم مولوی ثابته ولے شم، دا **فتح الباری** دا ځما سره ، ځان نه نه ویم (صفحه/ ٢٨٦) دے وائي : (**عن عائشة** د عائشة **رضى الله عنها** نه روایت دے د ابی طلحه په شانتی **وفيه ما أنتم بأسمع لما أقول منهم وأخرجه أحمد بإسناد حسن**) ، په حسن سند سره ئی نقل کړي (**فان كان محفوظا فكأنها رجعت عن الإنكار**) ام المؤمنین د خپل رجوع نه انکار کړے ، (**لما ثبت عندها من رواية هؤلاء الصحابة لكونها لم تشهد القصة**) چونکه ام المؤمنین نه وه حاضر، نو چه کله ورته خبره راوه رسیده . ددے وجهی نه د بخاری روایت چه الته دے هغه د مجهول په صیغے سره دے . د دے وجهے نه په حافظ فتح الباری کښ په سند سره وی . چه کله ورته راورسیدلو ام المؤمنین رجوع وکړه . د دی وجهی نه شیخ رحمه الله هغه قول هغه رأی ته ضعیف ویلی ده .

(٣) - : دے وائي قتادة ویلی دی ، وائي : قتادة ، چه دے ستا په روایت کښ موجود دے ، نو اول نمبر خو بخاری ، مسلم په ورایاتو باندے په صحت باندے اجماع ده مولوی صیب ، دویم نمبر اهل بدعت راویان ، مولوی صیب قدری کیدل فلان ، فلان ، د اصولو مطابق جرحه نه ده . دویم نمبر . ما چه الته کړیوه چونکه غیر مقلد بے اصوله فرقه ده ، هغه نه د امام ابو حنیفه د مذهب اصول منی ، هغه تقلید ته شرك وائي ، نه د مجتهدینو کوی نه د محدثینو کوي ، هغوی ته ما الزاما الته پیش کړیو. لهذا ته که غیر مقلد ئي خو ټیك ده ، بیا ماله هغه الزام جواب واپس راکړه. که غیر مقلد ئي اصول منی بیا دغسے الزامات ماته مه راکوه .

مخکښ ما دلائل پیش کول مولوی صیب ، خو بیا ویمه مولوی صیب تر اوسه په خپله دعوی باندے یو دلیل چه د (**میت**) لفظ ئي ، د

نفي د سماع ذکر وی ، او دا پکښې وی ، چه دا شرك دے ، او د عند القبر لفظ ، ئي ، انشاء الله قیامت راتلے شی مولوی صیب دغسے یوایت نشی پیش کیدے، یو ایت یا یو حدیث مولوی صیب یو پیش که یو ، پس فلان ، فلا ن وی ، فلان ، وائي ، ما خو ورته لاول اویل چه دا اختلافی مسئله ده .

ما مخکښې مولوی صیب دلائل مي پیش کړیوؤ . اتم نمبر دلیل دے څما سره ابن حبان (جلد/٦ صفحه/١٦١)، دے هم (وائي) **(عن انس عن ابی هریرة عن النبی صلی الله علیه وسلم قال ان المیت اذا وضع فی قبره)** ، **(میت)** چه کله په قبر کښې کیخودے **(انه لیسمع)** د میت هم لفظ شته دے **(لیسمع)** بے شکه هغه اوری ، د اوریدو لفظ هم شته ، **(خفق نعالهم ، حین یولون عنه)** کله چه د قبر نه دوی شا کي روان شی ، د قبر نزدیکت **(عند القبر)** هم پکښې راغلے غوګونو پردے دے کلاو که درے واړه الفاظ پکښې شته دے.

مولوی صیب ، دا څما سره دلیل (نمبر/ ٩) **مسلم شریف** (جلد/ ٢/صفحه/٣٨٦) روایت دے د انس رضی الله عنه : قال : قال رسول الله صلی علیه وسلم : **(ان المیت)** د میت لفظ هم پکښې دے **(اذا وضع فی قبره)** مخکښې به د دینه بیا څمه (انشاء الله).

(فریق دوم مفتی واحد الله وحدان صاحب ، ترن پنجم)

نحمده ونصل ونسلم علی رسوله الکریم اما بعد:

حضرت جی تا چه اولنئ حواله پیش کړه په هغے کښ دا وو چه پدیکښ د سماع نفی اوکړلے شوه او د علم نفی اونکړلے شوه ، د بی بی عائشة رضی الله تعالی عنها په روایت کښ ، یعنی الفاظ دی داوو، چه هغے د علم اثبات کړے وو، بیا دا اوی علم او سماع یو شئ دے ، دا څما سره **فتاوی دار العلوم دیوبند** (/۳۱۱ صفحه/جلد/۵) کښ لیکی : چه (کیونکہ سماع موتی دوسری چیز ہے ، اور علم ادراک امر اخر ہے) سماع جدا شی دے علم ادراك دا جدا شی دے. حضرت جی ، خا بیا تا ویل چه د دے نه ثابتیږی ما خو درله ډیری حوالی درکړي . د دے نه می دا درکړه چه : (اور یہ مسئلہ جان لیں کہ قران شریف میں سماع موتی کا انکار کیا گیا ہے) دینه می درته دا اخودل ، دا **فتاوی عثمانی** وه ، پدیکښ مفتی تقی عثمانی ضیب فرمائلی ووچه ؛ (اصل یہ ہے کہ مردوں میں موت کے بعد سنے کی طاقت نہیں جیسا کہ قران کریم میں تصریح ہے) حواله می درکړے وه ، او د دے **فتاوی محمودیه** نه مے هم حواله درکړے وه .

بیا تا د رجوع قول وکو چه رجوع ثابت ده ، څه ویم دا دے څما سره کتاب **فتاوی محمودیه** ، د فتاوی محمودیه د شیخ محمود حسن صاحب دے پدیکښ (۳۱۲/صفحه) کښ لیکی: (حضرت عائشۃ صدیقہ رضی اللہ عنہا کا مسلک بھی یہی ہے ، اور اسکون امام اعظم نے اختیار فرمایا ہے) دے وائي د بی بی عائشی مسلك دغه دے د **فتح الباری** نه حواله مه راکوه ، حضرت جی دارنګے په **الکوکب الدري** کښ هم داشته(و استدل المنکرون ومنهم عائشه وابن

عباس) پدیکښ دادي پدیکښ دادی چه بی بی عائشه رضی الله عنها نه د سماع نه منکره ده، د رجوع قول پکښ نشته دے.

(واستدل المنکرون منهم عائشة وابن عباس) ، وے به کوري جي (۳۱۹ /صفحه)غوګ کیده جي ، (واستدل المنکرون ومنهم عائشة وابن عباس ومنهم الامام لقوله تعالی انك لاتسمع الموتی ، انك لاتسمع الموتی) او کوره بیا وائي (فانه لما شبه الکفار بالاموات فی عدم السماع) دا تشبیه په عدم سماع کښ ده ، صحیح شو جي.

اوس تا چه کوم روایت پیش کړو ، (ذا پریده) اوس حضرت تا چه د قتادة باره کښ کمه خبره وکړه ، څه درته دا ویم ، چه (باءك تجر وبائي لا یجر) ، حضرت جی ، چه د غیر مقلدینو خلاف لاړ شی قدري توب جرحه ده ، او چه د اشاعت واله خلاف راشی ، قدری توب جرحه نه ده ، ډیره خه طریقه درته معلومه (الجھاہے پاؤں یار کا زلف دراز میں ،وہ خود اپنے دام میں صیاد آگیا) ښکېل دام کښ ښکېله چه دے ښکېله تور ښکاره کیږئ.

بل پدغه روایت کښ ﴿عبدالاعلی﴾ هم دے ، غوګ ، حضرت جی ، د دغی (عبد الاعلی) په باره کښ دے لیکی دا **تهذیب التهذیب** دے څما سره (٤٦٥/صفحه) پدیکښ دے لیکی (وقال ابن سعد : لم یکن بالقوی) او بیا وائي (وقال احمد : کان یر القدر) ، امام احمد وائي دا قدری دے ، امام احمد وائي دا قدری دے ، او ستا هغه تاپه ورباندے ولګوله ، د نبی صلی الله علیه وسلم حدیث دے وئیلے وو چه قدریه مجوس د دے امت دی ، چه قدریه مجوس ددے امت شو ، تا ویلی وو اول ئي مسلمان ثابت که بیا ځان له دلیل وکرځوه څه ویم اول ئي ځان له مسلمان ثابت که بیا هله دلیل ځان له وکرځوه.

څومره روایت چه دی پیش کړل ، دا څما سره **میزان الاعتدال** دے پدیکښې هم دغه لیکي (وقال : **محمد ابن سعد لم یکن بالقوی ، وقال احمد کان یری القدر**) دا حواله د دے نه هم هغه پیش کړلے شوه.

(جواب دخصم د دلائیلونه)

اوس د هغے نه بعد څما هغه زړی خبرے د هغی جواب درکوم ﴿صبر اوکه ....﴾ تا اویل چه (نفع) او یا (اسماع)د هغے جوابونه درته اوکړلے شو ، په نفع باندے چه ما کم اعتراضات اوکړل ستانه هیر دی ، بل د اسماع ما جواب د **فتاوی دار العلوم دیوبند** نه درکو ، چه نفی د اسماع سره نفی د سماع رازي ، د **فتاوی محمودیه** نه می هم جواب درکو ، بیا دے وَیل چه عذاب او ثواب چالره دے ، صرف روح منل تا ویل ځه به دا کافر ثابتوم ، که په دے راسره کیناستے انشاء الله دا درته ځه ثابتوم چه صحابه کرام دی کافر کریدې ، بل دا چه د عدم سماع پدیکښې چه تا کومه خبره اوکړه ، حضرت جی ، دا مقوله ده ، او د مقولی وضاحت به اوکی ، چه هغه په کم عبارت سره وئیلے کیږی ، دویمه خبره داده ، چه ﴿وَلَوْ سَمِعُوْا مَا اسْتَجَابُوْا لَكُمْ﴾ پدیکښې دے اوے چه جوندی او مړی دواړه دی ، نو جوندی او مړی دواړه دی تا پکښې پخپله عموم راویست نو مړی پکښې شته کنه ، مړی پکښې شته کنشته ، بل د هغے نه بعد تا اویل چه **فتاوی رشیدیه** اوګوره ما ته اوګوره حضرت جی د موضوع نه دے خروج اوکو څما او ستا بحث په استشفاء کښې نه دے ، څمونږ په سماع کښې دے ، او ما کتاب تالیفات رشیدیه پیش کړےوو، دا عبارت د فتاوی رشیدیے اوے څما دا خبره په تالیفات رشیدیه کښې وو دا تالیفات رشیدیه وه.

دا هغے نه بعد بیا دا خبره وی چه ته وی دا مسئله اختلافی رازوانه ، نو ما درته اویل ، تا چه ورته تحریف وئیلے دے ، تاچه ورته تحریه وئیلے دے ، اوس ئي اختلافی ، یا دے ، تحریف څه شو.

اوس د هغے نه بعد استعاره کښی تا اویل مادرته د هغے پدے استعاره کښی دننه ي درنه ي سوال اوکو ، چه معنی مراد وائي که تعبیر مرادف بمرادف وے ، د هغے جواب ونشو ، بیا دا چه تا اویل قران کښی یو ایت نشته ما یو ایت کریمه د (بیس/۲۰) پورے حوالے می درله درکړے ، په هغے کښی د لسو نه زیات علماء دیوبند وو او نور پکښی علماء احنافوو، نورهموو، تولو اویل چه د دي ثابتیږی چه مړی نه اوری بل د هغے نه بغد (ان المیت یسمع خفق نعالهم) ددے جوابونه درته ما کړیدی په اوله کښی ، بل د رجوع د بی بی عائشة رضی الله عنه نه قول کے په هغی کښی (یونس ابن بکیر) دے ، او دا چه دے ، متکلم فیه راوی دے ، دا متکلم فیه روای دی پدیکښی دا هم لیکلی: **(وقال ابو داؤد : لیس بحجت عندی امام ابو داؤد)** وئ دے ځما په نزد باندے حجت دے بیا وائي **(وقال النسائی : لیس بالقوی)** امام نسائی وائي دے قوی نه دے ، لاندے عجلي لیکي **ضعیف الحدیث** (دا ضعیف الحدیث) دے.

دا یو څو حوالے می درله درکړی ، دا به ځان له اوګوری ، ما (اته/۸) ایتونه می پیش کړی وو، نهم نمبر ایت پیش کوم ، (اول دا دغه راکه زر زر راکه) دا ځما سره بخاری بله صفحه ده یو عبارت د چه دے هغه ما تا ته مخکښی پیش کو د بی بی عائشے ، دا دویم نمبر عبارت دے په (/ ۱۸۳ / صفحه) کښی تا اویل چه بی بی عائشی ته نه وورارسیدلےوو ورته: **(قَالَتْ إِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)** هغه وائي نبی صلي الله علیه

وسلم چه وئیلي دی نبي صلى الله عليه وسلم چه ويلي دی ، دا ورته رارسیدلیووته وے نه دی رارسيدلی ، (إِنَّهُمْ لَيَعْلَمُونَ الْآنَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (ان) (خپل تړن کښ اوايه) وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى {إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى}، د دے نه مخکښ روایت تا ویلے دے څے څه له اویم.

(دلائیل په خپله دعوی باندے)

ماته اوګوره ، اوس څه نهم نمبر ایت او دوه روایتونه مے پیش کړل (سورة فاطر ایت نمبر/ ۲۲) کښ الله تعالى فرمائی (وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ ۖ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾ الله تعالى فرمائي: ژوندی او مړی برابر ندی ، تا مخکښ اویل چه : شیخ سرفراز صفدر لیکلی چه لیکلی چه (فهم) مخکښ دے ویلی وو چه شیخ سرفراز لیکلي دی چه په فهم کښ برابر دی ، فهم نه وو (راکه تسکین الصدور): (زندہ اور مردہ فہم ادراک شعور اور سننے میں برابر اور یکساں ہے) په هغے کښ سننا وو سننا الله تعالى وی ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ﴾ ژوندے او مړے برابر نه دی ، ژوندی هغه چه دے اوری او مړے نه اوری ، او مخکښ می درته ثابت کړل چه مړے نه اوری او ژوندے اوري ، بیا په هغه کښ تا د اسماع او د سماع خبره اوکړه د هغی جواب هم وشو.

بل ته چه کم دلائل وے هغه خرق عادت دی ، او دعوی وروستو د عادت کړیوه دعوی دے د عادت کړیوه اوس تا دا اویل چه ژوندی چه دی په هغے کښ د مشئت قول تا سو نه کوی حضرت جی په دی باندے ستا سره د ایاز باچا په کا سب کښ مسئله شویوه او په هغے

کښې دے ثابت کړیووچه تاسو بنده ته کا سب وائي ، الله تعالی ته هم کاسب وائي ، ددے نه عقیدے نه دے الته رجوع کړیوه اوس بیا مه دهراوهه ، صحیح شو جي .

ما چه دا کم ایت کریمه اوے الله تعالی وائي : ژوندی او مړی برابر نه دی (ان الله یسمع من یشاء وما انت بمسع من فی القبور) حواله راکه ، دا ځما سره **تسهیل** دے پدیکښې په (۱۹۷/صفحه) کښې لیکی کوره (فشبههم بالموتى في عدم إحساسهم ، وقيل : (المعنى أن أهل القبور وهم الموتى حقيقة لا يسمعون) دا موتی چه دی دا (حقيقة لا يسمعون) دا نه اوری ، حواله مې درله درکړه ، چه ثابتیږی چه مړی نه اوری ، بل دا ځما سره **تفسیر سمرقندی** دے پد کښې هم دا لیکی : چه په (فكما لا يسمع الموتى النداء فكذلك فلا يجيب ولا يسمع) .. دارنګے دوئ هم نه اوری .

دارنګے دا ځما سره **کشف الرحمن** دے (۲۰۳/ صفحه) کښې لیکی ، وائي دلته دا اووے چه (تو نہیں سنانے والا قبروں میں پڑو کو) په قبر کښې چه څوك پراته دی هغے ته نشي اوره ولی ، اوس ګوره ستاد خبرو جواب (حدیث میں ایا کہ میں مردوں سے اسلام علیکم) دا دے لا ویلے نه دے خو وي به (وہ سنتے ہے اور بہت جگہ مردوں کو خطاب کیا، بہت جگہوں مردوں کو خطاب کیا، وائي اسکی حقیقت یہ ہے، کہ مردے کی روح سنتے ہے اور قبر میں پڑا ہوا دھڑ وہ نہیں سنتے) دا ئې اولیکل او اوس څه تاته یو حواله درکوم دیخوا اوګوره جی، دا دے **المسلك المنصور** د مولانا سرفراز صفدر صاحب ، په دیکښې دے لیکی : په (صفحه/ ۲۷) کښې ، وائي دا احمد رضا عقیده ده چه څوك وائي : چه د مړی روح اوری ، نو ستا سو په نزد باندے **کشف الرحمن** والا مصنف هغه بریلی دے .

دارنګے **بیان القران** کښې هم شته ، **تفسیر عثمانی** کښې هم شته . دا سے قسم حوالے هغه درته څه ښودلے شم ، څما د کبرای د پاره دا دلیل شو.

د صغرای د پاره دلیل (سورة انفطار ایت نمبر/٤) کښې الله تعالی وائي ﴿وَاِذَا الْقُبُوْرُ بُعْثِرَتْ﴾ ﴿٤﴾ کله چه به دوئ د قبرونو نه راپورته کولے شی . سورة انفطار ...عثمانی ۱۲۵۳ . .... (وخت ختم شو)

(فریق اول مفتی محمد ندیم صاحب، ترن ششم)

بسم الله الرحمن الرحیم ، مولوی صیب پنځم ترن دے ، تر اوسه پورے مولوی صیب خپلے دعوے ته نه دے راغلے او تر اخره به نه راځی (انشاء الله).

(۱)-کمه چه دعوی داوه چه عند القبر د اوریدو عقیده د میت د پاره دا شرك ده ، تر اوسه پورے پدے یو دلیل نه ، صراحتا نه کنایة ، نه اشارة پیش کړیدے او نه بے پیش کړلے شی (انشاء الله)

(۲)- دویم (نمبر۲) ماته وائي : تا اویل چه (علم) او (سماع) حالانکه دا ما اویل که په دے باندے ما پنځه حوالی پیش کړی ، پنځه حوالے ما نه د وئیلی الزام مه راکوه .

(۳)- دویم (نمبر/۲) فتاوجات ، خکته ، بره ، ما لاول اویل چه دا مسئله اختلافی ده لهذا فتاوجاتو له لاس مه ووړه هغه ما لاول وضاحت کړیدے .

(٤)- دریم (نمبر/۳) نمبر (دلته رنړا مه بنده وه). .... دریم نمبر دے وائي : محمودیه کښې دی ، چه د بی بی عائشة رضی الله تعالی عنها مسلك هم دغه دے ، مولوی صیب محمودیه والا ته به دغه روایت مخے ته نه ئي راغلے د هغے په بنیاد باندے هغه هم دقه قول کړے دے کم چه عام شویدے .

(٥)- دویم په دے باب کښې ما په صحیح سند سره د مسند احمد د فتح الباری په حوالی سره رووایت پیش کو په صحیح سند سره ، په روایت جرحه کولے شې ویکه کنه وی اردو کتابونه مه راله د هغے په کتابونو کښې .

(٦)- دريم (نمبر/٣) : دے ما ته وائي د وهابيانو په مقابله کښې جرحه او څمونږ په مقابله کښې جرحه نه ، ما اويله چه هغه اصول نه منې الزام مے ورته ورکړے وو، که ته وهابي ئي چه په هغه الزام باندے خبره وکو.

(٧)- دريم نمبر : دے وائي ستا په روايت کښې (قتادة) دے او (عبد الاعلیٰ) دے ، مولوی صيب سند ويمه دا مسند ابن حبان نه دا واوره : (أخبرنا الحسن بن سفيان قال : حدثنا عبد الواحد بن غياث قال : حدثنا معتمر بن سليمان قال : سمعت محمد بن عمرو يحدث عن أبي سلمة : عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه و سلم قال : (إن الميت إذا وضع في قبره إنه يسمع خفق نعالهم حين) مولوی صيب نه پديکښې (عبد الاعلیٰ) شته دے نه په کښې قتادة شته دے ، دريم راوی چه کم يادے هغه هم پکښې نشته دے ، دا بله هم واوره مولوی دا بله هم واوره مولوی صيب مسند احمد ص٣٦٠ : (حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ﴿قال﴾ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ لَيَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوْا) وخايه پکښې عبد الاعلي پکښې وخايه ، يا (قتادة) پکښې وخايه ، مولوی صيب په مسلم کښې هم وخايه مولوی صيب . ... په مسلم کښې هم نشته دے د مسلم روايت مے پيش کوو.

(دلائل څما مخکښې ته)

(يو منټ صبر وکه دغے جوابات کوم) بيا مولوی صيب خبره وکړه تاليفات رشيديه ، نو مولوی صيب ، دومره بی علمه خلق نن راغلي ، قسم دے ، بار بار ، چه ورته ما هغه لفظ استعمال کړو، مولوی

صيب پرے خفه شو ، وائي تاليفات رشيديه ماته وائي ته فتاوی رشيديه ، د الله بنده تاليفات څه ته ويلے کيږي پديکښ رشيديه دا ټول راجمع کړيدي دا اوګوره ، اے ستړ ږے کولاؤ که ، فتاوی رشيديه مکمل او د هغے دا پکښ ده ، مولوی صيب ، او تا رشيديه کولاؤ کړه ، او تاليفات په ټولو باندے اطلاق کيږی ، پته نه لګی ، تاسو څنګه خلق ... ځما مازغه خراب شو ، ستا غوندے جاهل سره څه کيناستمه ، مړه .

مخکښ مولوی صيب بيا بله خبره کوی ، وائي د اياز علی شاه سره ته کيناستی ، وائي ، اياز علی شاه سره دے د کاسب نه رجوع وکړه (**ان الله وانا اليه راجعون**) ... کم از کم په حق کښ خو به دے ځما ملګرتيا کړے وے کنه ده يو بريلي ملګرتيا توفيق درته ميلاويګی د سنی او د مواحد ترده نه ملاويکی ، الته مولوی صيب يو موضوع ځما دا وه د هغوی سره د تبليغيانو دا عقيده چه الله ته د کسب نسبت کوی ، ما ورته ويل دا الزام دے وے خايه تبليغيانو د فعل نسبت کړيدے کسب ئې نه دے کړے ، هغه مناظره بيا دوباره واوره .

(دويم نمبر/٢) : غير الله ته غيبانه نداء باندے ځما خبره وه کم ايتونه چه ته وائي دا ما هغه ته ، الته لوستلو په حوالو سره ، نو مولوی صيب دجل نه کار ما اخله .

بل د ابن عمر روايت دے پيش کړو ، ما ورته ته اويل اوايه وائي تا وئيلے دے کنه هم دقه روايت کښ د مجهول په صيغے سره ذکر شويدے خو مخکښ وئ ام المؤمينين رويات راخلی او إم المؤمنين ته د روايت د قليب روايت د چا ذکر کو هغه نه راخلی ، دغسی جاهلو سره څه کے مړه .

بیا مخکښ مولوی صیب دلیل وائي : ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ﴾ وائي مړی او ژوندی برابر نه دی ، دینه معلومه شوه چه مړي نه اوری ماشاء الله ، او بیا سه وائي : ﴿وَمَآ أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ﴾ د دے جوابات مخکښ ما لس جوابات تفصیلي وکړل د استدلال نه ، دوباره ئي مه دهراوهه اول نه ما اویله .

مخکښ وائي ، وائي (مردے کی روح سنتی ،جسد نہیں) نو هلکه دا روح په اعلی علین کښ ، ئي ،؟ یا په سجین کښ؟ ، نو د (لرے) نه د اوریدو خو دے قائل شو کنه ؟ د قبر خواته ولاړ دے وائي (السلام علیکم) ستا نه ، غټ مشرك ، ستا د فتوے مطابق نشته دے ، نن انشاء الله د دے مناظرے نه پس به ستا حقیقت پدے خلکو باندے خکاری ، قسم دے د خپلے عقیدے درته پته نشته دے چه دا څه وائي .

بل مولوی صیب ما دلائل پیش کول دلیل (نمبر/۹) **مسلم شریف** ، هم دغه روایت پیش کوی : (**إن الميت إذا وضع في قبره إنه ليسمع خفق نعالهم إذا انصرفوا**).

مولوی صیب دا څما سره دلیل نهم ، (دس/ ۱۰) دے مولوی صیب د قبر لفظ شته دے د میت لفظ شته دے د سماع لفظ شته دے ، ته هم دغسی وخایه چه د قبر لفظ وی عند القبر د میت لفظ پکښ وی ، اوهغه ئي نه اوری ، او ، اوریدل ئي چه دے هغه شرك دے ، دا څلور خبرے یوکښ وخایه کنه ته خو اسی خانه پوری ته راغلے ئي وخ ډکے ﴿بیا خبری﴾ .

دا څما سره مولوی صیب **ابو داؤد** (**جلد نمبر / ۲**) **دلیل نمبر** (دس/ ۱۰ **صفحه ۳۰۶**) (**عَنْ أَنَسٍ رضى الله عنه**) روایت دے د انس رضي الله تعالي

عنه نه ، هغه فرمائی(إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ) د رسول الله صلى الله عليه وسلم اوګد حديث نقل کوی : (إِنَّ (الميت) الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتَوَلَّى عنه اصحابه) .... میت چه کله قبر کښې کیخودے شي څوك چه ئي خخ كي ، هغه ورنه واپس کیږی د خپو کشارے په دے وخ کښې اوری ، بار بار مولوی صیب دلیلونه پیش کوم .

مسند عبد الرزاق (جلد/ ٣ صفحه/ ٥٦٧ / دلیل نمبر/ ١١) هم دے د .. (قال أبو هريرة فإنه يسمع قرع نعالهم) په دے وخت کښې دے د خپو کشارے اوری.

(دولسم نمبر/١٢) روایت **نسائی شریف** (/ج ١/ ص ٢٨٨) ، هم دے نقل کوی مولوی صیب (عن أنس أن النبي صلى الله عليه و سلم قال : إن العبد إذا وضع في قبره وتولى عنه أصحابه أنه ليسمع قرع نعالهم).

مولوی صیب دلیل نمبر (دیارلسم/١٣) **مجموع الفتاوى** (جلد نمبر/ ٤/صفحه نمبر ١٥٧/) د دے نه مخکښې مولوی صیب دهغے په ضمن کښې ما پیش کړو، خو چلو هغه دلیل هم نه حسابومه .

مسند بزار (جلد/ ٩/ص ١٠٤) : (عن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الميت ليسمع خفق نعالهم اذا ولو عنه يعني مدبرين) کله چه دوی په قبر کښې دفن کښې او ځی ورنه د خپو کشارے اوری د اوریدو صلاحیت ، څه احادیث مسلسل پیش کومه ، خو مولوی صیب ته توفیق نه ملاویږی چه راواخلی.

ما مخکښې د ابن تیمیه حواله پیش کوله (جلد/٤) **مجموع الفتاوى** (ص/١٥٧) دے وائي هم اقه حدیث : (وَقَدْ ثَبَتَ فِي الصَّحِيحَيْنِ وَغَيْرِهِمَا أَنَّ الْمَيِّتَ يَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ فَهَذَا مُوَافِقٌ لِهَذَا؟) دے وائي دا د

سماع الموتی ، اوریدو عند القبر موافق دے (فَكَيْفَ يَدْفَعُ ذَٰلِكَ) د دے نه به خلاصی ښنګه کوی ته ، به څټ ښنګه خلاصی خپل د دے حدیث نه ، دا ابن تیمه وائي څه ئي نه ویمه ، شیخ الاسلام ئي وائي.

مخکښې مولوی صیب (دلیل نمبر/۱٦ **بخاری شریف**/ ج۱/ ص ۲٦٤) روایت دے ، مولوی صیب روایت دے د ابن عمر نه : (أَخْبَرَهُ قَالَ اِطَّلَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَهْلِ الْقَلِيبِ) نبی صلی الله علیه وسلم راغے قلیب بدر ته کوئی ته راغے ، ودریدو (قَالَ) وے ویل (وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا) وے ، اے مړو، هغه مړو ته وائي ، اے فلانکي فلانکیه ، تاسو بیا مونده هغه وعده چه ستاسو سره رب کړیوه؟ (فَقِيلَ لَهُ تَدْعُو أَمْوَاتًا؟) د الله رسوله د مړو سره خبرے کے؟ (فَقَالَ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لَا يُجِيبُونَ) دا ستاسو نه خه اوری لیکن دوی جواب نشی ورکولے.

وختی مولوی صیب څه اویل؟ وائي : دا په معجزه باندے حمل دے ، نو چه په معجزے باندے حمل شو، مولوی صیب نو دا مړی اوریدل کولے شی؟ ، نو بیا معجزةً جواب ولی نشی ورکولے؟ پته نه لګي مولوی صیب دا کتابونه دے هم کتلی دي کنه؟ چرته سترګی خو کلاؤ کړئ کنه؟ (دڅلویښت ورځو شیخ القران هم دقه سے وی).

دامولوی صیب **كتاب السنن** دلیل (نمبر/۱۷/ص ٥١٣) دا د امام نسائی رحمه الله ، دے هم دغه احادیث نقل کوی ، دے وائي نبی علیه السلام ورسره خبری وکړي (**قال عمرُ**) نو عمر رضي الله عنه ورته اویل تاسو خبره کوي (اجسادا) دسے جسدو سره چه (**لاارواح فیها**) چه روحونه پکښې نشته دے؟ مولوی صیب بار بار هغه مه پیش کوه ، د روحونو د اجسادو سره

تعلق دے (قال ما أنتم بأسمع لما أقول منهم) دوی ستا سو نه خه اوری، او مخکښن دے دغه روایت بیا پیش کوی.

دلیل (نمبراتلسم/۱۸) (قال ما أنتم بأسمع لما أقول منهم ولکنهم لا یستطیعون أن یجیبوا) دوئ د جواب طاقت نه لری، دسی ....جواب روح المعانی روسته پیش کومه انشاء الله چه هغه ژوندی پرے پوهه شی ، هغوی ئي واوری ، دویم نمبر ، مولوی صیب که په معجزے حمل کے نو جواب ولے نشی ورکولے؟ ....

مولوی صیب (دلیل/۱۸) دا څما سره **مجموع الفتاوی** ده ، د دے (جلد نمبر/ ٤ /صفحه/ ١٣٦) هم دقه احادیث د لاندے وائي : (وَهَذَا دَلِيلٌ عَلَى وُجُودِهِمْ وَسَمَاعِهِمْ) دا دلیل دے په وجود د دیوو او په سماع د دیوو باندے په اوریدو د دوئ باندے.

مولوی صیب دا څما دلیل نمبر(نورلسم/۱۹) **طبرانی** (ج٤ /ص٣٥ .)...ډیر زبردست روایت دے ، مولوی صیب وائے وره (هل وجدتم ما وعد ربکم حقا ؟) که په نظر درته نه رازی په غوګو خو به اوریدے شي کنه ﴿وختی چه د سنګه ویلے مولوی صیب﴾ (فقالوا : یا رسول الله وهل یسمعون ؟) اے د الله رسوله دوی اوري؟ (قال : یسمعون کما تسمعون) ، دوی وائي : وي مړی ژوندی دی ، هغه وائي ، وائي چه یو شان ته ، د الله بنده دا احادیث دی ، دوي دسی اوری څنګ چه تاسو اورئ ، او دوئ وائي شرك دے ، د پنج پیریانو توحید ټول هم دیته راغلے دے ، پیغمبر باندے د شرك فتوی.

دلیل (نمبرنورلسلم/۱۹) : **أبن ابی شیبه** جلد(٤/ص٤٦٣)؛ (عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال انه یسمع خفق نعال اذا ولو مدبرین).

مولوی صیب دغه رنګې دلیل (شلم/۲۰) ، څما سره **ابن حبان** (جلد نمبر ۷ صفحه ۵٦۲) په دغې کښې دویم روایت دے ،فقال (**ما أنتم بأسمع لما أقول منهم إلا أنهم لا يستطيعون أن يجيبوني**).

مولوی ضیب دلیل(یویشتم/۲۱). **مسند احمد** (ج٥ / ص ٥٣٥) نمبر مولوی صیب (۱۰۹) کښې هم دغه حدیث کښې دے او (٥٣٥) کښې هم انشاء الله پیش کومه په﴿/ ۱۰۹ ص ﴾ کښې دے ، (**فقال يا فلان يا فلان هل وجدتم ما وعدكم ربكم حقا**) نبی ﷺ هغه ،کوهي ته راغی ورته ودریدو دری ورځو د مردارانو شوي وی خبر ورسره وکړې (**قال : أما والله إنهم الآن ليسمعون كلامي**) قسم په الله د الله پیغمبر وائي قسم په خوری چه دوی څما په خبرے قسم په الله چه دوی څما خبرے اوری ، دا د الله پیغمبر وائي ،اے د الله بندګانو د حدیثو نه مه منکرین کیږئ .

دلیل (نمبردویشتم/ ۲۲) دویشتم ، **مسند ابن حبان** (صفحه/۵٦۲) ، دے نقل کوی (**ألا هل وجدتم ما وعد ربكم حقا؟ فقال المسلمون : يا رسول الله تنادي قوما قد جيفوا ؟**) .. تاسو دسی چاته اوروی چه هغه پړسیدلی دی، (**فقال : ما أنتم بأسمع لما أقول منهم إلا أنهم لا يستطيعون أن يجيبوني**) ، بیا يي که معجزے باندے حمل کے مولوی صیب نو په معجزه باندے څکه مه حمل کوه چه د جواب ورکولو طاقت بیا ولی نه لری ، ما مخکښې اویله .

دلیل(نمبر تییس/۲۳) **مسند بزار** (صفحه/ ٤٦٣) دلته هم وائي (**قالوا : يا رسول الله**) اے د الله رسوله تاسو خبری کوے د مړو سره؟ (**قال : ما أنتم بأسمع لما أقول منهم إلاَّ أنهم لا يستطيعون أن يجيبوا**) دیوو څما خبری اوری خو د جواب طاقت نه لری ، څنګه جواب مخکښې ی

اویله چه هغه ژوندی هغه واوری تاسو ئي واوری د الله پیغام ...او بیا ورته وائي جواب طاقت نه لری.

مولوی صیب دلیل(نمبرچوبیس/٢٤): **مسند احمد**(جلد٣/صفحه نمبر/١٣٢) روایت د ابن عمر نه (أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ عَلَى قَلِيبِ بَدْرٍ) کوره مولوی صیب واوره کوری د بدر کوئی ته راغے ، ودریدو (عند) نزدیوو مولوی صیب د (لرے) نه ، نه وو وا د وریده (فَقَالَ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا ثُمَّ قَالَ إِنَّهُمْ لَيَسْمَعُونَ ما أَقُولُ) دوی اوری څه چه ورته څه ویم . مخکښ به دلائل پیش کوم.

(فریق دویم ، مولانا واحد الله وحدان صاحب ،ترن ششم)

نحمده ونصل على رسول الكريم اما بعد:

(جوابات د خصم د دلائیلونه)

(۱)- دے ما ته وائي ته دعوے ته نه ئي راغلے ما تاته (عادة) خپله دعوی پیش کړی وه ما په هغے دلائل پیش کړي خو ته ئي پیجنی نه.

(۲)- دویمه خبره داده چه ما دا اوایل ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُوْنَ بِشِرْكِكُمْ﴾ د دے نه دے ایاز باچا ته دے (لرے) او (نزدے) دوارو نه استدلال کړے وو، چه د دواوړؤنه استدلال اوشو. نزدی پکښ تا خپله داخل کو تا په کښ خپله داخل کو، تا دواړه دے پکښ خپله داخل کړل ، چه کله د ے پکښ دواړه خپله داخل کړل څه پکښ پاتی نه دی.

(۳)- بل خبره ، تا ، ویل چه اختلافی ده ، ما تا ته اوئیل تا چه تحریف تاپه لکولی ده هغے سره به څه کے؟.

(٤)- بل ما ویلی وو ، ستا دے مشر ویلی وو دا چه څوك سماع نه منی گمراه دے ، بدعتی دے معتزلی دے ، د سماع الموتی نه مے حواله درکړے وه ، هغه ویل چه بدعتی دے معتزلی دے ، معتزلی دے د هغے جواب وکه.

(٥)- بیا د هغے نه بعد دے اویل :چه چه مفتی محمود صیب ته به وئ د بی بی عائشة د رجوع قول نه ئي زارسیدلے، د خدائے بنیادمو څان ته دیوبندیان وائي نن درته مفتی محمود تا مفتی محمود حسن صیب چه دے هغه درته هم مفتی محمودحسن صیب (سبقت لساني ، ستا سو څلور پنځه

الفاظ دی فیض الحسن صیب ته څه ویم) مفتی محمود الحسن صاحب ته وے چه هغه نه دے پوهه شوی څه پوهیږم .

(٦)- دویم ما د **کوکب الدری** نه حواله درکړه.

(٧)- ٣ دریم ، ما ده **فتاوی دار العلوم دیوبند** نه هم حواله درکړے وه ،چه دا درے مشران بلکه ډیر زیات دي خو دا مے مش نمونے خروار درکړل چه هغوی وائي چه بی بی عائشة رضی الله عنها هغه انکار کوی د سماع الموتی نه.

(٨)- بله خبره دا چه تا اویل تالیفات رشیدیه او فتاوی رشیدیه ما درته صرف دومره اویل چه کیدیشی چه یا خو دے دا کتاب نه دے لیدلے روستو د دے پے ځان پوهه کو، چه تا تالیفات دے او دننه په کښې فتاوی رشیدیه شته ، ځکه چه تاته دا پته نه لګیده چه دا تالفیات رشیدیه دے که فتاوی رشیدیه ده ، صحیح شو ، جی.

(٩)- بیا دے اویل چه ستا غوندے جاهل سره ناست یم ، څه ویم څه د دسے کس سره ناست یم چه مخکښې پسے لاړ شم بیا به خفه ئي چه ستا هغه ټوټل احوال څه وس راوړاندے کم چه څه جاهل یم که ته جاهل ئي؟ .

(١٠)- بل دا دے وائي چه کاسب کښې د بریلی ملګرتیا وکړه ، څه ویم د بریلی ملګرتیا مے نه ده کړي ستا حقیقت می ښکاره کړو ، صحیح ده جی .

(١٢)- بل دے وائي چه روح اوری د (لرے) نه ورلره ته قائل شوی ، حضرت جي چه تا وربانده ټاپه د شرك اولګوله ما حواله درکړه د **کشف الرحمن** احمد سعید صیب دهلوی ، تا هغه مشرك ثابت کړو، او دارنګے دا

ځما سره بل یو تفسیر دے تفسیر عثمانی ، دا د شبیر احمد عثمانی صاحب دے ، دے هم پدیکښ دا لیکي، چه په حدیث کښ چه کم راغلی دی ، د دینه مراد دی د روح سماع ، دا مے درته یو ځل مخکښ په خپل عبارت کښ د سورة فاطر ایت تحت ویلےوو، غوګ کیده ، ﴿بہت سے جگہ مردوں کو خطاب کیا، اسکی حقیقت یہ ہے کہ مردوں کی روح سنتے ہے اور قبر میں پڑا ہے دڑ، وہ نہیں سنتا﴾ او بیا مے پرے حواله پیش کړه ، لکه څنګه چه ته تکفیری ئي ، فتوی دے ورباندے ولګوله ، فتوی دے ورباندے ولګوله ، ستا دے مشر هم ویلی ؤؤ ، چه دا شبیر احمد عثمانی صیب دیوبندے عالم دا د احمد رضا موقف والا دے ، صحیح شو جي.

اوس تا چه دا کم روایت پیش کو ، د هغے جوابونه ته ګوره قلیب بدر.

(۱۳)- دا ځما سره **رد المحتار** دے ګوره جي (صفحه/۱٤۳) ....(د خندا دیکښ څه ضرورت دے دا اګوره هو راشه ، دا (خا) ده (خا)جی ، د غوګونو صفائی پکار ده دا (خا) دا خا جی) څه ګوره ورته جی ، (صفحه/۱٤۳) ته ګوره ، ګوره جی دے وائي (**واما الکلام فلان المقصود**) دانه دے (**فقد أجاب عنه المشایخ**) هر څه کوم هغه روایت چه تا پیش کو ، د دے نه جواب کړیدے ، زمونږه مشائخو ، مشائخ د دځوك دی؟ احناف ، صحیح شو ، څه وائي؟ (۱)- (**بأنه غیر ثابت یعني من جهة المعنی بانه غیر ثابت یعني من جهة المعنی**) دا د جهة د معنی نه ثابت نه دے ، ولی ؟ (**وذلك لأن عائشة ردته بقوله تعالی { وما أنت بمسمع من في القبور } (فاطر/ 22) { إنك لا تسمع الموتی }**) دا روایت چه دے بی بی عائشی رضی الله عنها رد کړے دے پدے دوه وو ایتونو باندے ، تا ویل د بي بی عائشة رضی الله

عنها نه رجوع ثابته ده ، - دے وائي رجوع ثابته نه ده حضرت جی ، دویم دا درته ویم ، (۲)- دویم جواب دادے (و إنما قاله على وجه الموعظة للأحياء) (۳)- دریم جواب دادے (بأنه مخصوص) (٤)- څلورم (بأولئك تضعيفا للحسرة عليهم) بل دا ، دا راکه فتح القدير ، **فتح القدير** ، راکئ هلکه .... (٥)- دا څما سره دے **دليل المشركين** ، د شاه اسحق صاحب شاګرد دے ، دے پدیکښ لیکی په (صفحه/ ۸۷) کښ (اسکا جواب یہ ہے کہ یہ حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی خصوصیات میں سے ہے) دا د نبی صلى الله عليه وسلم د خصوصیاتو نه دے ، دارنګے پدیکښ هم دغسے خبره لیکی .

﴿دا پریکده..﴾ . دا څما سره **فتح القدير** . (۱۸۱/صفحه) کښ لیکی ، (واجيب بانه غير ثابت يعني من جهة المعنى) بیا لیکی (وذلك بسبب ان عائشة رضي الله عنها ردته بقوله تعالى ، وما انت بمسمع من في القبور) دا روایت بی بی عائشی رضی الله تعالي عنها رد کړیدے ، دا حنفی عالم دے ، د دوئ د کتابونو نه مے پیش کړل ، چه دا رد شویدے ، بل دا چه تا اوله کښ اویل چه دا معجزه ده ، نو د دے د پاره دا ویم چه دے وائي چه معجزه چه ده د هغے نه ...(خه) اول درته دا ویم صحیح شو جي ، اول دا ویم ، ګوره جی ، دیکښ دے لیکي: وائي دا (بان ذلك كان معجزة له) تا هم لاول اویل ، او ده هم لاول اویل ، او دا (فتح القدير) اوس راکه چه دا درته اویم (فتح القدير) راکه څه درته اوس ویم دا فتح القدير دے (او به وائي ، بلکل تاسو مطالبه وکړئ . ...د صدر اشاعت بیان) دا راکه دیخوا راکه د معجزی د پاره ما سره څان له حوالے دي دیکښ شته.

(٦)- څه ګوره جی دا څما سره (فاتحہ کا صحیح طریقہ) ده (۹٦ /صفحه) کښ لیکی، وائي :دا چه دے دا معجزه وه ، دا مولنا قاضی اسمعیل صاحب ،

صحیح شو ﴿ تپوس بیا ځان له وکړئ جي ، لګ معلومات به وکړئ ، تاسو ځان ته مناظر اسلام وائی ﴾ صحیح شو جي دا معجزه او ګوره جي ایاز باچا ته ، تا ایاز باچا ته دا ویلي وو: چه په معجزه کښې (دوام نه) وی ، ایاز باچا ته دے ویلي وو په معجزه کښې دوام نه او پدیکښې هم دسے خبری شته دا ستاسو کتاب دے ، چه په معجزے کښې دوام نه ئي ، چه په معجزے کښن دوام نه ئي ، دا د غے پورے خاص ، روستو بیا ځان له عام دلیل نشے کرځولے.

(دلائل دمولانا واحد الله وحدان صیب په خپله دعوی باندے)

بیا راکه ماله دا **بخاری شریف** ځما سره ګوره جی ما چه کوم دغه پیش کړیوو، درے روایت مے پیش کړي وو.

دا ځما سره څلورم نمبر **صحیح مسلم** دے او ما نهه ایتونه پیش کړیوو ، د دے نه بعد چه دے دا روایت پیش کوم پدے کښې هم دغه لیکی . بی بی عائشة رضی الله تعالي عنها فرمائی : (إنهم ليسمعون ما أقول) دا چه کله ابن عمر اوائي ، دے وائي (وقد وهل إنما قال إنهم ليعلمون أن ما كنت أقول لهم حق ثم قرأت (إنك لا تسمع الموتى) (الآية) وما أنت بمسمع من في القبور) بل ... راکه.

﴿بل پسی راله ماله ﴾

(۷)- دا ځما سره **بخاری شریف** دے (٥٦٧ صفحه) کښې اولنے دلیل ذاسی دے (حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ﴿قال﴾ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بیا په اخره کښې لیکی (إِنَّهُمْ لَيَسْمَعُونَ مَا أَقُولُ إِنَّمَا قَالَ إِنَّهُمْ الْآنَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ ثُمَّ قَرَأَتْ { إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى } { وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ }

بيا پدے وړيسے حديث کښې هم دقسي وائي (ثُمَّ قَرَأَتْ { إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى }) دا شپږ روايات شو.

او وس ايتونه چه دے ما نهه ايتونه چه دے ، بلکه يولس ايتونه مے پيش کړی وؤ، خو په لسم کښې تفصيل شوے وو ، په يولسم کښې نه وو شوے (سورة جاثية ايت/٢٦) کښې الله تعالی فرمائی ﴿قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ﴾ تفسير عثمانی کښې ترجمه اوګوره ، هغے کښې دا ويلی دی چه دا دوباره ژوند د قيامت په ورځ باندے دے .

ځما صغرٰی کښې دا وه ځما په صغرٰی کښې دا وو ﴿الميت فى القبر﴾ صغرٰی هم ثابته او کبرٰی می دا وه (**وكل ما يكون فى القبر فهو لا يسمع عادة**) په هغے مے حوالے درکړی دي په هغے باندے ماسره چه کم دے حوالے د سورة روم (ايت/ ٥٢) ﴿فَاِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى﴾ دا دولسم نمبر ايت شو.

(ديارلسم نمبر/١٣) ايت هغه دصغرٰی دپاره ﴿فِيْهَا تَحْيَوْنَ وَفِيْهَا تَمُوْتُوْنَ وَمِنْهَا تُخْرَجُوْنَ﴾ ديکښې چه دے ټول مفسرون خصوصا تفسير **معارف القران** د شيخ ادريس کاندهولی هغوی هم ليکلی دا وائي **بيان القران** راسره هم پروت دے ، څه درته خپل اسی استدلال هم کوم ﴿فِيْهَا تَحْيَوْنَ وَفِيْهَا تَمُوْتُوْنَ وَمِنْهَا تُخْرَجُوْنَ﴾ ﴿وَمِنْهَا تُخْرَجُوْنَ﴾ پدے دننه قبر کښې چه دے سړے مړ پروت وی چه مړ وی چه دا ځما صغرٰی وه ، او کبرٰی داووچه هغه بياو ری نه ، او کبرٰی ما ثابته کړيده.

دارنګے ځما څوارلسم دليل ، سورة اعراف (ايت/٥٧)کښې دي ﴿فَاَنْزَلْنَا بِهِ الْمَآءَ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ مِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ ؕ كَذٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتٰى﴾ دغسے به مونګه راژوندی کوو، راوباسو به مړی . ..لکه څنګه چه باران سره

ځمکه راژوندئ شی ، دغسې به د قیامت په ورځ باندے دا مړی مونګ راژوندی کوو ، راوبه ئي باسو ، نو د دینه هم دا ثابته شوه ځما د صغری د پاره دلیل اوکړځیدو دا.

بل ځما سره پنځلسم نمبر دلیل چه دے هغه د سورة احقاف ایت (نمبر/٥) الله تعالی فرمائی ﴿وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَّدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيْبُ لَهٗۤ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَآىِٕهِمْ غٰفِلُوْنَ۝۵﴾ (سورة احقاف باندے حوالی راکئ ، زر راکه مړه ، بس صحیح شو، تنبیه ، دا خپلو ملګروته وائي)

پدے باندے ځما سره دا **تفسیر سمرقندی** دے پدیکښ کښن لیکی (من لا يستجيب له إلى يوم القيامة يعني لا يجيبه و ان دعاه) جواب نه ورکوی (وإن دعاه) چه کله اوری نه نو جواب به څه ورکی ، دارنګے ځما سره ګوره جی، دا **معالم العرفان** دے دیخوا اوګوره جی ، پدیکښ دے لیکی ، وائي : (جو روح او عقل و شعور سے ویسے ہی خالی ہے، لہذا انکی کسی کی پکار کو سننے کا سوال ہی پیدا نہیں ہوتا) د اوریدلو بلکل سوال نه پیدا کیږی، اوریدل پکښ راغلل ، اوس ته عند القبر وے ځما دعوی وه (عادة) ، او په عادة باندے ما دلائل پیش کړل ، ستا په دلائلو کښې هم یو لفظ عند القبر نشته ، که (قلیب بدر) وے هغے کښې عند القبر پکښې نشته ، دویم هغه مواضعه منصوصه مخصوصه دي، په هغے کښې ځمونږ کار نشته عند القبر لفظ پکښې نشته ، ځمونږ خبره په (عادة) کښې ده .

(فریق اول مفتی محمد ندیم صاحب،ترن هفتم)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(دخصم د دلائیلونه جواب)

(۱)- مولوی صیب ، مسلسل غیر متعلق خبرے کوی ، او مسسل غلط بیانی کوی خو څمونږ نه خپل د لائلو ټائم پاتی کیږی ، دے وجهے نه چه هره خبره چه هغه بار بار تکرار کوی ، گوره فاتحه کا صحیح طریقه ، دے پیش کړه وائي ، قاضی محمد سعید اسماعیل صیب لیکلي ، دروغ ئي اویله حالانکه د قاضی اسمعیل صیب کتاب ختم شو په (صفحه نمبر/ ۸۱) باندے د دینه اخوا ضمیمه ده ، از جناب مولوی محمد الیاس خان صیب حیدر ابادی ، یو مجهول سړے په هغه په چا ولګوله ، قاضی سعید اسمعیل صیب ، دا ئي دروغ اویل ، اول نمبر.

(۲) – نمبر ، دویم/ ۲۰) دے وائي ، وئ ما دلائل پیش کړی ، وائي ،څنګه؟ چه تا ایاز باچا ته دلائل ویل ، د دے بار بار ما وضاحت وکو ، خو مولوی صیب مناظره دیته نه وئیلے کیږی ، خبرے جواب شوے ، بار بار ئي ، دهراوے .

(۲)-نمبر ، دے وائي ، وے ، تا او ویل : چه څوك وائي چه روح اوری هغه کافر دے ، فتوی د کفر دی اولګوله ، تا په عثمانی فلان فلان ، حالانکه مولوی صیب هغه ستا غونده کښ معتزلی نه دے ، چه هغه د جسد سره د روح د تعلق نه انکار کوی ، مولوی صیب هغه صرف ته ئی چی د روح د جسد سره تعلق نه منی ، انشاء الله په هغے به درته څه عبارات راواخلمه ، هم د دقه اکابرو اتفاق عبارات به درته وخیم ، خو ما

درته ویل چه ته بار بار ستا سره دلائل نشته دے ، چه مړی نه اوري ، د دے وجهے نه غیر متعلق موضوع ته ځی ، چه هغے سره د سره تعلق نشته دے .

(۳)- دریم نمبر: دے ما ته وائي ، وئ **(من جهة المعنى)** ثابت ندے ، او بیا وائي : کتاب نوم ، نه ورځی ، **مفتي طیب الرحمن** ورته دوه ځل اویل : چه نوم صحیح کړه (رد المختار) ... د کتاب دِے نوم هم ندے کتلے ، او کتاب دننه کولاوے ، پته مه درته د سره نشته دا محتار دے مختار ندے ، مولوی صیب.

بیا بار بار وائي : مولوی صیب : چه معجزه کښې دوام نه وی ، یو دا معجزه **(على وجه المعجزة ، او فلان فلان)** اول نمبر خو ما ویل چه اختلاف راروان دے ، نو پدیکښې دچا اقوال ، تا ته فائده نه ذرکوی ، صریح قرآن هغه اوخایه ، یا حدیث نص وخایه ، او دویم نمبر چه دا شرك دے د دے په دے ټول حوالو کښې چه څومره ثابته ئي هغوی د عدم سماع قائل دی اختلاف دے دغه افراد خو هغوی هم ورته شرك نه وائي ، مولوی صیب ، څنګه چه ته تکفیری ئي ، بیا ما د معجزے جواب هلته وکو ، مولوی صیب ، چه **(ولکن لا یجیبون)** به په څه باندے حمل کے؟ ، خو مولوی صیب معده ډیره زورره ده ، پس ډارك ئي هضم کوی ، بیا وائي : د ام المؤمنین قول هغه بار بار پیش کوی ، حالانکه ما د دینه لس جوابات مخکښې ذکر کړل ، په هغے مے کتابونه ،عقلا ، نقلا جوابات د هغے ما وکړه ، خو مولوی صیب اقه خبره بار بار راخلی .

بیا ماته ، مخکښې ما ته ، وائي ، ما چه ورته ویل پوره عبارت خپل اوایه ، اوس ئي پخپله او وے **(ذُكِرَ ذلك لعائشة)** دا عائشة رضى الله عنها

ذکر کړے شو ، چا ذکر کړله مجهول صیغے سره ، دَدِے وجهے نه ام المؤمنین اوفرمائیل نبی صلی الله علیه وسلم (**لایسمعون**) ،دے ، وائي (**لایعلمون**) ئي ویلی دی ، (**انهم لیسمعون**) ئي نه دے وئیلے ، نه (**یعلمون**) خو ما په هغے باندے جوابات اوکړه ، چه (**العلم لا یمنع من السماع**) پنځه حوالے مے پیش کړی ، خو هغه دے هم معدے هضم کړه ، مولوی صیب .

مخکښ بیا مولوی صیب څه وائي ﴿قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ﴾ الله به تاسو جوندی کی بیا هم.. د دے نه معلومه شوه مړی نه اوری (ماشاء الله) څه خو حیران یمه ، او بیا عجیبه خبره داده ﴿فِيْهَا تَمُوْتُوْنَ﴾ او فلا فلا او تاسو پدیکښ مری نو دے نه اوری ، ما حدیث پیش کو (**ان المیت یسمع ان المیت یسمع**) ما پیش کړو، دے وائي ایت دے لهذا نه اوری ، د الله پیغمبر فرمائی : میت اوری ، پنځ پیرے وائي میت نه اوری ، زه ده الله د پیغمبر اومنم که د څلوینبت ورځو د شیخ القرآن اومنم ، فیصله تاسو باندے پریږدم.

بیا مخکښ وائي : ﴿وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَّدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ﴾ مولوی صیب دیکښ لفظ د میت اوښایه یا عند القبر وښایه ، د نه اوریدو د شرك وښایه ، مولوی صیب په دی ځائے به څه اویم چه ستا دلیل دے ، خو کدغه نه وی ، نو دعوے سره ئي ، د دلیل مطابقت نشته دے ، ثواب به درته ملاویږی مولوی صیب خانه پوری کوه خؤ په تایم به پي ډکیګي خو دعوی دے پری نه ثابتیږی ، ما مولوی صیب مخکښ چو بیس (٢٤) دلائل ذکر کړی وو. ٢٤ دلیل دے ٢٣ ما ذکر کړی وو.

خلیرشتم نمبر دلیل(چوبیس/٢٤) **مسلم شریف** جلد دوم (٢/ صفحه٣٨٧) پدیکښې دوه روایته د عمر فاروق رضی الله عنه دے ، هغه فرمائی اے د الله د رسول الله تاسو څه رنګه خبرے کوے د دیو سره؟ (**قال ما أنتم بأسمع لما أقول منهم**) دوئ ستاسو نه خه اوری (**غیر أنهم لا یستطیعون أن یردوا علي شیئا**) چه ماته جواب راکی ، نو که معجزة وے بیا خو جواب ولی نشو ورکولے؟ .

دلیل نمبر مخکښې (پچیس/٢٥) او هم په دے سند دغه نقل کوی ، امام مسلم رحمه الله ، رسول الله صلی الله علیه وسلم اوفرمائل ، دوئ : (**ما أنتم بأسمع لما أقول منهم**) نبی صلی الله علیه وسلم اوفرمائیل : دوئ ستاسو نه خه اوری (**ولکنهم لا یقدرون أن یجیبوا**) لیکن د جواب ورکولو طاقت نه لری ، دسی جواب چه په هغے باندے ژوندے پوهه شی .

مولوی دلیل نمبر (چبیس/٢٦) **مسند احمد** (جلد٣/صفحه/٣٢) (**عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ عَلَى قَلِيبِ بَدْرٍ**) نبی صلی الله علیه وسلم ﷺ بدر کوهي ته راغے هلته اودریدو هغه مردارانو ته وائي درے ورځے وربانده تیري شویدی (**هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا ثُمَّ قَالَ إِنَّهُمْ لَيَسْمَعُونَ**) (انهم) بے شکه (لیسمعون) خامخا اوری (**مَا أَقُولُ**) هغه څه چه څه ورته ویمه دوئ اوری ، مولوی صیب وائي (عادة ، غیر عادة) مولوی صیب دا (عادة) قید ته پدیکښې وخایه ، خبره ، خلاصه ، د الله د پیغمبر د احادیثونه انکار ، دا خبره ښکاره ده ، بس دا په دے باندے حمل دے ، آو پنځ پیریانو رونړو ، څه تاسو ته ویم د الله بندګانو لګ په دے دلائلو سوچ اوکي ، د دے کیمرے په سترګی به تاسو اوګوری فیصله وکی .

دا مولوی صیب دلیل (نمبر ستا ئیس/۲۶-۲۷) **معجم الكبر** (جلد/ ۳/ص۸۱) هم دقه حدیث نقل کوی ، **(فهل وجدتم ما وعد ربكم حقا فقا وجدنا ما وعدنا ربنا حقا.. قال عمر : يا رسول الله الله صلى الله عليه وسلم)** عمر فاروق اویل اے د الله رسوله تاسو خبرے کوی د جسمونو سره؟ **(لا أرواح فيها قال : والذي نفس محمد بيده ما أنتم بأسمع لما أقول منهم)** دوی ستاسو نه خه واری ، د الله پیغمبر فرمائی.

دا مولوی صیب ځما سره **معجم الكبير** (جلد/ ٤ /ص ١٣٥) په بل سند سره نقل کوی: **(قال : يسمعون كما تسمعون ولكن لا يجيبون)** ستاسونه هم خه اوری.

مولوی صیب دا ځما سره دلیل (نمبراټهائیس/۲۸) **ابو عوانه (جلد/۱ص/۷۱)** مولوی صیب مخکښ عمر ابن العاص رضی الله عنه خپل بچی ته وصیت کوی ، وائي : بچیه کله چه ځه مړ شمه نو بیا ما پسے نائحه او وور مه راپسے کوه **(فإذا دفنتموني في قبري)** کله چه ما په قبر کښ دفن کړي ، ځم قبر کښ؟ خاورو والا کي **(فسنوا علي التراب سنا)** ، ما باندے خاوری انبار کړئ ، وائے وره مولوی صیب ، **(فإذا فرغتم من دفني)** کله چه ځما د دفن نه فارغ شئ **(فأقيموا عند قبري)** ځما د قبر په خوا کښ اودریږئ **(قدر ما تنحر جزور)** څومره وخت کښ چه هغه اوخ ذبحه کیږی ، **(ويقسم لحمها)** او د هغی ګوښه تقسیمیږی **(حتى أعلم)** تر دے ځه به پوهیږم **(ما أراجع به رسل ربي)** ځه د رب استاذو ، فرشتو ته څه جواب ورکوم؟ **(فإني أستأنس بكم)** ځه په تاسره ډاډه یم مانوس کیږم به ، د قبر په خوا کښ می اودریکه ، ځه په تاسره ډاډه یم مانوس کیکمه، ځه به پوهیږم چه د رب استاذو ته څه جواب ورکوم ، مولوی صیب ، دینه هر

کله چه مانوس کيدل ثابت شو ، علم ثابت شو ،مولوی صيب ، سماع په طريقه اولی ثابت شوله .

دا مولوی صيب مخکښې ماسره **مسلم** (ج١ص٧٦) دے ، مولوی صيب ، هم د عمر ابن العاص رضی الله عنه روايت دے ، خپل بچی ته وائي : بچيه کله چه ځه مړه شمه **(فلا تصحبني نائحة ولا نار)** ما پسے اور او نائحه کونکی زنانه مه راپسی کوه ، **(فإذا دفنتموني فشنوا علي التراب شنا ثم أقيموا حول قبري قدر ما تنحر جزور ويُقْسَمُ لحمها حتى أستأنس)** دومره وخت ځما په قبر باندے کله چه ما دفن کړئ ودرېږه څومره وخت کښې چه يو اوخ ذبح کيږی او د هغے خوخه تقسيمږی **(حتى أستأنس بكم)** ځه به ډاډه کيږم په تا سره مانوس کيګمه په تاسو سره **(وأنظرَ)** او ګورم به **(ماذا أراجع به رسل ربي)** چه ځه د رب استاذو ته چه د سوال جواب په وخت کښې څه جواب ورته ورکم.

مولوی صيب دليل (نمبر تيس/٣٠) **سنن الكبرى** (جلد/ ٤ نمبر/ ٥٦) هم دغه عمر بن العاص رضی الله عنه وصيت کوی ، وائي : بچيه ځما په قبر باندے به ودريګی،**(فَإِذَا فَرَغْتُمْ مِنْ قَبْرِى)** ځما د قبر نه فارغ شي بيا ودريګه ځما په قبر باندے ، دومره وخت څومره وخکښې چه اوخ ذبح کيکی ، **(فَإِنِّى أَسْتَأْنِسُ بِكُمْ)** ځه به په تاسره مانوس کيګم **(حَتَّى أَعْلَمَ)** تردے پورے چه ځه به پوهيږمه **(مَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّى)** چه ځه د رب استاذو ته څه جواب ورکومه **(حتى استانس)** ختی راغلو ، مولوی صيب ، بار بار درته مولوی صيب مخی ته راځی .

دا دليل نمبر(اکتيس/٣١)دے **مسند احمد** (جلد/٤/٣١٦) دے . دے وائي ، **(فاذا)** ، مخکښې ورته وائي: **(فَإِذَا وَارَيْتُمُونِي)** کله چه تاسو ما

اوینې چه قبر باندے خاوره انبار شوه (**فَاقْعُدُوا عِنْدِي**) ځما د قبر په خوا کښې ودریږئ (**قَدْرَ نَحْرِ جَزُورٍ**) په څومره وخت کښې چه اوخ ذبح کیږی او غوخه ئې تقسیمږی (**أَسْتَأْنِسْ بِكُمْ**) څه په تا سره مانوس سره کیکمه، څه به پوهیږمه چه د رب استاذو ته څه جواب ورکم، دا **کتاب الروح** دے (**صفحه/۱۷**) د دقه حدیث د لاندے شیخ الاسلام لیکی: (**فدل على أن الميت يستأنس بالحاضرين عند قبره ويسر بهم**)، میت، دے، چه څوك قبر ته خوا ته راشی په هغے سره مانوس کیږی، په هغے سره وائي(**ويسر بهم**) او خوشالیږی پدے سره، د دقه حدیث په بنیاد باندے وائي، څوك ئي وائي؟ شیخ الاسلام ئي وائي.

مولوی صیب دا ځما سره **کتاب الاثار**، دلیل نمبر (تینتیس/۳۳) د قبر سوال جواب باره کښې، کتاب الاثار، هسےخو مولوی صیب د قبر سوال جواب روایت او د سماع الموتی روایت حوالے به پیش کوم دا حد د تواتر ته رسي، لس حوالے به درته په دغی (انشاء الله) د اسلافو نه هم پیش کوم، د اکابرو نه پیش کومه (انشاء الله)، خو پدیکښې کتاب الاثار د قبر سوال جواب والا، کله چه میت په قبر کښې دفن شو څوك وائي (اذا اقبرالميت) میت په قبر کښې دفن شی، نوڅه ورته وائي: دلته وائي دلته فرشتی ورته راشی، ورته وائي (**ما دينك**) په اول نمبر تپوس ورنه کوی، بیا ورته وائي (من ربك) رب دے څوك دے؟ (**فيقول ربي الله**)، دے ورته دا نه وائي چه پنځ پیریان به خبر شی د شرك فتوی در باندےولګی څه نه اورمه، هغه ورته وائي (**ربي الله**) دے ورته دا نه وائي چه بار به پنځ پیریان خبر شی، څه خبرے نشم کولے که خبرے ثابت شوے ځکه دا تحفة الاشاعة کښې به درپسے ولیکی، مړی خبری وکړی شرك ئي وکو، نو هغه

ورته وائي ، بیا هغه ورته وائي : (ربي الله) ځما رب الله دے ، دری تپوسونه ورنه کوی.

مولوی صیب ، دا متواتر احادیث په دے باندے دلالت کوی ، چه که په هغه کښ د اوریدو ﴿تاسو چپ شئ﴾ ، مړی کښ د نه اوریدو صلاحیت نشته دے طاقت پکښ نشته دے مولوی صیب نشته دے نو د سوال جواب والا روایتونو نه صراحتا انکار وکه .

دلیل نمبر (چونتیس/٣٤) ځما سره **مسند احمد ابن حنبل** ، مولوی صیب د دے (**جلد/٧/صفحه/ ٥٣٦**) ، دے هم ذکر کوی اوګد حدیث دے وائي په قبر کښ کینوي (**فیقولان له من ربك**) رب دے څوك دے؟ (**فیقول ربي الله فیقولان له ما دینك فیقول دیني الإسلام فیقولان له ما هذا الرجل الذي بعث فیکم فیقول هو رسول الله صلی الله علیه و سلم**) .. تفصیلي خبرے ورسره کوی ، که دے نه اوری؟ نو دا فرشتے ورته راځي ، کینه ئي سنګه؟ او جوسی سره ، بے جان چیز ، سنګه ورسره؟، او مخکښ بار بار ویله ، وائي : په دے کښ میت دے ، څه قسمه حیات پکښ نشته ، د دے متواتر حدیثونه انکار کوی ، د دے کانړی سره څوك خبری کوی؟ پتهریو او کانړو والا ، کانړو سره څوك خبری کوی؟ دیکښ ژوند نشته دے؟ خلك به وائي پاګل خانه کښ داخله وکه چه دماغ دے تیك شی ، د الله فرشتے ورسره خبری کئ راځي ورسره .

دا دلیل پینتیس/٣٥) : **مسلم شریف** (ج٢/ص/٣٨٦) دے هم د دغه حدیث په باره کښ نقل کوی ، فرشتے وررته راشی (**من ربك فیقول ربي الله ونبي محمد صلی الله علیه وسلم فذلك قوله عز وجل** : **یثبت الله**

الذين آمنوا بالقول الثابت في الحياة الدنيا وفي الآخرة) دے هم ، او تپوس ورنه کوی سوال جواب.

دليل نمبرچتيس/٣٦) **سنن سنائی** (ج/١ /ص ٩٠) ده ، مولوی صيب . (ص نمبر/ ٢٩٠) .

(فریق دوم ، مفتي واحد الله وحدان،ټرن هفتم)

نحمد ونصل علی رسوله الکریم اما بعد :

(دخصم د د لائیلونه جواب)

(۱)- حضرت جی تا چه کوم د فرشتو دا روایت دے پیش کوو، دا دے **راه هدایت** دا ستاسو سرفراز صفدر، مولنا صیب کتاب دے ، پدیکښې په (**صفحه نمبر/۱۲۸**) کښې لیکی : د فرشتواحوال جدا دی ، د فرشتو د احوالو نه ، بریلے ملا هغه علم غیب ثابته وی او تصرفات ترے ثابته ئي ، نو دے وائي : چه د فرشتو احوال جدا دی ، فرشتی چه دی هغوي (*امور الٰہی متصرف اور مدبر ہونے میں ہر گز قطعی الدلالت نہیں ہے*) (ماشاء الله) صحیح شو جی ، د دے خبرے جواب دے اوشو.

(۲)- (**ثم اقیموا ، ثم اقیموا حول قبری**) د مسلم شریف روایت دے، د دے متعلق چه دے څومره روایت پیش کړل، دا ځما سره **فتح الملهم** دے د مولانا شبیر احمد عثمانی صیب ، وس کوره دے په (صفحه/ ۱۳۲ کښې لیکی ، وائي : (**قلت : لا ادری من این فهم سماع الموتی**) د کوم ځاے نه دے دا سماع موتی د دینه معلومه کړیده ، دا تا ته چه خودلی دا درته چا ویلی دی ، دا څوك دے؟ مفتی شبیر احمد عثمانی صاحب .

(۳)- بل دا خروج عن البحث دے وکو معجزو ته لاړے دیخوا اوګوره حضرت جی دا ځما سره **اشرف الهدایة** ده ، دا قلیب بدر روایت دوه درے بار دے پیش کو، ته وائي : چه دا جواب چه ورکوی ، ته وے جواب ورکئ ، نو دا څنګه معجزه شوه؟ ، نو څه ویم دا مولنا جمیل احمد صاحب دے مدرس دار العلوم دیوبند (ماشاء الله) ، دے په (/۱۳۲ص)

کښې ليکي، وائي (اس کا جواب يہ ہے کہ رسول صلی اللہ علیہ وسلم کا کلام کرنا شان نبوت کا معجزہ تھا) دا د نبي صلى الله عليه وسلم معجزه وه ، او بيا ما تاته اويل، ما تا ته دا اويل : چه تا په خپله ويلي وو : چه معجزه کښې دوام نه وي ، خو بريليانو ته يو شان ، مونګ ته بل شان ، او بيا ، بيا چه دے ، بياځان ته چه دے ډير مغروره کيږي هم ، خو څه درته داويم (دونمبري ۲ نمبري پريکډئ ، يو نمبرے له راشئ ، بيا به صحيح خبره ئي ، اوس د هغے نه بعد دا خبره ، تا اويل چه تا د شرك فتوے ولګولی ، د (دولس/۱۲) حوالو د علماء ديوبند نه مے ثابت کړل ، چه هغوی هغے ته شرك وئيلے وو ، کمے ته چه ما شرك ويلو ، دا څما سره **عقائد علماء اهلسنت والجماعة** ، پدے باندے د شيخ سليم الله خان صيب تقريظ دے ، دے په (ص/ ۷۸) کښې ليکي (فلان نبی یا ولی ہمارے تمام باتوں کو دور ونزدیک سے سن لیتے ہیں ہمیں یا ہمارے تمام کاموں کو ہر جگہ سے دیکھ لیتے ہے شرک فی السمع ہے) دا شرك في السماع دے ، دارنګے دا په **تقوية الايمان** کښې هم شاه اسمعيل شهيد صيب داسې ليکي ، چه دا شرك دے ، ګوره ورته (دور ونزدیک سے پکارے) غوګ کيده چې اوس فتوی ته ګوره په (**صفحہ نمبر/۳۲/**) کښې فتوی (اور اس قسم کی باتیں سب شرک ہے) دا سے قسم خبرے ګوره کنه چې دا مې درته اويل (دور ونزدیک سے پکارے اس قسم کی باتیں سب شرک ہے) دا سے قسم خبرے ټولی شرك دی .

(٤)- اوس ما .... شپږ احاديث پيش کړيوو او دا هغے سره مے څوارلس ايتونه پيش کړيوو دا څما سره **سنن النسائی** دے ، پديکښې هم دقه بي بي عائشة رضي الله تعالى عنها هغه قول نقل دے ، دا رنګے پديکښې د حضرت عمر رضي الله عنه قول نقل دے ، چه هغه څه وائي ، ......(ويمه درته کنه غوګ کيده) : (**قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوَ تُنَادِي قَوْمًا قَدْ**

جَيَّفُوا) یا (جیفو......) درے ، واړه په عبارات پکښ صحیح دی: (فَقَالَ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ وَلَكِنَّهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يُجِيبُوا) خو په اول کښ ورته نبی صلی الله علیه وسلم او وے دا دغه ورته وائي حضرت عمر رضی الله عنه (دا لاندے دا بل عبارت دے)...... پدیکښ دی ، چه بی بی عائشة رضي الله عنه اول د حضرت عمر قول نقل دے بیا د بی بی عائشة رضی الله عنها نه قول نقل دے ، حضرت عمر ورته څه وے؟ (فَقَالَ عُمَرُ تُكَلِّمُ أَجْسَادًا لَا أَرْوَاحَ فِيهَا ، تُكَلِّمُ أَجْسَادًا لَا أَرْوَاحَ فِيهَا) او دا متفق حدیث دے ﴿نو څه خو دا ویم بیا هغه عبارت دے کم چه تا لاول وئیلے وو﴾ ، خو طرز استدلال دادے : چه حضرت عمر رضی الله عنه ویلی وو: چه دا مړی دی ، اومړی چه دے په هغے کښ روح نشته ، نو اوری نه ، نو ځنګه ئي واوریدل ، نو ځنګه ئي واوریدل ، دا څما سره شپږم شو ، ووم نمبر دلیل شو.

(٥)- (اتم نمبر/٨) دلیل دادے په (ص/٣٢٠) کښ : (فَذُكِرَ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ فَقَالَتْ وَهِلَ ابْنُ عُمَرَ إِنَّمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُمْ الْآنَ يَعْلَمُونَ أَنَّ الَّذِي كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ هُوَ الْحَقُّ ثُمَّ قَرَأَتْ قَوْلَهُ{ إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى }) دا اتم نمبر دلیل شو ، دا مے درته د دینه پیش کو.

(٦)- تا اویل چه (ذُكِرَ) ، ما درته په هغےباندے ، بیا درے څلور حوالےدرکړی ، **فتاوی دار العلوم دیوبند** ، **کوکب الدری** ، **فتاوی محمودیه** ، چه دے دریو کښ مے درته صرف اوخودل ، نورو هم ډیرے حوالے شته ، په هغے کښ دادی چه بی بی عائشة رضی الله عنها انکار د سماع نه کوي د (ذُكِرَ له) وجهے چه دے د فعل مجهول له وجهے ته استدلال چه دے د هغی هغه نشی باطلوے.

(۷) - دارنګے اوس اوګوره ځما سره **ابن ماجه** ده (۱۰٤/صفحه) ده ، پدیکښې دا لیکی : **(عن عبد الرحمن ابن كعب بن مالك عن أبيه ، قال لما حضرت كعبا الوفاة أتته أم بشر ﴿بنت البراء بن معرور﴾ فقالت يا أبا عبد الرحمن إن لقيتَ فلانا فاقرأ عليه مني السلام ، قال غفر الله لكِ يا أم بشر نحن أشغل من ذلك ، قالت يا أبا عبد الرحمن أما سمعتَ رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول (إن أرواح المؤمنين في طير خُضْرٍ تعلق بشجر الجنة) قال بلى قالت فهو ذاك).**

اوس استدلال ته ګوره ، کعب رضی الله عنه وفات کیدو، ام بشر ، ئي خوا راغله، ورته وے اے ابو عبد الرحمن نه ، که د فلانکی سره ملاو شی ځما سلام به ورته اووے ، ستا پشان نه ووچه لا ړ شه قبر خواله او سلام ورته اوایه ، او نه ئي دا او وے او نه ئي دا او وے چه هلکه قبر خواله لا ړشه او سلام اوکه کنه.

(۸)- دویم دلیل ، ګوره ، دا نهم نمبر روایت وو، او په دیکښې کتاب کښې دویم نممبر دلیل چه لسم نمر حدیث ځما سره ګرځیګی ﴿هغه دسی دے ، هغه راکئ ، هغه بله حواله ، جابر بن عبد الله ... خبری ..... دا راکه ..... دغه بیا راؤړې ، واله) ....

(۹)- ځما سره پنځلسم نمبر ایت د قران مجید نه هغه دے سورة احقاف (ایت/٥) ﴿وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَّدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيْبُ لَهٗٓ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَآىِٕهِمْ غٰفِلُوْنَ۝﴾ ﴿٥﴾ تا اویل چه پدیکښې د مړو د اوریدو ذکر نشته ﴿يَّدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ﴾ دا مطلق او عام دے؟ کنه دے ؟ چه مطلق دے دا ټول پکښې داخل دی ، دے ټولو ته شامل دے ، او په دے باندے څه اوس حواله درکوم ، دا ځما سره **كشف الرحمن** دے

(صفحه/۱۵ / نمبر) ده (اور اُس سے بڑ کر کوئی شخص گمراہ ہو سکتا ہے جو اللہ تعالیٰ کو چھوڑ کر ایسے معبود کو پکارے) چه پکاردے اوے ، د پکار سره سماع راځی، چه سماع دے اومنله پکار به راځی (جو قیامت تک بھی اس کی پکار کو قبول نہ کر سکے، اور اسکے پکار کو نہ پہنچ سکے اور اِن معبودوں کو ان مشرکوں کے پکارنے کی خبر تک نہ ہو) پدیکښں د شرك فتوی دربانده هم ولګیده ، د شرك ټاپه دربانده هم ولګیده

(۱۰)- ﴿ بله حواله راکه ، دا کم یو دے ، دا سه باره کښں دے ﴾ دا څما سره **تفسير كبير** دے (**صفحه نمبر/٦**) کښں لیکی ، ته وائي چه د دینه سماع نه ثابتیږی دیخوا اوګوره جی ، (**وانها بمنزلة الغافل الذى لا يسمع ولا يجيب**) دا په منزلة د هغه غافلو دی چه نه اوری او نه جواب ورکوی ، او پدیکښں بیا وائي : وائي : پدیکښں چه دے ملائکة ، عیسی السلام ، او عزیرعلیه السلام او اصنام پکښں هم داخل دی ، ټول پدیکښں چه دے هغه داخل دي.

(۱۱)- بل داڅما سره **تفسير روح المعاني** دے ، پدیکښں هم دا لیکی (**غافلون**) جواب او معنی ئي کوی (**لايسمعون ولايدرون** ما... لايسمعون ولا يدرون)دا څما طرز استدلال وو.

(۱۲) - دا څما سره پنځلس ایتونه شو ، او یولس.... او یولس احادیث مے پیش کړیوو، دا دولسم نمبر حدیث دے **ابن ماجه شريف** (صفحه نمبر/٦٥) ده ، پدیکښں دا لیکی : ..... (تنبيه) دلته وحدان صيب ته حواله نده موندل شوي ، نو داور پسے خبرے دخپل معاون سره کوي : دا دے بل ځے راوړولے ، دا نه دی .... دانه دے صحیح . محمد ..... . دا نه دد صحیح ....) پنځلس ایتونه مے پیش کړیوو او لس احادیث ... دا نه (ابن ماجه) د محمد ابن منکدر ، واله روایت راواړه وئ.

(۱۳)- څما سره شپاړسم نمبر ایت دادے او ته اوس دا وے ، ته وے : چه مړی په قبرونو کښې ، مړی دی او ژوندی دی او سماع د دے دواړو د یو بل سره څه تعلق دے دا الفاظ دے او وے ، چه په قبرونو کښې مړی دی ، اوس ګوره جی ما درته ویلی ووڅما د صغری د پاره دا دلائل دی (المیت فی القبر) د کبری د پاره می جدا دلائل اوی د صغری د پاره درته جدا دلائل ویم ، د صغری د پاره شپاړسم نمبر دلیل سورة اعراف (ایت نمبر/۲۵) ﴿اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَکُمْ ثُمَّ رَزَقَکُمْ ثُمَّ یُمِیْتُکُمْ ثُمَّ یُحْیِیْکُمْ﴾ څلور پنځه تفاسیر راسره دلته پراته دي هغه وائي چه دے نه مراد د قیامت په ورځ زندګی ده پیش ئي کم **بیان القران** راکه (بیان القران/ ۱۳۳/ ج ۲ /۱۳۳/ ج ۲) دے وائي (یعنی اللہ وہ ہے جس نے تم کو پیدا کیا. پھر تم کو رزق دیا. پھر تم کو موت دیتاہے پھر تم کو قیامت کے دن جلائے گا) د قیامت په ورځ به ئي ژوندی کوی ، دا څما د پاره د صغری د پاره دلائل دی ، شپاړس ایتونه می پیش کړل .

(ولسم نمبر /۱۷) سورة ال عمران ایت (نمبر/ ٤٩) کښې الله تعالی فرمائی د عیسی علیه السلام باره کښې وائي (وَاُحْیِ الْمَوْتٰی بِاِذْنِ اللّٰهِ) د هغه معجزه دا ده چه مړی په ژوندی کئ ، دا نه چه ژوندی به جوندی کوي ، دا نه چه ژوندی به ژوندی کړ ، دا څما د صغري د پاره دلائل دی .

(اتلسم نمبر/۱۸) دلیل سورة روم (ایت نمبر/۲۰) کښې الله تعالی فرمائی ﴿وَ مِنْ اٰیٰتِهٖۤ اَنْ خَلَقَکُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ اِذَاۤ اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُوْنَ﴾ ﴿۲۰﴾ تفسیرعثمانی دا اوګوره جی وائی (پھر تم کو زندہ کرکے قبروں سے نکال کھڑا کرنا اسکی نزدیک کیا مشکل ہے) د قیامت په ورځ به دوباره ژوند وی ، دا څما صغری د پاره دلائل وو، او تا چه کوم او ویل ، تا ویل دا خبر متواتر دے ، د خبر متواتر تعریف اوکه او ما ته ئي بیا ثابت که .

★★★

(فریق اول مفتی ندیم صاحب ، تړن هشتم)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

مولوی صیب توجو غواړمه د تاسو.

(۱)- مولوی صیب دا ځل بیا اوتی بوتی هاغه غر ، دا غر ، وام دے کم ځائے او ډب دے کم ځے کوی ، مولوی صیب سره دلائل ختم شویدی ﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ﴾ ، معلومیږی مولوی صیب چه مولوی صیب د قبر د حیات نه منکر دے ، او د قبر حیات منکر کلی طور کافر دے ، خو موضوع هغه نه ده ، نو مولوی صیب سره په سماع الموتی باندے څه نشته دے ، چه مړی اوری که نه اوی ، د ا شرك دے کنه دے؟ ، نو مولی صیب ما اول نه ویلی دی ، صرف خانه پوری کے ، دلته ناست دے مولوی صیب کډ وډ ، پته نه لګی ، په اخیری ګهنټه کښ دوه پاتی مولوی صیب ، لا صبر اوکه لګ ، خه په قلاره سره .

(۲)- مولوی صیب څه وائي ، وائی : شیخ صفدر صیب لیکلی : چه د فرشتو احوال جدا دی ، نو مونګه ویلی دی چه یو شان دی؟ ، خو دیکښ دا کم ځائے ثابت شوه ، ما خو ویل د فرشتو دا خبرے اوری هله دا جواب ورکوی ، د اوریدو صلاحیت راغے که رانغے؟ ، متواتر احادیثو سره ثابته وو.

(۳)- دویم نمبر ، دے وائي د چا نه فهم کړی نو ما خو د نبی صلی الله علیه وسلم نه فهم کړے حدیث مسلسل پیش کوم.

(٤)- (۳) - دریم نمبر ، بیا د معجزے ، هغه رټ لګوي ، ما بار بار د هغی جواب اوکو.

(٥)- بیا هغه وائي (دور ونزدیک سے ، ودور ونزدیک سے ، ودور نزدیک سے) ، خپله گهنته ، خطیب صیب نه وی ، چه څه ورسره نه وی .... ، دا ټول هغه شي دے .

(٦)- پنځم نمبر ، وائي عمر رضی الله عنه ویلی دي ، تاسو گورئ ، وائي عمر رضی الله عنه وائي : چه په مړو کښ روح نشته دے ، نو څنگه ئي واوریدل؟ دے وائي نبی صلی الله علیه وسلم ته ویلی وو، نبی عليه السلام ورته جواب ورکو، مولوی صیب هغه روایت مخکښ ونه وئیلو : (**لَا أَرْوَاحَ فِيهَا**) اویله (**فَقَالَ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ**) ستاسو نه خه اوری ، مخکښ عمر رضی الله عنه ته دا نه وائي چه دا خو قرآن خلاف دے د الله پیغمبر څنگه پنج پیرے نه وو، هغه چه ورته اویله (**آمنا وسلمنا**) او دا د صحابه کرام کار وو ، د څلویښت ورځو دورو والا شیخ القرانانو والا کار نه وو چه ودریږی ،دور، نزدي ، اے د الله بندگانو د پوره احادیثو نه منکرین کیږی .

(٧)- بل مولوی صیب مخکښ وائي : (شپږم/٦) نمبر کښ د عائشة رضی الله عنها قول ، مولوی صیب د اق قول نه مخکښ مونگ لس جوابات هم اوکړل او د ام المؤمنین رجوع مے ثابته کړله خو مولوی صیب او (ذُكِرَ) (ذُكر) هغه د مجهول صیغے بیا راخلے په هغے ما بار بار اویله چه (**العلم لا یمنع من السماع**) ما پرے پنځه حوالے پیش کړی .

(٨)- (وم نمبر/٧) : مولوی صیب وائي : وائي ، دا ئي ورته نه ویل چه قبر خوا ته ورشه سلام پرے وکه ، پدے پسے خندا ، حالانکه حدیث مے پیش کړو د الله پیغمبر وائي قبر ته ورشی سلام کوی د الله د پیغمبر په احادیثو پورے استهزاء وکړه ، خندا ئي وکړه ، کفر ته ورسیدلی

مولوی صيب ، او دا د پنج پيريانو عادت دے چه د مرضئ نه ڪم شيئ خلاف وی حديثو پسے هم خاندی.

(۹)- (اتم نمبر/۸) : بيا ئي اويله وائي : ﴿وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَّدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ﴾ ، دے ما مخکښ جوا ب وکو ، چه ، قبر ، د ، ميت لفظ وخايه داسے ورسره **(قل هو الله احد)** د دينه معلومه شوه ، چه کربلا کښ حسين رضی الله عنه شهيد کړيوو ، او بيا وائي : **(دَعَا يَدعُوا)** د هلکه دا (دَعَا يَدعُوا) غائبانه پڪار ته ويلے کيږی ، د ڪم تفصيل راخلی غيبانه پڪار ، او ما د عند القبر خبره کړيده ، د لرے خبره مے اول پيش کړه چه دا شرك دے ؛ پدے څما د اياز باذشاه سره مناظره شويده د قرآن په نصوصو سره مے ورته ثابت کړے وو چه د (لرے) نه د غير الله د پاره که ژوندے ئي که مړے ئي د هغے د پاره د اوريدو عقيده لرل مولوي صيب ، دا د شرك عقيد ده ، خو ته صرف وخ ډکے .

(۱۰)- بيا وائي نهم نمبر تفسير ئي پيش کړو **(لا يسمعون ولا يدرون)** **وائي** : **فلان** ، تفسير وائي ، نو ، هلکه هغے دا وئيلی چه ميت نه اوری؟ ، عند القبر؟ ، خو ، پس مولوی صيب دے ، څه وائي ، پته نه لگی ، مړه دا خپل خلك به دے هم دا مناظره گوری وائي به نا سو پنج پيريانو سره څوك مناظر نه وو دا هم څه شيئ راوستے دے مړه او . بيا ئے اووئيل (ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ)بيا به وژنی ، بيا به مړه کوی ، نو د دينه ثابت شوه چه نه اوری ، هغے که څه پيش کوم **(بان الميت يسمعون)** مړے اوری مړے اوری ، مړے اوری ، خو مولوی صيب بهر حال مولوی صيب نه بيا مطالبه کوم ، يو حديث دسی پيش که ، چه قبر ته نزدی ميت د اوريدو د پاره دا **عقيده** شرك دے ، نه اوری ، يو لفظ ته پدے باندے ولی نه لولی ،

يار، پس صرف ګډ وډ ځي ، خو ما ته پته ده ، چلو مونګ هم درته څه نه وايو ته خو به تائم ډکے چپ نه شي کيناستے ، بس څه وايه څه وايه ، ثواب به درته ملاويږي ، خو دعوی دے ور باندے نه ثابتيږي دا خلك هم درپسې خاندي .

(د مفتي نديم دلائل په خپله دعوي باندے)

چلو ما مخکښ دلائل پيش کړی وو، مخکښ مولوی صيب دليل (نمبر/۳۵)ما پيش کړيوو.

(۱۱) - (دليل نمبرچتيس/۳٦)دے د **سنن نسائی** (جلد/ ۱ /**صفحه**/ ۲۹۰)، هم دے هم دغه حديث نقل کوی فرشتی ورته راشی قبر کښ کينوي تپوس ورنه کوی (**مَنْ رَبُّكَ فَيَقُولُ رَبِّيَ اللَّهُ**) ، دے ورته څما رب الله دے ، وا ئے وری نو جواب ورکړی کنه ، نو دسی خو ورته نه وائي چه مړه پنج پيريان په ذرباندے د شرك فتوی ولګوی او ملائك ور ته دا نه وائي منکر نکير ته چپ شه ، او جواب هم ورکوی (**رَبِّيَ اللَّهُ**) څما رب الله دے ميت خبري کوی اے ،،،، مولوی صيب ميت خبرے کوی ، بيا ورنه تپوسونه کوی.

(۱۲)- مولوی صيب مخکښ دليل نمبر(سينتس/۳۷) **مصنف ابن ابی شيبه** (ج/۷/ص٤٦٢) دے هم دغه حديث نقل کوی ، فرشتے ورته راشی قبر کښ کينيه وي ، ورته وائي : (**من ربك؟ فقال ربي الله قال وما دينك؟ قال ديني الاسلام .... قال ومن نبيك؟ قال نبي محمد صلى الله عليه وسلم** . ورته وائي څما نبی محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم دے ، خبرے ورسره کوي دهغوي خبري اوري جواب ورته کوي.

(۱۳)- خه مولوی صیب داڅما سره دلیل نمبر(اٹهتیش/۳۸) مصنف د **عبد الرزاق** دے (**جلد/۳ صفحه/۵۸۱**) ده ، فرشتے ورته راشی قبر کښ کینه وي ورته وائي (**من ربك**) خبرے ورسره وکی وائي رب دے څوك دے؟ ما لاول اویل چه هغه پهتری نه دی ، چه کانړی ته وائي چه ته اوري کنه اوری؟ انسان ته وائي او په انسان کښ حیات دے ، ورته وائي (**من ربك؟**) هغه ئي اورے نو جواب ورته وائي ... بیا ورته وائي (**وما دینك ومن نبیك فیقول ربي الله و دیني الإسلام و نبیي محمد صلی الله علیه و سلم**) هغه ورسره خبرے کوی ، دے خبرے اورے ، جواب ورته ورکوی.

(۱٤)- مولوی صیب څما سره دلیل نمبر(انتالیس/۳۹) **ابو داؤد** (ج/۲ **صفحه**/۳۰٦) فرشتے ورته راشی په قبر کښ کینی ورته وائي ، هم دغه درے تپوسونه کوی (**مَنْ رَبُّكَ؟**) دے ورته وائي (**رَبِّيَ اللَّهُ**) ، خبرے ورسره کوی ، هغوی خبرے اوری ، جواب ورته ورکوی.

(۱٥)- (دلیل نمبرچالیس/٤٠) : **ترمذی شریف** (ج/۲/ص ۵۱۳) ، فرشتے ورته قبر کښ راشی ،کینیه ئي ، ورته وائي (**من ربك؟**) رب دے څوك دے؟ (**وما دینك ؟ ومن نبیك؟**) ، دے ورته وائي : (**رب ، الله**)، څما رب الله دے ، او نبي می محمد صلی الله علیه وسلم دے ، او (اسلام) مے دین دے (**هذا حدیث حسن صحیح**) .

(۱٦)-دغه رنگےمولوی صیب دلیل (نمبراکتالیس/٤١) **مستدرك د امام حاكم** (جلد/۱ صفحه/ ۳۳) دے وائي فرشتے ورته راشی (**فیقولون من ربك؟ قال فیقول : الله ، فیقولون ما دینك؟ فیقول : الاسلام فیقول ما هذا الرجل الذی خرج فیكم؟ قال: فیقول رسول الله**) ، تپوس ورنه کوی هغه ئي واوری جواب ورته ورکوی.

(۱۷)- مولوی صیب دلیل نمبر(اکتالیس/ ٤١ دلیل) ، (بیالس/٤٢)
ابن ماجه (ص نمبر/٤٥٢) دے ، مولوی صیب دا په یو جلد کښ چهاپ دے (صفحه نمبر/٤٥٢) هم دغه نقل کوی ، دے وائي ایت نقل کوی بیا وائي (**نزلت في عذاب القبر ، يقال له من ربك ؟ فيقول ربي الله ونبي محمد صلي الله عليه وسلم ، فذلك قوله يثبت الله الذين آمنوا بالقول الثابت في الحياة الدنيا**)، دے کینه ئي او لاندے څه نقل کوی؟ مولوی صیب ، تپوس چه ترے کله کوی؟ کینه وی (**قال : إذا أُدخِلَ الميتُ**) چه کله داخل کړے شی میت (**القبر**) قبر ته (**مُثِّلَت الشمس**) قبر کښ ورته ، ممثل کړے شی (**عند غروبها فيجلس**) دے کینی (**يمسح عينيه**) سترګی مګی، سترګے د روح وی؟ هلکه د جسد وي ﴿د پنج پیریانو د روح هم وي﴾ (**ويقول دعوني أصلي**) ما پریګدئ ، څه مونځ کوم ، او بیا ورنه سوال جواب شروع شی.

(۱۸)-دلیل نمبر(تریالیس/٤٣) **معجم الكبير** (جلد/۱۱/صفحه/٦٦)
راشی ملائك ، فرشتے ورته راشي (فيقولون له اجلس) ورته وائي کینه ، بیا ورته وائي (**من ربك فيقول ربي الله قال يقولون ما دينك**) چونکه هغه خو ئي په قبر کښ څملولے وی نو دا فرشتی چه راشی څه ورته وائي (**اجلس**) کینه بل روایت کښ راځی فرشتی کینه ئي ، ورته وائي (من ربك) دے ورته وائي ربي الله ورته وائي رب دے څوك دے دے ورته وائي ځما رب الله دے (**قال يقول ما دينك ، قال يقول دين الاسلام ...قال يقولون ما هذا الرجل الذي بعث فيكم يقول هو رسول الله صلى الله عليه وسلم**) هغوي خبرے واوری باقاعده ورته جواب ورکوی.

(۱۹)- (دلیل نمبرچوالس/٤٤)مولوی صیب دا ځما **مسلم شريف** (ج۱/۱۲٦/ص۱۲٦) رسول الله صلى الله عليه وسلم ابو هريرة فرمائي: (أن

رسول الله صلى الله عليه وسلم أتى المقبرة فقالالسلام عليكم دار قوم مؤمنين وإنا إن شاء الله بكم لاحقون) نبي عليه السلام راغے ، کانړے نه مخاطب کوی، کوره مولوی صيب ، بيا هغه پهترى والا خبره ونه کي، مړو ته وائي ، وه ، د الله پيغمبر قبر ته نزدى راغے (أتى المقبرة) مقبرے ته راغے، د لرے نه ، نه دے مناسب ، د کانړی پشان خبرے هم نه دى کنى بيا بے دلرے نه ورته وئيلے (فقال السلام عليكم دار قوم مؤمنين وإنا إن شاء الله بكم لاحقون) نبي عليه السلام ورته وائي سلام کوی السلام عليكم ، دنيا کښ اصول دادى مومن د مؤمن سره ملاؤ شى د نزدينه ورته سلام وکى، قبر ته نزدے راشى سلام وکړي او انشاء الله پدے باندے روستو نصوص پيش کومه چه دا خطاب چا ته دے.

(۲۰)- (دليل نمبر پينتالس/٤٥) **عبد الرزاق** (جلد/ ۳ صفحه/ ٥٧٥) ، دے هم وائي : (**عن مجاهد قال التسليم على القبور السلام عليكم ورحمة الله**) مخکښ بل حديث نقل کوی (**أن النبي صلى الله عليه و سلم كان ينطلق بطوائف من أصحابه إلى دفنى بقيع الفرقد فيقول السلام عليكم يا أهل القبور**) نبي عليه الصلاة والسلام په هغوى باندے سلام وکو.

(۲۱)- (دليل نمبر چيالس/٤٦) **ترمذی** (جلد/۱ صفحه/ ۳۲۹) (**عن ابن عباس قال : مر رسول الله صلى الله عليه و سلم بقبور المدينة ، فأقبل عليهم بوجهه**) .. رامخامخ شو ، ورته راغے (**فقال : السلام عليكم يا أهل القبور ، يغفر الله لنا ولكم أنتم سلفنا ونحن بالأثر**) ،که دوئ ئي صرف په دعاء باندے حمل کوي نو دعاء د مسجد نبي صلى الله عليه وسلم نه هم کيدے شوه ، مقبرے ته هغے کښ ، راتلو ته ضرورت نه وو.

(۲۲)- (دلیل نمبرسینتالس/٤٧) **معجم الكبير** (جلد/٦ صفحه/ ٧٥) باندے دے (**فقال سلام ، نبی صلی الله علیه وسلم**) **أنه مر علی القبور بالمدینة** په قبرونو باندے تیریدو **فقال** : (**السلام علیکم یاأهل القبور المؤمنین والمسلمین**) اے مسلمانانو په تاسو باندے ، دے سلام وی .

(۲۳)- (دلیل نمبراٹھتالیس/٤٨)**مشکوة شریف** (ص/١٥٤) باندے دغه حدیث نقل کوی ، د ابن عباس رضی الله عنه ص ١٥٤ فقال نبی صلی الله علیه وسلم مدینے منورے ته قبرونو ته راغے (**فقال السلام علیکم یا أهل القبور یغفر الله لنا ولکم أنتم سلفنا ونحن بالأثر**) نبی علیه السلام مخاطب ، او مولوی صیب دا ما سره **ابن کثیر** دے ، د دے (**جلد نمبر/ ٣**) **دے مولوی صیب** (**صفحه نمبر/ ٥٩٧**) د ابن کثیر رحمه الله ، او د غه انشاء الله چه د **کتاب الروح** په حواله سره هم پیش کوم ، **مجموع الفتاوی** ، **شرح الصدور** په حوالے سره هم پیش ، امام ابن کثیر رحمه الله علیه بیروت چاپ دے ، لبنان نه ، جلد نمبر تین دے / ٣ مولوی صیب ، جلد نمبر/ ٣ دے ، صفحه نمبر مولوی صیب مولوی صیب د دے صفحه نمبر د بیروت چاپ دے ، مولوی صیب هذا دے (**صفحه/ ٦٩٧**) باندے لیکی (صفحه نمبر/ ٦٩٧) ده ، مولوی صیب دے ، دے (صفحه/٦٠) دوه ځے لیکی مولوی صیب وائي (**هذا خطاب لمن یسمع ویعقل**) دا خطاب دے هغه چاته چه هغه اوری ئي او پوهیګی ، مخکښ لیکی (**فهذا السلام والخطاب والنداء لموجود یسمع**) دا دسی چاته خطاب دے چه هغه موجود دے او اوري ئي ، مولوی صیب هم دغه رنګی **کتاب الروح** صفحه نمبر (ص/٢١) باندے لیکی : ﴿کتاب الروح ماته راکه ، جی انشاء الله مخکښ به ئي پیش کوم)

(فریق دوم ، مفتی واحد الله وحدان،ترن هشتم)

نحمده ونصل علی رسول الکریم اما بعد .

(جوابات د خصم د دلائیلونه)

(۱)- حضرت جی ماته وائي : چه (قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ) وائي ، او دعوی ترینه بل څه ثابته وی ، خو څه ویم ستا پوهه ول داسی دی لکه اوخ په رشکه کی کینول ، ما درته خه اویل ، حضرت جی چه څما یوه صغری ده په دعوی کښ ، یو کبری ده ، د صغری د پاره ځان له دلائل وائیم ، د کبری د پاره ځان له ویم ، خو تاسو پدے باندے نه پوهیږی ، حضرت جی.

(۲)- بله خبره دا کوم چه تا او وئے چه ته د حیات نه منکر ئي او کافر ئي ، نو څه درته دا ویم دا څما سره **الصارم المنکی** ده ، دے وائي دغه اعاده او که تعلق کْه اومنی (**لا تذیل عن المیت اسم الموت**) (ماشاء الله) د دے سره دمړی نه د موت دا نوم نه کټ کیږی د دے اعادے او د تعلق سره ، دا څما سره **کتاب الروح** دے(**۹۸ صفحه**) کښ دا لیکی ، وائي: (یہ ایک خاص قسم کالوٹایاجاتاہے جو قیامت سے پہلے بدن کی زندگی کولازم نہیں) (ماشاء الله) صحیح شو جی.

(۳)- د دے نه هم د بدن زندګي لازم ده او هر څه (**نوع من الحیاة**) دے هغه (**قدر ما یدرك الم العذاب ولذت التنعیم**) دے ، دا بقدر ضرورت منلے شویدے او (**الضرورة یتقدر بقدر الضرورة**) دیکښ به زیاتے نشي تللے ، بل دوه قسمه روایت د دے پیش کړل ، یو السلام علیکم

والا ، دويم د فرشتو والا د فرشتو هغے جواب اوشو ، د سلام د هغے جواب واخله .

(٤)- دا څما سره **كفاية المفتى** دا څما سره كفاية المفتى ، تين او چارجلد (**٤ جلد/ صفحه/ ١٩٢**) پدے كښې دے دا ليكي دا يو ديوبندے عالم دے ، وائي (اس كى وجه يه ہے كه مردوں كو عذاب سے سلامتى كى دعاء دينا مراد ہے) دا واخله حضرت جى راكه . .. (دغه راكه . احسن الفتاوى) دا **احسن الفتاوى** ده جواب ته ګوره حضرت جى ، (**٢٠٤/ صفحه**) پدے كښې ليكي وائي (السلام عليكم)چه وائى نودے وائي (علاوه ازيں مردے كے طرف سے جواب ملنا كتب صحاح سے ثابت نہيں ، اگرچه غير صحاح كى روايات ميں ہے ، جس كى اسناد ميں كلام ہے) د هغے په اسنادو كښې كلام دے (صحاح كى روايات ميں صرف السلام عليكم كہنے كا حكم ہے جس كى وجه يه ہے . كه مرده اگرچه نه سنتا ہے اور نہيں جواب دے سكتا ہے مگر قبر پر يه الفاظ محض زائر كيلے عبرت ہونے كے وجه سے مشروع ہے) ستا جواب يو ديوبندي عالم اوكو ، كه رد كوى په ده باندے به كى (زبان ميرى ہے بات انكى) .

(٥)- څمونږ خبره د فرشتو په كلام كښې نيشته ، د فرشتو شان هغه جدا دے د شان د عباد نه قياس به نه كے ، **فرشتے چه دى** ﴿**لَا يَعْصُوْنَ اللّٰهَ مَآ اَمَرَهُمْ وَ يَفْعَلُوْنَ مَا يُؤْمَرُوْنَ**﴾ د فرشتو قياس په عباد باندے كول او د عباد قياس په فرشتو كول دا قياس ، قياس مع الفارق دے .

(٦)- دا څما سره **فتاوى بلد الحرام** ده ، پديكښې دا ليكي ، دا تا چه كوم د (اِسْتَانَسَ) واله روايت اوئي دے وائي د دے په سند كښې (**يحي ابن يمان دے يخطئ كثيرا وقد تغير**) ... بيا روستو ليكي (متروك) ، او دے (**مُتْهَمْ بالكذب**) وو ، دے متروك هم دے او (مُتْهُمْ بالكذب) هم دے .

(۷)- او د هغے نه بعد ستا د یو څو خبرو جواب کوم . تا اوئي (دور اونزدیک) ما چه کومے فتوے پیش کړے په هغے کښې دور او نزدیك وو ، چه نزدیك وریکښې وو عند القبر چرته لاړو ، دا نزدیك څه ته وائي ، بل ما تا ته حواله پیش کړے وه ، دا **حماسه** ده ﴿**بلی**﴾ (**الا کل من تحت التراب** ﴿**فهو**﴾ **بعید**) کم یو کس چه د خاورے نه لاندی دے دا بعید دے . چه بعید دے نو دا په خپله په دیکښې داخل دے .

(۸)- بل دا څما سره **معالم العرفان** دے پدیکښې کښې په (**صفحه نمبر/ ۷۷۹**) کښې لیکی : (اب اگر کوئی اس دنیا میں کوئی کھڑا ہو کر پکارتا ہے، تو وہ اتنی دور سے اسکے پکار کیسے سن لینگے) ، دا دنیا خپله لرے ده ، دنیا خپله لرے ده او دے په هغه مدرسه کښې استاد وو کومه مدرسه کښې چه ستاسو شیخ سرفراز صفدر استادوو.

(دلائل په خپله دعوی باندے)

(۱)- ما یوولس احادیث ویلی وو، او د هغے سره ما اتلس ایتونه د قران مجید نه ویلی وو اوس د هغے نه بعد څه اوس (نورلسم نمبر/۱۹) دلیل پیش کوم سورة یونس(ایت/۲۸) کښې الله تعالی فرمائی ﴿**وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا**(اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغٰفِلِيْنَ)اخر کښې دا راځی اخره کښې راځی ﴿اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغٰفِلِيْنَ﴾ استدلال څما د خپل د طرف نه دے ، دا **تفسیر عثمانی** دے ، دیکښې ، چا ر سو اکاون (**٤٥١ صفحه**) کښې دا لیکی ، وائي پدیکښې (وہ عبادت اور بندگی واقعی... مسیح ، یا ملائیکہ کی نہ ہوئی اور حقیقت میں بے جان موتیوں کو پوجا تھی) په اخره کښې لیکی (یعنی جن کو تم نے اپنے خیال میں خدا کا شریک ٹھرا رکا تھا. جن کو خدا کے بیٹے بیٹے کہ کر مثلا مسیح جو نصاری کے نزدیک ابن اللہ ہے) .

اوس کوره حضرت جی څما استدلال ته کوره (وَاِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغٰفِلِيْنَ) چه کله د غافل اومنو د **روح المعانی** نه مے حواله درکړیوه ، چه هغه د غافل معنی کړے وه (**لا يسمعون ولا يدرون ، لا يسمعون ولا يدرون**)

(۲)- دارنګے څما سره (شلم نمبر/۲۰) ایات چه دے د قران مجید نه سورة قیامة ایت (نمبر/٤) کښې الله تعالی (اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقٰدِرٍ عَلٰٓى اَنْ يُّحْيِۦَ الْمَوْتٰى) ایا الله په دے قادر نه دے چه مړی راجوندی کي .. دا سے نه وائي چه ژوندی راژوندی کوي ، دا دلیل د صغری د پاره دے (**الميت في القبر**) او حواله مے درکړه چه فتوی ونه لګے د انکار د عذاب قبر نه ، دغه زندګی (**بقدر ما يتالم ويتلذذ**) ده ، دا (**بقدر ما يتالم و يتلذذ**) ده ، او دغه ضرورت دے او (**ضرورت يتقدر بقدر ضرورة**) نور په نشی قیاس کولے.

(۳)- بل ﴿یویشتم نمبر/۲۱) ایت چه دے څما سره دے ﴿اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كِفَاتًا ۝ اَحْيَآءً وَّاَمْوَاتًا ۝﴾ لله تعالی وائي دا څمکه چه دے ما د ژوندو د مړو د پاره پیدا کړیده ، د دے په ظاهر باندے ژوندی او لاندی مړی **تفسير عثمانی** ، ده ، پروت دے که غواړے چه حواله درکم صحیح شو جی . ۲۱ ایاتونه هغه ما تاته پیش کړل ، یوولس مے درته احادیث پیش کړل .

(اعتراض په مفتي ندیم صاحب باندے)

اوس څه تاته دا ویم ستا دے مشر چه ویلی وو چه بی بی عائشة انکارکړے دےدظاهرد نص له وجهی او بیا ئي په (صفحه نمبر/۷٦)کښې

دا ویلي ووچه دا څه دے دا کفر دے بی بی عائشة ته تاسو د کفر نسبت کړے وو، دویم ما تاته ویلي وو، ته وائي د راجح او د عدم راجح خبره ده، د تحریف جواب رانغے، بیا مے درته دا وئیلی وو، تا د اعتزال فتوی لګولی وه، د هغے جواب رانغے، تحقیق المتین مے درته پیش کړے وو، تا ویل ګمراهان دی ګمراهان، بدعتیان دي... معتزله دی، جواب رانغے، جواب نه دے راغلے، بل ماستانه یو څو تنقیحات کړیوو (۱)- ما تاته ویلي وو دا سماع د حصی نه اخلے؟ (۲)-که د فرد نه؟ (۳)- که د شخص نه؟ جواب نه دے راغلے؟ (٤)- سماع مصدر دے؟ (٥)- که علم مصدر؟ (٦)- که اسم مصدر؟ جواب نه وو راغلے، (۷)- دا سماع في البرزخ آن سره منی؟، (۸)- که ابد سره؟ (۹)- ابدی سره؟ ،(۱۰)- که سرمد سره؟ ، (۱۱)- که سرمدی سره ؟ جواب نه ووراغلے ، (۱۲)- دا په زمانه د اختطاط جلی سره؟ (۱۳)-که خفی سره؟ ﴿ فیض الحسین هر وخت ما ته نر نر کیږی که تاسو له جواب نه درزی دے فیض الحسین ته وایه چلو جواب ئي وکه، خو نیشی کولے، نه ئي ته کولے شی، نه ئي دے کولی شی ﴾.(فیض الحسین جواب اوکمه؟ مفتی صیب؟ ...) ته به چه کله دا مفتی صیب جواب کوو، صحیح شو(جواب حق لرم) جواب حق ، علمی به جواب کے ، علمی جواب کولے شی؟ ، علمی جواب به کے ، خبره واوره .. خبره واوره علمی خبره واوره ، تاسو چه څومره دا ملګری مخطاب کړل ما سه ویل؟ ، تا سنګه؟ ، (مفتي ندیم ما ویلي فلانکیه) فلانکی ، اشاره دے ورته کړیوه کنه؟ اشاره ابلغ ده د صریح نه ، خه جی ما ګوره جی ما (۲۱/) دلائل پیش کړل.

(٤)- (٢٢) نمر ایت د قران مجید نه پیش کوم تا اویل کوره جی ، تا ویل حضرت جی ، تا ویل د اسماع نفی ده د سماع نه ده ، پدے باندے حواله سورة (انعام/ ٣٦) دے ، تا ویل د اسماع نفی ده ، د سماع نه ده ، اوس واخله د سماع نفی ، صحیح شو ، دا مخکښ مزید وو، اوس د مجردو نه ئي هم واخله سورة انعام (ایت/٣٦) کښ الله تعالی فرمائی ﴿إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَالْمَوْتَىٰ﴾ (موتیٰ) ئي د دے په مقابل کښ ذکر کو ، چه کله ئي مقابل کښ ذکر کو ، تقابل به هله صحیح کیږي چه د موتی نه مراد (لایسمعون) واخلي ، او بیا څه وائي ﴿وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ﴾ مړي چه دي دا به د قیامت په ورځ الله ژوندی کوی ، اوس کوره جی دا **تفسیر عثمانی** دے کوره جی دیکیښ لیکی(٢٨٩/صفحه) کښ لیکی وائي که تشبیها مراد واخلی نو هم صحیح دے ، که تشبهیا مراد واخلی نو هم صحیح دے کوره جی ، (یعنی یہ سب سے توقع نہ رکو، کہ مانیں گے کہ جن کے دل کے کان بہرے ہے وہ سنتے نہیں) او بیا لیکی ، وایی (یہ کافر) کچرته تشهیه واخلی ، دا کافر (جو قلبی وروحانی حیثیت سے مردوں کی طرح ہے) د مرده پشان دے ، او بره ئي لیکلی دی چه (وہ سنتے نہیں. وہ سنتے ہیں، نہیں) ..... استدلال ځما څه صحیح دے.

(٥)- دارنګے دا ځما سره **تسهیل** دے ، (٢٦٧ /صفحه) کښ هم دغه روایت ، دغه ایت راوړی او بیا څه لیکی (**فالمعنى ان الكفارفي الدنياكالموتى في قلت سمعهم وعدم فهمهم**).

(٦)- . .... اوس ځما سره دادے **تفسیر صفوة التفاسیر** (٣٦١/ صفحه) کښ لیکی ، (فجعلهم الله تعالی بعدد الموتیٰ الذین لا یسمعون صوتا) دا کافر الله تعالی د هاغه چا په زمره کښ حساب کړل (**لایسمعون صوتا**

ولایعقلون دعاء ولایفقهون قولا) دیوؤ ، نه اواز اوری ، نه په چغو باندے پوهیږی ، او نه په خبرو باندے پوهیږی ، صحیح شو جي. ختم شو تیم که شته ، خه جی ما یولس احادیث پیش کړیوو.

(۷)- (دولسم نمبر/۱۲) حدیث ته ګوره جی ، (**۱۰٤/صفحه**) ذه د **ابن ماجه** پدیکښ لیکی ، محمد ابن منکدر وائي : (**قال : دخلتُ علی جابر بن عبد الله وهو یموت ، فقلت إقرأ علی رسول الله صلی الله علیه و سلم السلام**) ، جابر بن عبد الله رضی الله عنه وفات کیدو محمد ابن منکدر ئي خواله راغے ، نو څه وائي ورته ، ورته وائي : اے جابر بن عبد الله څما دا سلام به نبی صلی الله علیه وسلم ته او رسے ، او حضرت جابر رضی الله عنه په مدینه منوره کښ وفات شویدے ، دا ئي ورته نه دی ویلی : چه قبر خواته لاړ شه او هغه سلام اوری ، دا ورته نه دی ویلی : چه قبر خواته لاړ شه سلام ورته وکه ، سلام اوری ، نو تاله د دے خبرو جواب هغه ما درکو.

(۸)- اوس څما سره ، په کبری باندے مے دلائل پیش کړل په صغری باندے دولس احادیث شو. دا مطلق ...

(فریق اول ، مفتی محمد ندیم صاحب،ترن نهم)

تاسو لګ دی ځائے نه اخوا شی ، رنړا مونګ ته کمیږی اخوا شه لا کینه .

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(دخصم د دلائیلونه جواب)

(۱)- (اتم/ ۸) نمبر ترن دے ، ترن تیر کو مولوی صیب ما دا مطالبه کړی وه یو ایت یا یو حدیث دغسے ذکر که ، چه په هغے کښ دا وائي چه میت عند القبر نه اوری ، او که څوك وائي چه اوری ، دا مشرك دے ، دا شرکی خبره ده ، تر اوسه پورے مولوی صیب د (میت) د پاره (**لایسمعون**) نه ښودلے دے او نه به ئي (انشاء الله) د قیامت د صبا پورې وخائي (انشاء الله).

(نہ خنجر اٹھے گا نہ تلواران سے = یہ بازو میرے ازمائے ہوئے ہے)

(۲)- دویم ماته وائي مولوی صیب پدے سره د میت لفظ نه زائله کیږی ، نو ما کله ویلی ، زه خو ویم (**ان** المیت ، **ان** المیت) هغو څم بار بار ویم ، خو پته نه لګی ستا دماغ کار نه کوي دلتي .

(۳)- دویم نمبر وائي **كفاية المفتى** ، لیکی (مردوں سے عذاب سے سلامتی کی دعاء مراد ہے) نو سلامتی به هله ورله ئي ، چه حیات ورله وائي، چه ته هغه منی نه د سره ، او دویم نمبر خو ما هم ویله کنه چه سلاما دے او دعاء هم ده ، سلام هم دے او که صرف دعا شی ، بیا د قبر خوا ته د راتلو په هغے کښ څه خبره نه پاتی کیږی .

(٤)- (دریم نمبر/۳) : ما پرے حوالی پیش کړی ، چه (هذا خطاب لمن یسمع ویعقل) ، مخکښ مزید به هم پیش کوم انشاء الله .

(٥)- (٣): دے وائي : وے (جواب كتب صحاح كتب ستہ سے ثابت نہیں فلان فلان) نو مولوی صیب ، ته كنزل پيش كوه مخكښ انشاء الله ته به كلام وكي ،، څه به ذرته د هغے بيا جواب دركومه ، نر شه كلام وكه .

(٦)- (څلورم : نمبر/٤) او څه به پيش كمه چه دا په حديث متواتره و سره د مرده جواب ثابت دے ، مولوی صيب د چا قول مفتي رشيد احمد رحمة الله عليه (لوي) سړے وو، ډير لوي سړے وو، البته لغزشات د هغوي نه شويدي په خپله د هغے نه رجوع كړے ، الله دے ورته معاف وكړی ، انسان وو.

(٧)- د متواتراحاديثو په مقابله كښ، مفتي رشيد احمد او په لدهيانوی رحمه الله پسے مه څه ، الله دے هغه ته معاف وكړی ، نن حديث پريدے هغه پسے ځي ، انشاء الله روستو ئي پيش كوم .

(٨)- بيا مخكښ وائي : وائي: ځمونږ خبره د فرشتو په كلام كښ نه ده ، د الله بنده مونږ اوله هم ورته اويله چه په ميت كښ د اوريدو صلاحيت منے؟ دے وائي : نه ، نو چه دا فرشتے ورته وائي ؛ دا ميت دے اوری كه نه اوری؟ نو دا كانړو ته لګيا دے؟ كه انسان ته؟ څه ويم صلاحيت پكښ شته دے كنشته دے ، څه په هغے دليل پيش كوم ، (نه چپ شه ، ته چپ خير) بيا مخكښ مولوی صيب فتاوی بلد الحرام ، غير مونګ ويلي وو، چه پنج پيريان ، غيرمقلدين خپلو كښ رونړه ، خويندی دی ، نن ئي بلد الحرام د غير مقلدو راوخستله ، او بيا وائي : پدے راوی باندے جرح كوي ، د مسلم شريف په حديث باندے ، ظالم جرحه كوی ، د مسلم شريف په حديث ظالم جرحه كوی ، چه د دغے ځائے نه خلاف وو، نن په مسلم بخاری باندے هم جرحه شروع ده بيا مخكښ مولوی

صیب څه وائي؟ ، هغه مولوی صیب ، الفاظ هم دغسې (مُتَهَمْ ، مُتْهَمْ) وائي هغې ته او (اَسْتَانِسَ) باره کښې (اِسْتَانِسَ) او (علی کلٌّ) دا دے انشاء الله ، بیا روستو خپله ویډو راوړه وئ ، چه هغه اولوله به هم درته وائي چه د الله بنده دا دی څه ویلی دی.

(۹)- بیا مخکښې څه وائي : شپږم څه وائي ﴿اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغٰفِلِیْنَ﴾ ما ورته ویل په دیکښې د میت لفظ وخایه ، چه هغې د عند القبر څوك خبری کوی هغوی ورنه غافل دی نه اوری یو وخایه ، بسم الله که ، مولوی صیب ، خو هغه خو د غیبانه پکار اواز خبره ده ، هغه که ژوندی ته غیبانه اواز کوی که مړی ته نه اوری ، دا خو مونګ بار بار وضاحت وکو مولوی صیب ، خو ته په هغې پته نه لګی ، اسې خپل وخت ډکے.

(۱۰)- بیا (وم نمبر/۷) وائي ډاکئ شیخ صیب دا ویلی ، کوره د هغې ما مخکښې جواب مولوی صیب جواب کړے دے چه د کم شی جواب شویدے بیا ئي مه دهراو وه وخت ضائع کوي .

(۱۱)- بیا ماته وائي . سماع مصدر دے که اسم مصدر دے که فلاں فلاں ، غیر مقلدینو کښې یو شیخ ریاض الله وو تیر ځل هغوی په خپله باندے مسترد کړے وو دا ځل خو ئي بې خې مسترد کو، هاغه وخت هم ځان سره ئي نوټ راوړے ئي د هغی نه لګیا وی په پنځ پیریانو کښې هم یو ریا ض الله پیدا شو.

(۱۲)- نهم نمبر ما د دے جواب مخکښې وکو ، خو مولوی صیب بیا هغه را دغه کوی ، چونکه په څه خو به ترن ډکوی کنه .

(۱۳)- (نهم نمبر/۹)باندے دلیل پیش کوی وائي ﴿وَ الْمَوْتٰی یَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ. مړی ی یَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ﴾ وائي دی نه ثابت شو چه مړی نه اوری لکه کم ځائے کښې ثابت شو ، ستا مازغه تیك دی؟ که څه پردے راغلی؟ که لیونے شوے ئي؟ بیا مولوی صیب مخکښې وائي : ......عثمانی ....عبارت .... وائي ....(دل کے کان بہرے ہے) د زړه غوګونه ئي دغه شویدی ، نو د هغے مطلب خو دادے چه اوری خو قبلوی ئي نه ، د زړه په زړه باندے پردے راغستے د ځان په خلا ف باندے عبارت پیش کے د الله بنده .

(۱٤)- بل مولوی صیب خپلے موضوع ته نه راځی، اخوا دیخوا، څه بیا مولوی صیب موضوع ته راشه پدے دے نه پریګدمه تیم لا شته دے ، دا خپل خلك به دے اوری ، وائي به د الله بنده ته دا ناست څه ته ئے اوته دا وائي څه؟ چرته دعوی دلیل ، صغري او کبری ، ستا په صغری هم خلك پوهیږی ، دی هم ، انشاء الله پدے صغری به دے هم لعنت وائي ، پدے کبری به دے هم لعنت وائي (انشاء الله) .

(دمفتي محمد ندیم صاحب دلائل په خپله دعوی باندے)

(۱۵)- مخکښې مولوی صیب ما دلائل پیش کړل:

(دلیل نمبرپنځوس/۵۰) څما سره دے ، مولوی صیب مخکښې ما حدیث پیش کړے ووانچاس (نمبر/٤۹) په هغې باندے مے یو عبارت د **ابن کثیر** نه پیش کړے وو ، چه (**هذا خطاب لمن یسمع ویعقل**) دا څما سره دویم عبارت دے د **کتاب الروح** د ابن قیم رحمه الله (**صفحه/۲۱**) چه ته ورته شیخ الاسلام وائي(**وهذا خطاب لمن یسمع ویعقل**) دا خطاب دے هغه چاته چه اوری او پوهیږی ، نو متوجه شه مولوی صیب (**ولولا ذلك**) که

دغسې نه وی ، چه اوری نه ، پوهيږی نه (**لكان هذا الخطاب بمنزلة خطاب المعدوم والجماد**) بيا به دا خطاب په منزله د خطاب د معدوم او د جماد شی ، پتهری واله به شی ، هغه وائي دا داهلسنت په نيز غلطه ده ، او مولوی صيب په (**صفحه نمبر/٣٠**) باندے بيا دے په خپله باندے وائي (**وهذا يدل**) دقه حديث د لاندے نقل كوی (**السلام عليكم يا اهل القبور**) لاندے (**وهذا يدل على أن الميت يعرفُ سلام من يسلم عليه ودعاء من يدعو له**) ، دے وائي دا دلالت كوی پدے چه بے شكه ميت پيژنی هغه څوك چه سلام كوی په هغه باندے او دعا غواړی د هغه چا د پاره ..چه څوك ورته قبر ته راشی دعا ورته غواړی ، دا څه نه ويمه مولوی صيب **كتاب الروح** او حديث په نقل كوی مخكنبں ، هغه حديث څه انشاء الله العزيز راخلم ، هغه حديث هم واوره پيش كومه درته ، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمائی كله چه تاسو مقبری ته داخل شئ (**السلام عليكم يا اهل الديار**) نو تاسو سلام كوئ بيا وائي (**وهذا يدل على ان الميت يعرف سلام**) ... مخكنبں بيا حديث د هغے د پاره نقل كوی.

(١٦)- مولوی صيب داځما (دليل نمبرباون دے/٥٢) دے **مجموع الفتاوى** (**جلد/ ٤ / صفحه/ ٥٥**) چه ته ورته شيخ الاسلام وائي ، دے هم حديث نقل كوی مولوی صيب په (**صفحه نمبر/ ١٥٥**) باندے (**وَلِهَذَا أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالسَّلَامِ عَلَى الْمَوْتَى كَمَا ثَبَتَ فِي الصَّحِيحِ وَالسُّنَنِ**) لكه څنګه په صحيح او سنن ثابت دی (**أَنَّهُ كَانَ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ : وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ**) بے شكه دے چه څوك ورته راشی سلام كوی هغوی ئي پيژنی (**إِذَا زَارُوا الْقُبُورَ أَنْ يَقُولُوا**) كله چه ديوو زيارت د قبرونو كوی ، دوئ پيژنی ، ابن تيمه هم وائي څه نه ويمه ، او څه وائي؟

(السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ) دے وائي سلام کوی پيژنی هم او تاسو ته جواب درته درکوی او مخکښ په هغے باندے مستقل حديث نقل کوی.

(۱۷)- دا څما مولوی صيب (تريپن نمبر/۵۳) دليل دے، دے وائي (كَمَا فِي الْحَدِيثِ الَّذِي صَحَّحَهُ ابْنُ عَبْدِ الْبَرِّ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ : { مَا مِنْ رَجُلٍ يَمُرُّ بِقَبْرِ الرَّجُلِ الَّذِي كَانَ يَعْرِفُهُ فِي الدُّنْيَا) نشته دے يو سړے چه د خپل رور په قبر باندے تيريږی چه دنيا کښ پيژندو (فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ) نو پس سلام کوي په هغه باندے (إلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ رُوحَهُ حَتَّى يَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ }) مکر الله رب ذوالجال ئي متوجه کړي حتی چه دے د سلام جواب ورته وکی، پنځلس حوالی په هغې پيش کولے شم بيا انشاء الله.

(۱۸)- دا مولوی صيب (چون نمبر/٥٤) دليل دے څما سره، **شرح الصدور** صفحه نمبر د دی (**صفحه/١٩٦**) پدے باب کښ شپږ احاديث نقل کوی مولوی صيب غوګ شه ورته (**عن أبي هريرة رضي الله عنه قال إذا مر الرجل بقبر**) کله چه تيريږی يو سړے په قبر باندے (**يعرفه**) چه پيژنی هغه لره (**فسلم عليه**) سلام کوے په هغه باندے (**رد عليه السلام**) جواب ورته ورکوی هغه او پيژنی هغه لره (**وإذا مر بقبر لا يعرفه**) او چه کله په داسے قبر پيش شی، تير شی، چه هغه نه پيژنی (**فسلم عليه**) سلام کوے په هغه باندے (**رد عليه السلام**) جواب ورته ورکوی پيژنی ئي نه؟.

(۱۹)- مخکښ دويم روايت پدغه موضوع باندے نقل کوی (دليل نمبر پچپن / ٥٥)، دے وائي (**عن إبن عباس رضي الله عنه قال قال رسول**

الله صلی الله علیه وسلم ما من أحد یمر بقبر أخیه المؤمن کان یعرفه في الدنیا فیسلم علیه إلا عرفه ورد علیه السلام صححه عبد الحق).

(۲۰)- مولوی صیب دا څما سره (دلیل نمبرچون/ ٥٤) مخکښ حدیث نه (**عن أبي هریرة رضي الله عنه عن النبي صلی الله علیه وسلم قال ما من عبد یمر علی قبر رجل**) یو سړے په خپل رور په قبر تیریږی (**یعرفه في الدنیا**) دنیا کښ پیژندو (**فیسلم علیه**) سلام اچوی په هغه باندے (**إلا عرفه**) مګر دے پیژنی هغے لره (**ورد علیه السلام**) او جواب ورته ورکوی.

(۲۱)-مخکښ مولوی صیب څما سره دلیل(نمبرستاون/٥٧) (**أخرج العقیلي**) امام عقیلی نقل کړیدے (**عن أبي هریرة رضي الله عنه قال قال أبو رزین**) اوویل ابو رزین او ویل یا رسول الله (**إن طریقي علی الموتی**) څما لار په مړو باندے ده (**فهل من کلام أتکلم به؟**)، څه خبره ،کلام، شته دے چه زه ورسره پرے خبری وکم ؟ دی مړی سره؟ (**إذا مررت علیهم**) کله چه پرے تیریږم؟ (**قال قل السلام علیکم یا أهل القبور من المسلمین والمؤمنین أنتم لنا سلف ونحن لکم تبع وإنا إن شاء الله بکم لاحقون ، قال أبو رزین یا رسول الله یسمعون**) اے د الله رسوله دوئ اوری؟ (**قال یسمعون ولکن لا یستطیون أن یجیبوا**) دوئ اوری ، لیکن دوئ طاقت نه لری جواب درکړی.

بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته فرمائی ته نه خوشحالیږی پدے چه تاته دعا ورکړی ، بیا مخکښ وائی (**لا یستطیعون أن یجیبوا أي جوابا یسمعه الجن والإنس**) دسی جواب چه هغه انسانان او جنات واوری (**فهم یردون حیث لا یسمع**) مخکښ ما د دے حواله دوه ځله ورکړه ،

مولوی صیب چه دوی جواب ورکوی خو دسی جواب نشي ورکولے چه هغه ژوندے واوری .

(۲۲)- داما سره مولوی صیب دلیل (اٹهاون/۵۸) **(وأخرج الطبراني في الأوسط عن إبن عمر قال مر رسول الله صلى الله عليه وسلم على قبر مصعب بن عمير)** نبی صلی الله علیه وسلم د یا په قبر باندے تیر شو.... **(حين رجع من أحد فوقف عليه وعلى أصحابه)** د ده ملګرو او د ده په قبر ودریدو **(فقال أشهد)** څه ګواهی ورکوم د الله پیغمبر وائي **(أنكم أحياء عند الله)** فاسو جوندی ئي په نزد د الله **(فزوروهم وسلموا عليهم)** د دوی زیارت کوے او سلام پری کوے **(فوالذي نفسي بيده)** د الله پیغمبر قسم خوری قسم په الله په هغه ذات چه څما ساه د هغه په قبضه کښ ده **(لا يسلم عليهم أحد)** سلام نه کوی په دوئ باندے یو کس **(إلا ردوا عليه إلى يوم القيامة)** مګر د قیامت د پورے دوئ جواب ورکوی.

(۲۳)- مخکښ دلیل(نمبراٹهاون۵۸/) (دلیل ، نمبر اُنساٹھ/۵۹) **(وأخرج الحاكم وصححه)** امام حاکم حدیث نقل کړے دے تصحیح ئي کړیده **(والبيهقي عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه وقف على قبر مصعب بن عمير)** نبی ﷺ د ده په قبر باندے ودریدو **(حين رجع من أحد فوقف عليه وعلى أصحابه)** دے او د ده د ملګرو په قبرونو باندے ودیریدو **(فقال أشهد)** څه ګواهي ورکوم **(أنكم أحياء عند الله)** تاسو ژوندی ئي په نزد د الله **(فزوروهم وسلموا عليهم فوالذي نفسي بيده)** د دوئ زیارت هم کوي او سلام هم پری کوی ، قسم په الله چه څما روح د چا په قبضه کښ دے **(لا يسلم عليهم أحد)** پدے

• باندے سلام نه کوی یو کس (**إلا ردوا عليه إلى يوم القيامة**) مگر د قیامته پورے دے ورته جواب ورکوی.

(٢٤)- ځما مولوی ځما سره (دلیل نمبر سائه/٦٠) دے دا ځما سره مولوی صیب دا **شعب الایمان**، مولوی صیب د دے (**صفحه**/٣١) دے هم دغه حدیث نقل کوی، دا مولوی صیب اردو ترجمه ده .. (جب کوئی آدمی کسی ایسی قبر کے پاس گزرے جسکے قبر والے کو پہچانتا ہو، اور اس پر سلام کریں تو قبر والا اسکو سلام کا جواب دیتا ہے اور اسکو پہچانتا بھی ہے) او مولوی صیب مخکښ هغه تشریح کوی چه د سلام نه څه مراد دی؟، مولوی صیب څه بیا ویم ما په خپله دعوی باندے مولوی صیب (/سائه ٦٠) دلائل پیش کړل انشاء الله مخکښ به ځم، ځما په هر دلیل کی مړے قبر ته نزدے اوری جواب ورته ورکوی، مولوی صیب او د فرشتو په هغی کي خو واضحه الفاظو کښ چه واوری جواب ورته ورکوی، دویم نمبر مولوی صیب تر اوسه پوری ما ستانه بار بار صغری کبری دے پریکدوه واضح دلیل پیش که، مولوی صیب دسی چه مړے قبر ته نزدے، د لری نه نه، قبر ته نزدی نه اوری، او دا څوك چه وائي : اوری، دا مشرکان دی، عند القبر د اوریدو مسئله شرك ده، یو روایت ضعیف وخایه چلو، صحیح نه وي در سره، خو چه په هغے کښ میت نه اوری، او اوریدل ئي شرك دے، مولوی صیب (شپیته/٦٠) احادیث می پیش کړل، بیا به مخکښ انشاء الله مزید پیش کړمه، خو مولوی صیب د کمو خبرو جوابات وشی، بیا، بیا مه تکراروه .. مولوی اول ته بیا کله ریوس ولګئ کله بیا مخکښ راشی، ماشاء الله، زبردست.

(فریق دوم واحد الله وحدان،ترن نهم)

نحمده ونصل علی رسوله الکریم اما بعد :

(جوابات د مولانا واحد الله وحدان صاحب دخصم د دلائیلونه)

(۱)- حضرتُ جی د اولی خبرے جواب واخله ، ته وائي (استناس) دے غلط ویلے وو ، دا پشان د (اِسْتَفْعَلَ) دے ، وادیوریده ، دا پشان د (اِسْتَفْعَلَ) دے غلط ئي که بیا به گورو .

(۲)- دویم دا (متهم) لفظ مے اُو وئیلو د خپلو غوگونو صفائي وکړئ لفظ مے ، لفظ مے ، صحیح ویلے وو.

(۳)- دریم د غائبانه پکار دے او ویل ، ماتاته او وئیل ، ﴿بلی﴾ **کل من تحت التراب فهو بعید)** چه (بعید) دے دا غائبانه پکار دے ، بیا می درته دا **معالم العرفان** پیش کړو ، چه کله په دنیا کښ اواز کے دا هم غائبانه دے ، لرے دے دا لرے دے ، لرے چه شی هغه خود غائبانه ئي.

(٤)- د هغے نه بعد دے بیا وائي : چه ﴿وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ﴾ د دے نه ما مخکښ اووئیل﴿ اِنَّمَا يَسْتَجِيْبُ الَّذِيْنَ يَسْمَعُوْنَ ۘ وَالْمَوْتٰى﴾ د دواړو په مینځ کښ تقابل دے او حوالی مے درله ، درے حوالے درکړے ، خو چه سرے پوهیږی نه هغه به څه وکی .

(٥)- بل د هغے نه مخکښ دے وائي (دل کے کان بہرے ہے) جناب په هغے کښ ما تشبیه درکړه ، تشبیه ، تشبیها مے دا مطلب واخستو ، تشبیه باندے هم حواله درکړه .

(٦)- بیا دے د شرك د فتوے خبری کولے غالبا (پندره/١٥) پورے حوالے مے د شرك درکړي دي ، او د علماء دیوبند او د علماء احناف نه ،

چه تاسو ځان وربانده غلئ کوئ ، چه څه کولے شئ هغه وکړئ ، بیادے وائي : چه روح نه اوری ، مړی اوری ، نو ما ته ... بیا دا وائي چه **کتاب الروح** کی دا خبره لیکلے شویده کتاب الروح کښې داسی دی ، چه کله چه دے مړی ته سلام اوکړلے شی نو هغه واوری ، نو مړی واوریدل ، ما چه درته د مفتی رشید احمد صیب عبارت پیش کو، نو تا اوویل هغه خطا شویدے او پخپله چه راخلے د ابن قیم عبارات پیش کے ، ځان ته دیوبندے وے ، او دیوبندیانو نه چه دے ، تختی ، او هغه ته د غلطیا نسبت کے.

(۷)- اول روایت چه د پیش کړے وو د امام ابن عبد البر واله له ، په هغے کښې یو راوی دے **(حمید بن زیاد)** او دے باندے که تا خیال کړے پخپله دے د رفع الیدین په مناظره کښې په دے باندے جرح کړیده ، د رفع الیدین په مناظره کښې ، دویم دا **میزان الاعتدال** دے (۵۶۳/ **صفحه**) کښې دے وائي ، **(وقال ابن معین ، وقال ابن معینٍ : ضعیف)** ابن معین وائي دا ضعیف دے.

(۸)- بیا وائي ابن عدی هغه ذکر کړیدے دے وائي په بل ځاے کښې **(فضعفه)** ضعیف ئي ګرځولے دے.

(۹)-بل دا دویم روایت چه دے پیش کړو د عقیلی والا روایت ، چه دے پیش کړو ګوره جي ، دا ځما سره دے **الضعفاء الکبیر** د امام عقیلی دے ، وائي پدے کښې (محمد بن اشعث) دے **(وحدیثه غیر محفوظ)** د ده حدیث غیر محفوظ دے ، حضرت جی په هغے باندے دے جرحه واخله پدے محمد بن اشعث باندے **میزان الاعتدال** کښې هم (٦٢/جلد/

٤) کښې داسې جرحه شته دے **المغنی فی الضعفاء** کښې ورباندے هم جرحه شتی د یو کتاب نه مے اوخوده.

(۱۰)- بل دریم روایت چه دے کم پیش کو، دریم روایت چه دے کم پیش کو د (مصعب بن عمیر) والا دیخوا اوګوره جی (مصعب ابن عمیر) والا روایت چه دے پیش کو، دا ځما سره **الکشف المبدي** دے، په دے کښې دے لیکی، وائي: (**وبالجملة فهذا اسناد مضطرب**) دا اسناد مضطرب دے، پدیکښې چه دے اخو دیخوا مه کوه د ټولو خبرو جواب درته میلاو شو.

(۱۱)- اوس د هغے نه بعد د سلام خبره چه دے کوله، د سلام خبره چه دے کوله، بیا دے پیش کو، مادرته اویل چه د سلام جواب، دے دا هم دے چه دے وائي (اگرچه غیر صحاح کی روایات میں ہے، جسکی اسناد میں کلام ہے) او کلام مے درته پیش کړو.

(۱۲) - ﴿دویمه خبره داده، دا کیده﴾.... اوس دا ځما سره **مجیدیه** ده د **رشیدیه** شرحه، لګ اصول هم در باندے للوم، دیخوا اګوره جی. دا (اکاسانه صفحه/٦١)، پدیکښې لیکی: (جو فرقے اپنے آپ کو اہل سنت والجماعت شمار کرتے ہیں ایسے تمام فرقوں کو پابند کیا جائے گا کہ وہ اپنے عقائد و نظریات کو اہل السنت والجماعت کی مسلمہ اصولوں سے ثابت کریں، مثلا اگر کوئی شخص حنفی ہو، تو اسے کہا جائے گا، کہ اپنے اس نظریہ کو فقہ حنفی کے ظاہر الروایۃ و مفتی بہ قول سے ثابت کریں) حضرت جی، ته د ابن قیم او د شیخ الاسلام ابن تیمه عبارات پیش کے، د اوسه پورے چه دے تا ورته وهابی وے، ستا مشرانو ورته وهابی وے، ستا د دے حمد الله جان ډاګی عبارات درته پیش کولے شم، چه نن راغلے د دیوبندیانو عباراتوته

د غلط کیدو نسبت او د کفر نسبت کے ، او شیخ الاسلام ابن تیمه او ابن قیم اخلی.

(۱۳)- بل خبره داده چه مادا او ویل ، چه حنفي سړے به دفقه حنفي نه پیش کوی که فقه حنفي نه کښې کم از کم د تائید د پاره ځه د علماء دیوبند نه پیش کوم ، تاسو به وئیل تاسو به وئیل : چه مونګه دیوبندیان یو ، ځه ویم نه د یوبندیانو ملیانو د خپلے نه ، تیخته وکړه ، کله **ابن کثیر** پیش کوی ، کله ابن کثیر ، کله **کتاب الروح** ، کله **مجموع الفتاوی** ، د یو یوبندی عالم نه دے ، صحیح حواله نه ده پیش کړے حضرت جی ، هاں یو سو حوالے وے خو د هغے جواب درله ما درکړے دے .

(١٤)- اوس ګوره جی ځما د طرف نه ...... دادی . ... ګوره جی ، دا ځما سره **فتاوی دار العلوم دیوبند** (۲۹۲/ صفحه) کښې وائي ، وی (فان عدم الاسماع یستلزم عدم السماع وهو قول محققي الحنفیة) ، دا قول د محققینو حنفیه وو دے چه سماع نشته دے .

(۱۵)- دارنګے داځما سره کتاب دے **تالیفات رشیدیه** ، په دیکښې دے دا لیکی (ابو حنیفہ رحمہ اللہ تعالیٰ علیھا کا طریقہ یہ ہے، کہ ایات قطعی کو اپنے حالت میں رکھ کر اور معنی حقیقی پر عمل کرکے یہ اصول موضوع ہے) بیا په دیکښې لیکی حدیثو کښې چه دے هغه به مناسب تاویل کے عبارت اوکد دے ځه تے خپل مقصد اخلم . دا ترینه ثابت شو.

(١٦)- اوس ګوره جی ، دا ځما سره **كفاية المفتى** (۲۰۱) دو سو ایك صفحه ده ، دیکښې ګوره جی ، وائي : (سماع الموتی لیکن علماء حنفیہ کے نزدیک ثابت نہیں) د حنفیه علماء په نزد باندے ثابت سماع ثابت نه ده ، ځه حنفی عالم یم ، ځه حنفي عالم یم.

(۱۷)- دارنګې دا ځما سره **فتاوی محمودیه** ده ، په دیکښې دے لیکی وائي (حضرت عائشۃ صدیقہ رضی اللہ عنہا کا مسلک) (کوکب الدری راکئ) (کا مسلک بھی یہی ہے اور اسکوں امام اعظم نے اختیار فرمایا ہے) دا د امام صیب مسلك دے ځه کتر حنفی یم د الله په فضل و کرم سره .

(۱۸)- داځما سره **کوکب الدری** ده پدیکښې دے لیکی ، وائي : **(واستدل المنكرون ومنهم عائشة وابن عباس ومنهم الامام)** د دے نه مراد امام ابو حنیفه رحمه الله دے ، د دغے ایت نه ئي دلیل نیولے دے چه **(انك لا تسمع الموتى)** ته وائي ستا په یو ایت کښې دا نشته چه مړی نه اوری ، دے وائي مفتی رشید احمد ګنګوهی صیب وائي : چه امام صیب ترے دلیل نیولے ، ابن عباس ترے دلیل نیولے ، دارنګې بی بی عائشة ترے دلیل نیولے ، وس ستا هغه فتوی ورباندے ولګوه ، چه دا محرفین دي ، چه محرف شو ، ستا په نزد باندے ابن عباس رضی الله عنه ، بی بی عائشة رضی الله تعالی عنها نعوذ بالله محرفه ده ، نعوذ بالله محرفه ده ، او دا مے درته ثابت کړل چه د احنافو مسلك دادے .

(۱۹)- دا ځما سره **مراقی الفلاح** دا هم فقه حنفی .. وائي **(مبناه على ان الميت لا يسمع عندهم)** د احنافو په نزد باندے دا مړی نه اوری ، وائي : بناء دے عبارت پدے باندے چه مړی نه اوری . . صحیح شو جی.

اوس ما تاته دولس احادیث پیش کړي وو او اتلس ایتونه مي پیش کړیوو، که تا ته نه ښکاری ، خو ما د علماء دیوبند نه دا ثابت کړل چه هغوی وائي : د دے ایتونو نه معلومیږی ، چه مړی نه اوری ، د امام صیب په مسلك کښې دا خبره راغله چه هغه دلیل د دغے ایت نه نیولے وو چه مړی نه اوری ، که ته ئي نه منی ، سل بار ئي مه منه ، کم سړے چه ضدی

او عنادې وی ، خدائے دی کي چه شپږ سوه ایتونه ورته پیش که ، صریح ، هغه ئي بیا هم نه منی ، خه جي.

(۲۰) - (تیبیس تم نمبر/۲۳) دلیل څما سره ، (سورة فاطر/۹) ، ایت نمبرنهم دے ﴿وَ اللّٰهُ الَّذِیۡۤ اَرۡسَلَ الرِّیٰحَ فَتُثِیۡرُ سَحَابًا فَسُقۡنٰهُ اِلٰی بَلَدٍ مَّیِّتٍ فَاَحۡیَیۡنَا بِهِ الۡاَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَا ؕ کَذٰلِكَ النُّشُوۡرُ ۝﴾ لکه ځنګه چه په باران باندے مونګ دا شیزونه راتازه کوو ، دغسی د قیامت په ورځ به مونګ تاسو راژوندی کوؤ ، دا څما د صغری د پاره دلیل شو.

(۲۱)- (څلیرشتم نمبر/۲٤/دلیل) سورة نمل (ایت نمبرستا سائه /٦٧/ او اتهاسائه /٦٨) کښ ، الله تعالی فرمائی ، د هغه خلقو قول نقل کوی ، د منکرینو د معاد ، هغوی وائي : (ءَاِذَا كُنَّا تُرٰبًا اَئِنَّا لَمُخۡرَجُوۡنَ) راکه ، **تفسیر عثمانی** (جلد/۲/۸۳۵) کښ ، دا لیکی (یعنی قیامت کب اے گی ،جس کے بعد مردہ دوبارہ زندہ کی جائے) ، د قیامت په ورځ به ژوندی کیږی او تا سو د عذاب قبر په مسئله کښ هم که څما سره مخامخ شوئ دا به درته ځه ثابت کم ، انشاء الله ، چه مړو ته ژوندی وایئ ، مړو ته ژوندی وایئ ، اول دِ اوویل چه ما کله ویلي : چه میت نامه ، نه زائله کیږی ، ستا په نزد نه زائله کیږی که زائله کیږی؟ خوخو ځل دے په عذاب قبر مناظره کښ دے هم داسی چل کړیدے .

(۲۲)-بیا ، دلیل نمبرپچیس (ایت نمبر/۲۵)څما سره ، سورة الدخان کښ الله تعالی فرمائی﴿ اِنَّ یَوۡمَ الۡفَصۡلِ مِیۡقَاتُهُمۡ اَجۡمَعِیۡنَ ۝﴾ **بیان القران** (/۳۷۹/ **صفحه جلد**/۲) کښ لیکی : (قیامت کے دن ان سب کی دوبارہ زندہ ہونے کا ہے) قیامت ورځ دا د دیو د دوباره زندګئ د دوباره ژوند ده.

(۲۳)- دا څما دلائل دی ، د صغری د پاره ، او د کبری د پاره هم ما ډیر دلائل پیش کړل ، دولس احادیث ، او (پنځه ویشت ایتونه/ ۲۵) د قران نه هغه ما تاته پیش کړل ، او د فقه حنفي نه د هغے د علماء دیوبند په عباراتو سره ما دا ثابت کړل او یو دوه حوالی مے د فقه حنفی نه هم درکړلي ، چه امام ابو حنفیه رحمه الله د سماع الموتی قائل نه دے ، او د دے نه مے پیش کړل ، د دے قواعدو نه ، د دینه پیش کړل : چه حنفی عالم به د فقهی حنفی نه خپل عبارات او خپل عقیده پیش کوی.

(۲٤)- اوس لګ مخکښې څم ، حضرت جی تا چه څومره دلائل پیش کړل ، ما تا ته ویلی وو ، خبر متواتر ئي ، ثابت ئي کړه راته ، د خبر متواتر تعریف به وکی ، دا شرح العقائد دے (**الخبر الواحد لا یفید الا ظن ولا عبرة بالظن فی باب الاعتقادیات**).

(۲٥)- دویم دا څما سره ستا د دے مشر دا کتاب دے ، ګلدسته توحید ، سرفراز صفدر صیب (خلاصه کلام یہ ہے کہ اثبات عقیدہ کیلئے قطعی دلیل کی ضرورت ہوتی ہے .یعنی قران کریم اور حدیث متواترہ) په خله باندے الفاظ د حدیث متواتر وے خو یو حدیث دے متواتر نه دے پیش کړے ، څه درته اوس ویم ، اولنے چه خرق النعال والا دِ پیش کو یو دِے د ابو هریرة نه پیش کو ، یو دِ د حضرت انس نه پیش کو، او نخبة الفکر به د وئیلے وی ، **نخبة الفكر** به دِ وئیلے ، که زیات نه زیات شی، پدے باندے به دعزیز اطلاق وشی ، زیات نه زیات پدے باندے اطلاق وشی ، او عزیز د خبر واحد قسم دے ، عزیز د خبر واحد قسم دے.

(۲٦)- دارنګے داځماسره ستا د دے مشر دا (آنکھوں کی ٹھنڈک) ، دیته لګ اوګوره .

(فریق اول ، مفتی محمد ندیم صاحب،ترن دهم)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

مولوی صیب دا ځل بیا هغه اوتو بوتو باندے سر شو ، ما چه ترے کمه مطالبه کړیوه، چه خپله دعوی چه عند القبرد میت (لایسمعون) او څوك چه وائي چه (یسمعون) دا مشرکان دی ، یو خبره دیکښې تر اوسه پورے ونه ښوده ، بیا مولوی صیب څه وائي ﴿ اِنَّمَا یَسْتَجِیْبُ الَّذِیْنَ﴾ ما اوویل،نو پدیکښې د (میت) لفظ شته ؟ ﴿اِنَّمَا یَسْتَجِیْبُ الَّذِیْنَ یَسْمَعُوْنَ﴾ خو مولوی صیب پته نه لګیګی ، څه د خلط ملط شکار شویدے ، څه پردی وربانده راغلی، الله دے ورته خیر کړي ، دویم نمبر بیا د تشبیه خبره ، نو تشبیه په باب کښې ما مخکښې دری کتابونو حوالی پیش کړیوی ، تفصیل مے کړیدے .

دویم نمبر ، دے وائي : ما حوالے پیش کړلي په کفر ، پنځلس (قریب ونزدیک سے) نو ما پدے مناظره کړے وه مولوی صیب ته راته حوالے مه پیش کوه ، ما پدے د قرآن بائس ایتونه ، احادیث او فتاوجات ما پیش کړی ، د لرے نه ، خو د نزدے نه عند القبر نه چه اول کښې تا اویله مونګ ورته شرکی عقیده وایو ، د هغے خبره مونګه کوؤ .

څلورم نمبر ، وائي ته کتاب الروح پیش کوے او ما مفتی رشید احمد صیب ، حالانکه دا دومره دجل نه کار اخلي، (دا څو مولوی صیب لګه رنړا کړی)، ما ورته د کتاب الروح نه احادیث په سند سره پیش کړل، ده د مفتی رشید احمد قول پیش کو، بیا خو دغسی اوایه چه که یو شافعی

عالم حدیث نقل کي ، څه به هغه نه منم ، او د مفتی رشید احمد صیب خبرے له به ترجیح ورکوم ، خو اووایه ، یا وایه منکره حدیث یمه .

بیا مخکښې وائي : وئ خپله دغه نظریه د فقه نه ثابت کړه ، ابن قیم ته مځئ ، اے د الله بنده د امام ابو حنفیه رحمه الله مقلدین یو په اجتهادي مسائلو کښې دا اجتهادی مسئله نه ده ، په اجتهادی مسائلو کښې به فقه ته مونګه ځو، دا مولوی صیب دا منصوصی مسئله ده ، قران سنت مسلل پیش کوم ، او بیا مولوی صیب روایات د فقه نه نشي پیش کولے ، هغه د احادیث او د تفسیردکتابونو نه پیش کولے شي خو مولوی صیب پدے شي نه پوهیږی ، چالیس ورځو والا شیخ القران هم دغسي وی ، بیا مولوی صیب وائي : وئ د امام صیب رحمه الله باره کښې وائي ، مولوی صیب دا والا کم کتابونه چه ته پیش کے دا **فتاوی رشیدیه** ، (صفحه/ ۲۸۱) ، دے وائي : (مسئلہ سماع میں حنفیہ باہم مختلف ہے) حنفیه ؤ کښې خپله اختلاف دے ، دے وائي ، اتفاق نده . وس هغه مفتی رشید احمد صیب نه منی .د ګنګوهی صیب (ہر دو روایت سے مذھب کی تائید ہوتی پس تلقین اس مذھب پر مبنی ہے کہ اول زمانہ قریب دفن کے بہت سے روایات اسماع کرتے ہے او حضرت امام اعظم سے اس بات کچھ منصوص نہیں .کچھ منصوص نہیں) اودا دویم نمبر**فتاوی دار العلوم دیوبند** ، ده ، پنځلس پیرے راوخسته که یو عبارت دے ترے پیش کړی پنځلس پیرے خو تیم خو به په څه ډکے کنه ، ددے (جلد/٥ صفحه/٣١٠) دا هم واوره ، دے وائي (اور یہ اختلاف صحابہ کے زمانے سے بہت سے ائمہ سماع موتی کے قائل ہے ، اور حنفیہ کے کتب میں بعض مسائل ایسے مشہور جن نے سے عدم سماع معلوم ہوتا ہے) مسائل مذکور دي، انکار نه دے ، هغه مسائل مولوی صیب د هغے جواب کومه ، مگر ، (امام صاحب سے کوئی تصریح اس بارے میں نہیں نقل کرتے) احنافو کښې

اختلاف دے ، امام صیب نه څه ندی نقل ، خپل مولوی دے وائي ، نیلوی صیب **نداء حق** (صفحه/ ۵۹) فقهاء حنفیه ، دے وائي : (اس بارے میں مختلف ہے)هغوی کښ اختلاف دے دا خپل ، دا **عرف الشذی /ا/ ۳۲۹**) ابواب الجنائز، باب ماجاء مایقول الرجل اذا دخل المقابر) د انور شاه کشمیری رحمه الله ، دے وائي ، وئ : احنافو یا امام صیب ته چه قول ...(**واشتهر على ألسنة الناس**) د خلکو په ژبو دا مشهور دی د عوامو لکه د دیوؤ په ژبو (**أن الموتى ليس لهم سماع عند أبي حنيفة**) ، وائي چه د امام صیب په نزد ورله سماع نشته د حنفیه وو په نزد (**وصنف ملا علي القاري رسالة وذكر فيها أن المشهور ليس له أصل من الأئمة أصلاً**) وائي ، د دے د پاره هیڅ اخذ نشته خو وائي ، وائي (**بل أخذ هذا من مسألة في باب الأيمان أنه إذا حلف أنه لا يتكلم مع فلان فمات الرجل فتكلم معه على قبره ميتاً لا يحنث ، أقول**) بیا دا انور شاه کشمیری اوس جواب کښ څه وائي؟ : (**إن وجه عدم الحنث أن مبنى الأيمان على العرف ، وأهل العرف لا يعلمون أن الموتى تسمع**) بیا دا وائي د عرف سره تعلق دے ، دَ دِے دا معنی نه ده چه مړی نه اوری (**والمحقق** (صیحح محقق قول) **أن أبا حنيفة لا ينكر سمع الأموات**) امام صیب د سماع الموتی منکر ندے ، وائي : (**وإن خالف ابن الهمام**) ، اګر ابن الهمام مخالفت کړیدے ، خو ابن الهمام رحمه الله هم دلته بیا مخکښ عبارت پیش کوم ، هغه وائي د ابن الهمام په مواضع منصوصه کښ څه وائي؟ ابن الهمام رحمه الله وائي : دے وائي : (**وأما الشيخ ابن الهمام رحمه الله تعالى فجعلَ الأَصْل هو النَّفْي**) نفی ګرځولی ده ، **خو** (**وكلَّ مَوْضِع ثبت فيه السَّماعُ**) هر هغه ځائے دے چه سماع پکښ ثابت ده (**جَعَله مستثنًى ومقتصِرًا....**) هغه ترینه مستثني ګرځولی ده ، (علي المورد) (**قلت : إذن ما**

الفائدة في عُنوان النَّفي؟)کشمری صيب وائي : بيا څه فائده شوه ستا د نفی (**وما الفَرق بين نفي السَّماع ، ثُم الاستثناء في المواضع**) يو ځائے کښې نفی کوي او بل طرف ته به بيا ګنړو ځګونو کښې هغه استثناء کے ، خو شاه صيب په اخره کښې بيا څه وائي ، وائي : (**ولذا قلت بالسماع فى الجملة**) ، د دے وجهے څه بالجمله د سماع قائل يمه ، او مولوی صيب مخکښې وائي : (**لم يُنْقِلْ عن أحدٍ من أئمتنا رحمهم الله تعالى**) د امام ابو حنفيه رحمه الله څمونړ د امامانو نه پدے باب کښې هيڅ ندی نقل . ، څوك ئي چه ورته منسوب کوی دا خطا کيږي .

دريم نمبر مولوی صيب ، مولوی صيب مخکښې بله منسئله دا وکړه ، تا دلايل اويل په فلانکی باندے جرحه ، فلانکی جرحه ، فلانی مولوی صيب احاديث او وائي اخبار واحده پيش کوے ، وايئ خبر واحد پکښې ، اخبار واحد پيش کوے ، دا واوره مولوی صيب حديث د سماع الموتی حد دتواتر ته رسيدلی، داوالا **فيض القدير** ددے (**صفحه/٤٢**) (**اقول والاحاديث فى سماع الاموات قد بلغت مبلغ التواتر**) سماع الموتی والا احاديث حد د تواتر ته رسيدلی ، سترګی او غوګونه دواړه کلاو که ، چه بيا منکر نه شی ، اوس که ماته وائي : چه کشميری صيب له د متواتر تعريف نه ورتلو ، ته ورته واورخايه ، نو (**چھوٹی منہ بڑی بات**) دا هغه خبره ده .

دويم نمبر مولوی صنيب دا **كتاب الروح** دے (صفحه/١٤١) دے ، دے وائي (قلت يريد) دے وائي : څه ويم چه اراده کوي ابن عبد البر که ابن عبد البر(**يريد الاحاديث المتواتر**) هغه احاديث متواتر هغه څه ورته وائي : اراده کوی ، او پدغے کښې بيا احاديث نقل کوی ، (**انه ليسمع قَرْعُ نعالهم**) مثال لکه (**ان يسمع قرع نعالهم**) او مثل دا حديث د (**السلاٰم على**

أهل القبور وخطابهم ومعرفتهم بزيارة الأحياء لهم) ، دے وائي : دا دري قسمه روایت سماع الاموات او قبرونو والا چه سلام اوری بیا جواب ورکوی ، او پیژنی ئي ، دا حد د تواتر ته رسیدلی دی .

دا دریم نمبر د انور شاه کشمیری رحمه الله دریم قول **عرف الشذی** (ج/۲/ص ۳۲۹) . دے وائي : (**أقول : لو قلنا بسمع الموتى**) که مونګ قول وکو په سماع الموتی چه اوري (**لا إشكال**) هیڅ اشکال نشته (**فإنه ثبت بقدر مشترك**) دے په قدر مشترك سره ثابت دے (**تواتراً**) متواتراحادیثو سره ثابت دے (**في الحديث**) دے وائي په متواتر احادیثو سره ثابت دے . دا ځما سره بل حواله مولوی صیب دا واخله **تفسير ابن كثير** (صفحه/٦٩٧) دے هم مخکښ وائي ، وئ ، (**وقد تواترت الآثار عنهم بأن الميت يعرف بزيارة الحي له ويستبشر**) په تواتر سره رويات او (**والسلف مجمعون**) سلف چه (**مجمعون**) هغوی اجماع کړیده (**على هذا ، وقد تواترت الآثار عنهم بأن الميت يعرف بزيارة الحي له ويستبشر**) چه د ویو دامیت چه دے ، دے له چه څوك قبر له زیارت له راشی ، دے هغه پیژنی او خوشحالیږی په هغے باندے.

دا مولوی صیب ځما سره پنځم نمبر **كتاب الروح** په بله (صفحه/ ٢١)باندے دویم ځے لیکی ، وائي : (**والسلف**) دے وائي : سلفُ اجماع کړیده په دے باندے (**وقد تواترت الآثار عنهم بأن الميت يعرف زيارة الحي له ويستبشر به**) ، مولوی صیب دا ما تا ته شپږ حوالے په دے باندے پیش کړي چه احادیث د معرفت د میت ، دویم نمبر احادیث د سماع الموتی دا حد د تواتر ته رسیدلی دی ، مولوی صیب ، دا ، تا د **احسن الفتاوی** عبارت پیش کو ، دا واخله (صفحه/ ۲۰۳) ، دے وائي : (سوال انسان کے فوت

هوجانے کے بعد (کوئی انسان جنت یا دوزخ میں داخل ہو جاتی ہے، یا پھر قبرستان میں سلام کاجواب کیسے ملتا ہے ؟. جواب مردے کے روح کا تعلق قبر سے رہتا ہے) د مړي د روح تعلق د قبر سره وی (اس لئے السلام علیکم کہا جاتا ہے) هغه عبارت ئي اووئیلو، په اوله کښې دا پرېښودو ، مولوی صیب ، (**افتؤمنون ببعض**) او دے څه وائي تفصيل ملاحظه هو کتاب الروح لابن قيم وشرح الصدور لسيوطی ، دے وائي مےګوره ، مفتی رشید احمد رحمه الله توجو ورکوی چه واوره مولوی صیب دا ، او دے مولوی صیب دا په راوی جرحه کوی ، دا واوره ، دا څما سره **شرح نخبة الفكر** دے (صفحه/١٦) (**والمتواتر لا يُبْحثُ عن رجاله بل يجب العمل به من غير بحث**) د متواتر رواياتو د رجالو نه به بحث نه کیږی ، مولوی صیب دادے څه شيئ راخستے چه ، فلانکے ، راوي ، کله په بخاری ،کله په مسلم ، په ګډو وډو سر ئي ، بیا مولوی صیب مخکښې بیا د حیات والا اختلاف شو، یره ژوندے کیږی به او مړ کیږي به ، او فلان او فلان ، نو دا ئي بيا غير متعلق خبرے شروع کړے ، څما مولوی صیب (/٦٠) نمبر دليل دلائل مې پیش کړیوو.

دا څما سره مولوی صیب یوشپیتم(٦١/ نمبر) دلیل **شرح الصدور** (ص/١٩٦) کښې هم حدیث نقل کوی ، **شرح الصدور احوال القبور** ، راته راکه (**احوال القبور**/١٠١) دا ما مخکښې احوال القبور (ص١٤١) باندے ، دے هم دغه حدیث نقل کوی ، دیووی . دا ص... والا ته راکه ، شرح الصدور(/١٩٦) باندے ، دے هم دقه حدیث نقل کئ (**واخرج الحاكم**) (....دانه دے ، مولوی صیب ، دا ندے ، مخکښې روایت دا شویدے . دا شویدے یو ځل پیش شویدے.

دا دے مولوی صیب **اهوال القبور** (صفحه نمبر/١٤١) دے په دغه باندے نقل کوی (**السلام عليكم يا أهل القبور من المسلمين والمؤمنين أنتم لنا سلف ونحن لكم تبع وإنا إن شاء الله بكم لاحقون قال : أبو رزين يا رسول الله يسمعون قال يسمعون ولكن لا يستطيعون**) دوئ اوری خو د دسی سلام جواب په دسی طریقی سره نشي ورکولے چه تاسو ئي واوری ، هم په دقه صفحه باندے دویم روایت نقل کوی ، (**عن إبن عباس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما من أحد يمر علي قبر أخيه المؤمن كان يعرفه في الدنيا فيسلم عليه إلا عرفه ورد عليه السلام**) یو څوك د چا په قبر باندے تیریږی په هغے باندے سلام کوی ، هغه جواب ورکوی ، (**اخرجه ابن عبد البر ، وقال الاشبيلي اسناده صحيح**) سند ئي صحيح دے ، او بیا مخکښې بل حدیث نقل کوی (**عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه وقف على قبر مصعب بن عمير حين رجع من أحد فوقف عليه وعلى أصحابه فقال أشهد أنكم أحياء عند الله فزوروهم وسلموا عليهم فوالذي نفسي بيده لا يسلم عليهم أحدإلاردواعليه إلى يوم القيامة، أخرجه البيهقي والحاكم وصححه) حديث** ته صحیح ویلے دے ، دے وائي : سلام هم اوری او د سلام جواب هم ورته ورکوی ، مولوی صیب دا (٦٣/درشپیته) نمبر دلائل شو، (/٦٤) نمبر .

څه مخکښې مولوی صیب (څلور شپیتم نمبر/٦٤) دلیل ما ته مولوی صیب مخکښې راکه ، مخکښې مولوی صیب دا څما سره **ابن كثير** دے (**جلد/٣ صفحه/٩٧**).﴿ ... خبری .... تاسو ویخ .﴾ مولوی صیب څه خپل دلائل پیش کوم ٦٣ ما پیش کړی انشاء الله مخکښې به مزید پیش

کوم ، پدے مے هم روایت پیش کړل ، چه دا دوه قسمه روایات حد د تواتر ته رسیدلی دی.

د مولوی صیب نه مطالبه کوم ، یو روایت ، یو ایت ، ته د دغسی صریح وښایه چه میت عند القبر نه اوری ، میت عند القبر نه اوری ، او د دے دا اوریدو والا عقیده شرك دے، قرآن چوت که د الله بنده احادیث اوچت که ، بار بار فلانی لیکی ، فلانی لیکی ، فلانی ، مونږه درته اویله، صغری د دیځی نه راواخلی ، وام د کم ځائے ، ډب دے کم ځاے کښ خیجي ، صغری دے هم جیب کښ کیده ، کبری د هم جیب کښ کیده ، یو ایت یا حدیث دسی او وا یه چه ستا دعوی پکښ ثابتیږي ، بس، ﴿دے پسی دلائل راکی کپ مه لګوی﴾.

(فریق دوم مولاناواحد الله وحدان صاحب،ترن دهم)

نحمده ونصل علی رسوله الکریم اما بعد :

حضرت جی گوره ، تا چه کله د **(فی الجملة)** قول پیش کو ، په فی الجملة کښ خلك دا وائي : که روح اوری او که جسد اوری ، ما تا ته ویلی وو : ستا مشر پرے فتوی لګولی ده ، چه دا د احمد رضا عقیده ده ، جواب نه وو راغلے ، ټیك شو جي.

اوس دا درته ویم ، تا ویلي ووچه دے حنفیانو کښ اختلاف دے دا اوګوره دا قول دے محققینو حنفینو چه سماع نه اوری د **فتاوی دار العلوم** دیوبند نه مے درته دا پیش کړے وو ، د دے جواب راکه .

د دینه مے درته هم دا پیش کړےوو.. صبر اوکه .. یو ځل مے درته ویلے دے (*لیکن علماء حنفیہ کے نزدیک سماع ثابت نہیں*) دا مے درته خودلے وو بل دا تا چه ، تاچه ،کله د دغه حواله ورکړه د مفتی رشید احمد ګنګوهی صیب ، تا ویلی وو ځما په نزد راجح ده سماع ، دے وائي **(فالظاهر انکار السماع)** آخر کښ وائي ، وائي .. وائي : ....څه شوه صفحه ...**(فالظاهر انکار السماع وهو الاصح عندنا)** ظاهر دادے چه انکار د سماع نه اوشی او دا ځما په نزد اصح ده ، دا خبره مے درته هم وکړه .

دویم دا چه تا اوئیل چه دا حدیث متواتر دے حضرت جی ما ته به د متواتر تعریف وکی ، چه په هر دغه (دور) کښ دومره کسانو نقل کړے وی چه عقل د هغے**(اتفاق علی الکذب)** محال ګنړی، په دے تعریف باندے به ئي ماته ثابت کړی ، دویم تا د عذاب قبر په مناظره کښ دا ویلی وو، چه دا شے ثابت دے په متواتراتو سره ، او د متواتراتو نه انکار کفر دے ، نو بیا د دے نه انکار کفر دے ، بی بی عائشة دِ کافره کړه که دے نه

کړه؟ حضرت عبد الله ابن عباس دے کافر کړو که دے نه کړو؟ ، بل دا دے د عقیده ضروریه وو نه وګرځوله ، حالانکه دا شیخ قاسم صیب وائي ، دا د عقائدو ضروریه نه نه ده ، چه متواتر راغلل چه متواتر راغلل ، دا به بیا عقائد ضروریه ئي ، بل دے حضرت جی ډیرے حوالے پیش کړے جي ماته توجو وکی ټول : اے : دوئ اوئیل چه امام ابو حنیفة رحمة الله علیه نه صحیح قول ثابت نه دے دا ستا سو **سماع الموتی** ده دشیخ سرفراز صفدر (٦٨ / **صفحه**) کښ لیکی ، وائي (*حضرت امام ابو حنیفہ رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ اور امت مسلمہ کے اکثریت سماع موتی کے قائل ہے*) ، دے وائي مشر دے وائي : وائي : امام ابو حنیفه د سماع موتی قائل دے حوالے مے درکړے چه امام ابو حنیفه د سماع موتي قائل نهٔ دے ، او تا ویل چه نه ترے د اثبات حوالے نقل دی او نه ترے د انکار ، یا به ته دروغژن ئي یا به دے دا مشر دروغژن وی . صحیح شو جي .

اوس مخکښ یو څو خبرے دے کولی تا ویل **کتاب الروح** ، سند شافعی ذکر کړے ، مادرته ټول د دیوبندی علماء نه احوال او عبارات پیش کړل ، تاسو د هغے څه صحیح جواب نه دے کړے ، بل دے وائي چه د لرے نه شرك دے ، د لری نه شرك دے ، تاسو دا اوویل ماته اوګوره جي ، تاسو اویل : چه د نزدینه شرك دے دا ثابت که ، ځه تاته دا ویم چه د قران د یو ایت نه ثابت که چه د لرے نه شرك دے ، صحیح شو جی هغه ته هم بیا د عباراتو نه پیش کښے ، بل دا جي ما (دور) او (نزدیک) اوویل ، نو پدے نزدے کښ عند القبر راغے که رانغے؟ پدے نزدیکښ عند القبر راغے نو ثابت ده ، مخکښ مي اتلس حوالے درکړی دی ، مخکښ دی اویل (نه خنجر

اٹھے گا نہ تلوار ان سے) څه ویمه په اردو کښې درته نه ویم په اردو کښې درته نه ویم په پښتو کښې درته ویم څه درته دا ویمه اے :

(نه خنجر (اٹھا) وهم او نه (تلوار) او (اٹھا) وهم = ان شاء الله پدے زبان پدے میدان دے شرموم)

صحیح ده ، جی ، اوس درته دا ویم ګوره جی دا دے (خوشبو والا عقیده) پدے کښې لیکی (۹٦/ صفحه) کښې ، وائي (میں ساتھیوں سے عرض کر رہا تھا کہ اس زمانے میں اگر ہم یہ عقیدہ بھی رکھے کہ کوئی مشرق میں یا مغرب میں درود شریف پڑھے، اور حضور صلی اللہ علیہ وسلم اپنے روضہ اطہر میں سماع فرمالیں، یہ بھی کوئی عقل کے خلاف نہیں، یہ بھی کوئی عقل کے خلاف نہیں) او تا چه کوم معجزات دے پیش کړل دا ستاسو مشر دے (قبر کی زندگی) ، دیکښې وائي (۲٦/ص) کښې ، وائي حضرات انبیاء کرام کا سماع عند القبر ، وائي پدے باندے چه دے ، دِ بره ځاے کښې لیکي، که : (اہلسنت والجماعت استدلال خرق عادت یعنی معجزات و کرامات سے نہیں) صحیح شو، د اهلسنت والجماعت چه دے د هغوی استدلال به د خرق عادت او د معجزاتو نه ، نه ئي ، معجزے دِ دے پیش کړے او د خرق عادت اقوال دے پیش کړل .

بل دا چه تا اویل ګوره جی ، چه تا اویل چه دا د متواتراتو نه ثابت ده ، چه متواتراتو نه ثابت شوه دا به څه وی؟ دا به ضروری وی ، دا ځما سره **تحفة المناظر** دے ، د چا د مولانا منظور مینګل صاحب، دے لیکی د دین د ضروریاتونه نه منکر او په دے کښې تاویل کونکے کافر دے ، حضرت جی .

(الجھاہے پاؤں یار کا زلف دراز میں = وہ خود اپنے دام میں صیاد آگیا)

حضرت جی ، څما سره(۲٦/) نمبر ایت دے سورة اعراف ایت (نمبر/۹٤) کښ الله تعالی فرمائی ﴿ اِنَّ الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ عِبَادٌ اَمْثَالُكُمْ ﴾..بیاوائي : ﴿فَادْعُوْهُمْ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لَكُمْ ﴾ ﴿د قران په اریدوهم درله خندا درځی ، مولانًا ، اهی هي د خدائی بنده ﴾ ﴿فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ﴾ وائي تاسو له ، دے جواب درکی خبره دی درله قبوله کښ، تاسو ئي راوبلی قبول ئي کښي درله دی ، بیا پدے پسی، چه کله پکښ دا اویل چه جواب دی درله درکی ، تا په روایتو کښ دا پیش کړل چه جواب ورکوی دلته وائي جواب نشی ورکولے ، صحیح شو جی ، دویم دا په هغے باندے ما جرحي اوکړی تا د هغے جواب اونکړو ، تا چه کم د ابن عباس او د ابو هریرة رضی الله عنه روایت پیش کړو په هغے باندے ما تا باندے جرحے کړیوے ، د هغے جواب تا اونکړؤ، د عقیلی والا کوم روایت چه د پیش کړے وو په هغے مے جرحه کړے وه تا په هغے ځان نانګاره کړو، دارنګے د معصب ابن عمیر والا روایت چه وو په هغے ما جرحه کړیوه تا په ځان نانګاره کړو ، بله خبره داده چه ما تا ته اووئیل ، چه دا روایتونه متواتر ثابت که داه متواتر په تعریف باندے د خلکو په حوالو نه ، د متواتر په تعریف باندے متواتر ثابت که ، منلو له تیار یم.

اوس ما چبیس (۲٦/ایتونه) اویل(۲۷/نمبر)سورة الزمرایت (نمبر ٦٨/) کښ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ﴾ پدے مےدرته**تفسیر عثمانی** حواله درکړیوه ، دا حواله ده او دلیل دے د صغری د پاره .

بل(اتویشتم/۲۸)نمبرایت دے﴿اَوْ كَالَّذِيْ مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ﴾ مخکښ مے درته یو ځل ویلے دے ، خو ته ما باندے صرف وخ ضائع کښے ﴿ نه نه یو ځل مي ویلی وو﴾ ﴿اَوْ كَالَّذِيْ مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ وَّهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوْشِهَا ۚ قَالَ اَنّٰى

يُحْيِ هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ فَأَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ ۚ﴾ سل کاله ئي مړ کو چه کله راژوندے کو ، الله تعالی ورته اوفرمائیل لګیا نه یم﴿قَالَ كَمْ لَبِثْتَ﴾ورته وائي څومره عمر دے تیر کړے دے ﴿قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ مخکښ چه روایات دے پیش کړل ، په هغے کښ وائي چه هر څه پيژنی او معلومات دی ورته ، د قران د نص نه ثابت شول ، د قران د نص نه ثابت شول ، چه مړے نه پوهیږی په خبرو باندے ، دارنګے حوالوته ګوره جي ، (**بل مكث ميتة مات سنة كاملة**) ، دے سل کاله چه دے وفات شوے وو ﴿تاسو دا پریده ﴾

(بل انتیس نمبر/۲۹)دلیل ، څما سره د صغری د پاره سورة روم (ایت/٤٠)کښ الله تعالی فرمائی:﴿ اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ﴾ پدے کښ ثم یحییکم دینه مراد قیامت په ورځ جوند دے دوه دری حواله جات درباندے شته .

(تیس/۳۰ نمبر دلیل) سورة حم مومن (ایت/۱۱) کښ الله تعالی فرمائی: دوی به وائي﴿رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَ اَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ﴾، **بيان القران** راکه (۳۰٦/جلد دوم/۲) دا حواله به راکی بیا به دا ویم (ایت نمبر/۳۳)سورة نحل (ایت نمبر/۲۱)کښ الله تعالی فرمائی ﴿وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ. (وَ مَا يَشْعُرُوْنَ ۙ اَيَّانَ يُبْعَثُوْنَ ﴾ مړی چه ئي هغی ته دا پته نه وي چه مونک په کله پاڅو صحیح شو ، تا چه.کم د استانس والا وو د هغے جواب درته هم وشوو، اوس د **بيان القران** حواله مے درکړي وه ګوره ورته ، وائي (*دو بار زندگی کی ایک دنیا میں ایک اخرت میں، ایک دنیا میں ایک اخرت میں*) چرته ما باندے تاپه ونه لګولے دیوبندیان به دے کافر کړی .

اوس جی څما سره(چونتیس/۳٤ نمبر دلیل) ، سورة مجادله ایت نمبر/٦) ﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيْعًا﴾ (راکه **بيان القران** (۵۱۲ /جلد/ ۲) . بیان القران مه ایکذی ﴾بيان القران/۵۱۲/جلددوم/۲) وښایه ورته مخامخ ورته کیٔ (جس روز دوبارہ زندہ کریگا. جس روز دوبارہ زندہ کریگا).

دارنګے څما سره ... (پینتس نمبر ایت سورة الشوری (ایت/۱۲ راکی (روح المعانی/۲۹/جلد/۲۵) سورة شوری ګوره جی ، سورة شوری (دولسم نمبر/ ۱یت) دے ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيْعُ﴾... اوس ګوره جی ، دا دے (کفریہ الفاظ اور انکے احکامات) مولنا عبد الشکور قاسمی صاحب ، پدے کښں دے لیکی ، په (۲۹/ص) کښں د شرك فتوی دی ډیره مطالبه کوله . اوس واخله جی ، وی ګوره جی (یعنی جس اللہ تعالی نزدیک ادر دور خفی جہر اور دل کی بات سنتا ہے کسی نبی یا ولی وغیر کو بھی ایسا سنتا جیسے کہ قران کریم میں ہے) (ان الله هو السيمع البصير) ، بیا لیکی (دور و نزدیک ہر جگہ اللہ تعالی کی طرح دیکھتا ہے ہمارے کاموں کو ہر جگہ پر دیکھلاتے ، یہ نظریہ شرک ہے، یہ نظریہ شرک ہے.،یہ نظریہ) نزديك پکښں راغے ، بیا چه د عند القبر لفظ بیا ونه وائي ، نزدیك وي عند القبر.

اوس ګوره جی ، داڅما سره **روح المعانی** ده ، په دغه ایت باندے . ګوره ایت (نمبر/۲۹) ﴿وَهُوَ السَّمِيْعُ﴾ .. بیا وائي څنګه؟ اوګوره (الله) هم (سمیع) دے ، او بنده هم (سمیع) دے نو الله څنګه سمیع دے؟ او بنده څنګه سمیع دے؟ ګوره ورته ، وائي الله تعالی چه دے (**ليس لا على طريق تأثر حاسة**)... الله تعالی په تأثر د حاسے سره نه اوري، او بنده په تاثر د حاسی سره اوري ، اوری او په قبر کښں میت کښں صلاحیت د سماع نشته ، نو چه دا دِے ورلره داسے دا صفت دِے ورله ورکو، هغه ته هغه اسباب نه

دی مهیا، په کمي باندے چه په دنیا کښ اوریدل او که ته وائي چه حیات دے حیات ، ما درته ویل (بقدر ما یتالم ویتلذذ)او(**بقدرما یتألم و یتلذذ)** دا ضروری وی اوضرورت (**یتقدر بقدر الضرورة)** زیات استدلال ورباندے نشی کولے .

(دارنگے چتیس/۳٦ نمبر) سورة مائده (ایت/۱۰) کښ الله تعالی فرمائی د حضرت عیسی علیه السلام معجزه ﴿وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنِىْ﴾ چه دے به مړی راوباسی په خپلی معجزے باندے ژوندی کوي به ئي ، نو که چرته ژوندي وے نو څنګه ئي بیا ژوندی کول ، تحصیل د حاصل نه دے مړی دی ، دا دلیل د صغری د پاره ګورے اے څما پدغه کښ خلط رانه ولئ .
ما ویلی وو(**المیت فی القبر ، المیت فی القبر)** صغری **(وکل ما یکون فی القبر فهو لا یسمع عادة)**،کبری ، د صغری د پاره مے هم دلائل پیش کړل ، د کبری د پاره مے هم دلائل پیش کړل ، او عند القبر پکښ هم راغے دا مے درته وے **(کل من تحت التراب فهو بعید)** دا مے درته هم ویلی وو چه د دنیا د د قبر او د نیا په مابین کښ دور والے دے ، دنیا د قبر نه لرے ده ، دا حوالے می درله هم درکړی .

(فریق اول ، مفتی ندیم صاحب، ترن دولسم)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

تیم دغه کیږی ، اوبه به درکی ، تاسو وس کئ ، هیڅ خبره نه ده .

الحمد الله وکفی وسلام علی عباه الذین اصطفی اما بعد.

مولوی صیب داخل بیا هغه اوتی بوتی او ویلی ، اول نمبر وائي ، وائی فلانکے دا وائي چه ځما په نزد راجح دے او فلانکے وائي : **(والاصح عندنا)** نو هغه خو ستا پشان ندي ویلی : چه دا شرك دے .. هغه وائي اصح ځمونږ په نزد باندے دادے ، او ستا هم دغه نظریه ده ما اویله چه دا اختلافی راروانه ده ، دویم ما ته وائي : ته د متواتر تعریف وکه په هغے فټ که ، یعنی انور شاه کشمیری له د متواتر تعریف نه ورتلو؟ چه هغه ورته وائي .. ابن قیم له نه ورتلو؟، ابن تیمه له نه ورتلو؟ ، ابن کثیر له نه ورتلو ؟ ، دیته وائي: **(چھوٹی منہ بڑی بات)** ، دریم نمبر ، دے وائي د متواتر نه انکار کفر دے ، نو عائشة رضی الله عنه ستا په نزد کافره شوه؟ ، نعوذ بالله ، نو د ده نه ما لاول تپوس وکو ، چه تا وئیل د قران مجید د نص نه ثابت دے نو په هغے په سره هغه صحابه کرام کافر ثابت شو **(ما هو جوابکم فهو جوابنا)** ، دریم نمبر ما اوویل چه ام المؤمنین ، دینه رجوع ثابت ده ، څه د کفر نسبت نه کوم البته ، تا صحابه وو ته د کفر د نسبت وکو ، د خپل مشر په نزد باندے دیوس شوی ، څلورم نمبر دے وائي : د لرے ، نزدے ، دا خو په کنبں راغے ، که نه اقه خبره ده ، لرے ، نزدے ، لرے ، نزدے ، ما مخکنبں جهکړه ختمه کړیده ، دے بازبار ، خو ، څه ورسره شته دے نه .

پنځم دے وائي : استدلال به د خرق عادت او معجزاتو نه نه کے ، دا قرآن هم د رسول الله صلی الله علیه وسلم لویه معجزه ده ، او مولوی صیب قرآن راغستے دے وائي (دیرش/۳۰) ایتونه مے ترے پیش کړل ، نو معجزه ، منلو د پاره وی؟ که د انکار کولو د پاره؟ ، ابو جهل انکار کړے وو؟، او ابو بکر منلے وو ، ته د کمی کمپنی نه ئي؟ (هه هه هه ،خندا)......)
بل مولوی صیب شپږم نمبر ماته وائي ، وائي تا روایات پیش کړه اه . چه جواب ورکړئ ، دلته دی چه نه ئي ورکړئ (**انما یستجیب**) پدیکښ دا شته دے چه مړی جواب نه ورکوی ، مړه د ځان نه په قران کښ تحریف معنوی کے (**من فسر برأیه فلیتبؤ مقعده من النار**) ځان له دے جهنم کښ ټهکانه تیاره کړه مولوی صیب.

ووم نمبر قربانِ شم ﴿**لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ**﴾ او هغه ته پته نشته چه ما څومره وخت تیر کړے ، معلومه شوه چه (نه اوری) (ما شاء الله) ﴿ دا درته خط﴾ نو دا چه پته ورنه لګیده ، نو دا جواب ئي څنګه ورکولو؟ ﴿**لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ**﴾اوهغه اصحاب کهف اوده وو او هغوي دغسے جواب ورکړے وو، هغوي مړه وو ، ستا په نزد.

دویم نمبر په قیامت کښ به﴿**كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوْٓا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰىهَا**﴾ د دنیا دا پچاس ساټه ساله زندګی وي ګویا صبا او بیګا مي تیر کړیؤؤ مړه وو ستا په نزد ، ماشاء ، بل مولوی صیب ، دے مولوی صیب ﴿ **اَمْوَاتٌ غَيْرُ اَحْيَآءٍ ۚ وَ مَا يَشْعُرُوْنَ ۙ اَيَّانَ يُبْعَثُوْنَ** ﴾ مړه دی ژوندی نه دی ، معلومه شوه نه اوری ، زړی خبری بیا وائي، وائي غوږ حاسه نشته دے نو ما ورته مخکښ ویلې اویله چه دا د روح د پاره د سماع قول چه دے وکو ، نو د روح حاسه شته دے . هغه ستا هغه شرك نه وو

ځما هغه شرك شو ، مولوى صيب څه بيا ويم مولوى صيب تر اوسه پورے ، يو دليل مولوى صيب دغسى پيش نه كړو چه د قبر لفظ ئي (لا يسمعون) لفظ وى ، چه ميت نه اورى ، او اوريدل ئي شرك دے ، تر اوسه نه دے پيش كړى او د قيامت د صبا پورے به نشى پيش كولے انشاء الله ، ما ورته شعر ويلے وو (نہ خنجر اٹھے گا نہ تلوار ان سے ، یہ بازو میرے ازمائے ہوئے ہے) د فرمان ,کسکر جواب شعر ئي راته په جواب كښ وئلو.

(دليل نمبر/٥٨) ابن كثير مخكښ ما د ، (/٦٤/ دليل) **تفسير ابن كثير** (جلد/٣/ص٦٩٧) **(عن ابن عباس مرفوعًا : (ما من أحد يمر بقبر أخيه المسلم ، كان يعرفه في الدنيا)** ، ابن عباس رضي الله عنه هم فرمائى څوك چه د مسلمان رور په قبر باندے تيريږى چه دنيا كښ دے پيژندو **(فيسلم عليه)** ، سلام كوى په هغه باندے **(إلا رد الله عليه روحه ، حتى يرد عليه السلام)** دے دنيا كښ پيژندو ، نو دے د هغے جواب وركوى او پيژنى ، وثبت عنه (صلى الله عليه وسلم) لامته اذا سلموا على اهل القبور) **(الى ..... اخره)** .

مخكښ مولوى صيب دا دليل (نمبر/ ٦٥) دا ځما سره مولوى صيب **مجموع الفتاوى** (ص نمبر/١٣٥ ج/٢٤) ديم دقه حديث نقل كوى **(كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ { مَا مِنْ رَجُلٍ يَمُرُّ بِقَبْرِ الرَّجُلِ كَانَ يَعْرِفُهُ فِي الدُّنْيَا فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ إلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ رُوحَهُ حَتَّى يَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ } ، وَالْمَيِّتُ قَدْ يَعْرِفُ مَنْ يَزُورَهُ)** دے په خپله **(مَنْ يَزُورُهُ)** دے وائي : څوك چه د ميت زيارت كوى دا ميت هغه پيژنى د حديث نه استدلال كوى دغه حديث نقل كوى .

(دلیل نمبر/٦٦/ شپږ شپیتم) : مولوی صیب دا څما سره **روح المعانی** ده ، دے د ابن عباس رضی الله عنه نه روایت کوی ، وائي : (**وما أخرج إبن عبدالبر وقال عبدالحق الأشبيلي إسناده صحيح عن إبن عباس مرفوعا ما من أحد يمر بقبر أخيه المؤمن كان يعرفه في الدنيا يسلم عليه إلا عرفه ورد عليه**) چه د دنیا کښ پیژندو نو سلام جواب هم ورکوی او پیژنی هم دے هغه لره .

دغه رنګے مولوی صیب دا دلیل څما سره (٦٧/ نمبر دلیل) **وفاء الوفاء**. (ص/ ٢٠٩) و قال دے وائي : (**باسناد صحيح) عن ابن عباس رضى الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما من أحد يمر بقبر أخيه المؤمن ، كان يعرفه فيسلم عليه الا عرفه ورده عليه السلام ، وراه ابن عبد البر وصححه كما نقله ابن تيميه لكن بلفظ ما من رجل يمر بقبر رجل كان يعرف فى الدنيا فيسلم عليه**) دا دویم روایت . .. د هغه په حوالے سره نقل کوی ، وقال عبد الحق في كتاب العاقبة په دریم سند سره هم نقل کوی ، مولوی صیب دا څما دری روایته د دے نه شو، مولوی صیب دا څما سره دلیل (نمبر/ ٧١) ، دا څما مخکښ وس دلیل راکه .

دا څما سره مولوی صیب شرح الصدور راکه مولوی صیب **شرح الصدور** (صفحه/١٩٧) ده مولوی صیب **شرح الصدور** کښ (ص نمبر/ ١٩٧) کښ دے نقل کوی د طبرانی په حواله سره (**عن إبن عمر قال مر رسول الله صلى الله عليه وسلم**) نبی ﷺ تیر شو د مصعب بن عمیر رضی الله عنه په قبر باندے (**فوقف عليه وعلى أصحابه فقال أشهد أنكم أحياء عند الله فزوروهم وسلموا عليهم فوالذي نفسي بيده لا يسلم عليهم أحد إلا ردوا**

علیه إلی یوم القیامة) څوك هم د دے په قبر باندے راځی سلام کوی نو هغه ورله جواب ورکوی .

داmولوی صیب څما سره (روح المعانی ، جلد/۲۰ /ص۴۹۲) **روح المعانی** (ص/ ۴۹۲) **(وما أخرجه العقیلي من أنهم یسمعون السلام ولا یستطیعون رده محمول علی نفي إستطاعة الرد علی الوجه المعهود الذي یسمعه الأحیاء)** چه هغه احیاء چه هغه جواب ورته ورکوي ، مولوی صیب دا څما سره هم دقه حدیث نقل کوی او تصحیح ئي کوی .

ابن ابی شیبة (ج۷/ص/۳۵٦) ، دے نقل کوی د عامر بن سعد نه ، **(عَنْ أَبِیهِ ، أَنَّهُ كَانَ یَرْجِعُ مِنْ ضَیْعَتِهِ)** دے د خپل پټو نه به راتلو **(فَیَمُرُّ بِقُبُورِ الشُّهَدَاءِ)** د شهداءؤ په قبرونو به تیریدو **(فَیَقُولُ : السَّلاَمُ عَلَیْكُمْ وَإِنَّا بِكُمْ لَلاَحِقُونَ ، ثُمَّ یَقُولُ لأَصْحَابِهِ : أَلاَ تُسَلِّمُونَ عَلَی الشُّهَدَاءِ فَیَرُدُّونَ عَلَیْكُمْ)** تاسو په شهداءؤ باندے سلام ولے نه کوی چه هغه تاسو ته جواب درکړي.

او دا مولوی صیب سترږی کولاؤ که ، د حنفیه وو کتاب درته اخره کښ پیش کوم ، پانج سو علماء احناف پانج سو علماء احناف . **فتاوی عالمگیریه** مولوی صیب د دے **(جلد/ ۵/ دے صفحه نمبر دے دا تین سو پچاس/۳۵۰)** دے وائي : وی : **(وَإِنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ)** که یو سړے قران ولولی **(عند القبور)** په خوا د قبرونو کښ **(إنْ نَوَی بِذَلِكَ)** که نیت ئي داوی **(أَنْ یُؤْنِسَهُ)**چه دے مانوس کي دے میت لره په خپل اواز په **(صوت القران)** صوت القران په اواز د قران سره **(فانه یقرء)** بیا د ولولی خو **(وان لم یقصد)** خو که دا ئي قصدنه وی چه مړی مانوس کړي او هغے ته واوری **(فَاللَّهُ تَعَالَی یَسْمَعُ قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ)** الله تعالی اوری قراءت د قران

(حَيْثُ كَانَتْ) چرته چه وی ، دے وائي که میت ته اوره ول غواړی ، پانج سو علماء احناف پانج سو علماء احناف .....(.... (مولانا) وحدان ... دا پکښې نشته چه مړی اوری) (تیم ودروه) څه شي دے (.... (مولانا وحدان) دیکښې د مانوس والی لفظ دے) ، نو مولوی صیب ، مانوس ، چه اوری نه؟ مانوس څنګه شی؟ مانوس کیږی څنګه؟ (....تیم ودروه ، تیم ودروه) ، نه مولوئ صیب ، چه یو څوك لیدل نه کئ ؟ هغه مانوس کیږی څنګه؟ او دا الفاظ بیا واوره ، الفاظ بیا واوره ، بیا واوره ، بیا واوره ، (وَإِنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ عِنْدَ الْقُبُورِ إِنْ نَوَى بِذَلِكَ أَنْ يُؤْنِسَهُ صَوْتُ الْقُرْآنِ) اواز د قران سره ئي مانوس کئ ، اواز د قران مجید سره به کله مانوس کیږی په هغے سره چه وائے وری ، (.....تیم مه حسابه وه)، (صَوْتُ الْقُرْآنِ ، صَوْتُ الْقُرْآنِ)..... تیم خرابیږی... او روستو خو (یسمع) الفاظ راغلي ، او روستو مولوی صیب او روسته مولوی صیب (فَاَللَّهُ تَعَالَى يَسْمَعُ قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ حَيْثُ كَانَتْ) الله خو ئي هر ځائي نه اوری ،که صرف ایصال ثواب مقصود وی ، کور نه دے وکي جومات نه دے وکی . ....

مولوي صیب دلیل (نمبر/ ۷۵) **معجم الکبیر** (جلد/ ۹ / ص ۵۳) ، دے هم مولوی (ص ۲۵۳) دے **(قال مر رسول الله صلى الله علیه و سلم على مصعب بن عمیر حین رجع من أحد فوقف علیه وعلى أصحابه فقال : أشهد أنکم أحیاء عند الله فردوهم وصلوا علیهم فوا الذي نفس محمد بیده لا یسلم علیهم)** ویل د دیوو په قبر چه تیریږی سلام پرے کوی ، قسم په الله څوك سلام نه کوی پدوئ باندے **(الا ردواعلیه الى یوم القیامة)** مګر دوئ جواب ورکوی هغے ته د ورځې د قیامته پورے.

مولوی صیب دا خپل سره دلیل (نمبر/٧٦) **احوال القبور** (ص٤٢) دے ، دے نقل کوی (**عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه وقف على مصعب بن عمير حبن رجع من أحد**) نبی صلي عليه وسلم كله چه احد نه واپس كيدو د مصعب بن عمير په قبر باندے ودیریدو: (**أشهد أنكم أحياء عند الله فزوروهم وسلموا عليهم**) زيارت كوئ د قبرونو سلام كوئ په هغوى (**فوالذي نفسي بيده**) قسم په هغه ذات چه خما ساه د هغه په قدرت كښې ده (**لا يسلم عليهم أحد إلا ردوا عليه إلى يوم القيامة**) څوك هم پدے سلام نه كوى مگر د قيامت دصبا پورے ورته هغه جواب وركوى .

مولوي صیب دا خپل سره(/٧٧/ نمبر) دلیل دے ، **فيض الباری** (ج/٣/ص٤٢) ، دے هم دقه (**وفي الحديث صححه ابو عمر**) دے وائي په حديث كښې تصحيح كړيده د هغے عمر (**ان احد اذا سلم على الميت فانه يرده عليه ،يرده عليه**) بے شكه هغه ورلره جواب وركوى (**ويعرفه**) دا ميت ورته د سلام جواب وركوى ، او پیژنی هغے لره (**ان كان يعرف فى الدنيا**) كه پد نيا كښې هغه پيژندو.

مولوی صیب دا خپل سره (دلیل نمبر/٧٨) دے ، **روح المعانى** (ج/٢٠/ص ٤٨٦) . دے نقل كوى (**كانت أمرأة بالمدينة**) يوه خزه وه په مدينه منوره كښې (**تقم المسجد فماتت**) جمات به ئي صفا كوو مړه شوه ، (**فلم يعلم بها النبي صلى الله تعالى عليه وسلم**) بيا نبى صلى الله عليه وسلم ته پته ونه لگيده (**فمر على قبرها**) په قبر ئي تير شو (**فقال عليه الصلاة و السلام : ما هذا القبر**) ويل دا قبر د چا دے؟ (**فقالوا : أم محجن**) ويل دا خو د ام محجن دے (**قال : التي كانت تقم المسجد**) ويل چه جومات ئي صفا

کوو هغه؟ **(قالوا : نعم فصف الناس)** نبي صلى الله عليه وسلم د خلکو صفونه شروع کړه **(فصلى عليها)** پس مونځ وکړو په هغې **(فقال : أي العمل وجدتِ أُفضل؟)** هغه بوډی نه تپوس کوی قبر نه تپوس کوی قبر ته ئي ودریدو ای بوډی تا کم یو عمل غوره بیاموندو؟ **(قالوا يا رسول الله أتسمع)** اے د الله رسوله دا بوډئ اوری پدی قبر کښې؟ **(قال : ما أنتم بأسمع منها)** تاسو د دینه خه نه اوری ، تاسو د دے نه زیات ، قبر ته نبي صلى الله عليه وسلم ودریدو، او مخکښې بیا نقل کوی .

مخکښې دلیل نمبر دلیل (نمبر/۸۰) **(وبما رواه البيهقي والحاكم وصححه وغيرهما عن أبي هريرة أن النبي وقف على مصعب بن عمير وعلى أصحابه حين رجع من أحد فقال : أشهد أنكم أحياء عند الله تعالى فزوروهم وسلموا عليهم فوالذي نفسي بيده لا يسلم عليهم أحد إلا ردوا عليه إلى يوم القيامة)**

هم دقه حدیث په بل سند سره نقل کوی **(عن إبن عباس مرفوعا ما من أحد يمر بقبر أخيه المؤمن كان يعرفه في الدنيا يسلم عليه إلا عرفه ورد عليه)** ، مولوی صیب دا ما مسلسل(/ ۸۲) روایات پیش کړل ، مخکښې څه دلائل پیش کوم ، خو بیا د مولوی صیب نه مطالبه کوم یو دلیل چه په هغې کښې دسی وی چه میت نه اوری عند القبر میت نه اوری او دا اوریدل ئي شرك دے ، د دے د پاره قرآن یو ایت یو حدیث او وایه ... اخوا دیخوا .. ته مه څه ، مولوی صیب قیامت په ورځ به راپاسیګی دینه معلومه شوه مړی نه اوری ، قبر کښې به ئي بیا وژنی دینه معلومه شوه نه اوری، کپ مه لګوه مړه یو ایت ، یو ایت اووایه ، یا یو حدیث اوایه ، وئ صغری مے دادہ چه مړه دی ، کبری می دا ده چه نه ئي اوری..

نو ما خو (ان المیت یسمعون) ما هغه ، هاغه صغری ، هاغه صغری مے درله راواخسته او کبری مے درله رد کړه ، د رسول الله صلی الله علیه وسلم په (/ ۸۲)روایاتو سره ، او په پانچ ایتونو د قران مجید سره ، خو مولوی صیب که الله پاك سه انابت درپکښ ایخے وی کنه ، حق قبول که ، توبه اوباسه ، نور اخوا دیخوا مه ځه مولوی صیب ، مرگ راروان دے ، قبر کښ به هم درنه الله تپوس کوی ، او دا خلق هم مه گمراه کوه نور ، مولوی صیب د الله خاطر اوکه دوکے مه کوه ، گډوډ والے مه کوه ، پنځلس پنځلس .. پیرے یو دغه راخلي. ..

تنازعه دفریق اول دفریق دوم سره په اخیري وخت دفریق دوم کښ

مولوی صیب په ترن کښ به نوی خبره هم نه کوی ، نوے دلیل به هم نه پیش کوی ، په اخری ترن کښ به چه اخری ترن گوره . اول یو مینټ . که دغسی کوی پانچ منټ دِ دے والی پانچ منټ دِ ماله راکی ، نه دا اصول دی په اخری ترن کښ به دلیل هم نه پیش کیږی دسی سوال به هم نه کیږی ، چه د هغے جواب به ده لازمیږی گوره ، مولوی صیب ، گوره مولوی صیب ، البته د نوی دلیل اجازت درکوو خو که ستا به دعوی وی چه (یسمعون) لفظ پکښ دے .. چه (ان المیت یسمعون) ... چه یو قران ایت ئي یو حدیث دغسی وی ، دلیل پیش که ، اخوا دیخو به نه ځی ، اخری ترن د پاره اصول دادی د اخری د ترن د پانچ منټ ته واله پانچ مینټ ماله راکه ، یا به په اخری ترن کښ نوے دلیل که پیش کے مولوی صیب په اغی به بیا مخکښ خبره نه کیږی ، نو صدران دِ خبره وکی . ... تاته نه پریږدی دغه په اخرینی صدر وی ، ته مه کوه ، مولوی صیب . . نوے دلیل به هم نه پیش کوے ، نوے خبره به هم نه پیش کوے .... ته مدعی ..صبر

وکی یو منټ ته مدعی مولوی صیب مدعي ئي نه مولوی صیب اوله .... من وجه . ته ئي من وجه څه یم . ما ویل بیا پانچ منټ ته واله پانچ منټ به څه والم . . پانچ منټ بیا ته واخله اخری پانچ منټ څه اخلمه .. اخری پانچ .... څنګه به د دنی نه بهر . وی . .... نوی خبره به دیکښې نه کے .نوی خبره به دیکښې نه کے. نوی خبره به دیکښې نه کے .... ﴿. خه زه ... دا خپلے دعوی مطابق دلیل ذکر که څه ...﴾ . . چه څوك سماع عند القبور ثابت منی دا د شرك عیقده ده داشیئ ثابت که . ...اوس ماته پریده .... . خو څه لاول دا جوابونه اوکم . . . . . . دسی خبره به نه کے چه بیا په ما جواب لازم .... چه ته کے څه به هم کومه که شپی ته خبره اوري او که ورځ ته اوری زه ترسره ، بیا ګرځم په هغے کښې مخی ته ... واحد الله صیب لګ صبر یو منټ . صیب .... . تا سره ما ډیرے په طریقه خبری کړی . ټول ریکارډ دے . شویدی . انشاء الله .... .. اوس اخری لس منټه دی .کچری د صبا د پاره ... صبا سترګی لګول غواړی . .. دا اخری لس منټه .. څه ګوره څه خپل ... چه څما حق دے . ... . خبری . .(تنازعه ، په وقت باندے ... روانه ده ، (منیب الرحمن) د .... ستا د خبرو جواب خو کوم نوی دلیل نه ویمه صدر صیب . صدر نوی دلیل نه ویمه . ستا د خبری جواب کومه . خبری .... ﴿لویه تنازعه ده څان له بیا ویډیو کښې اوګوري ﴿از بنده عاجز منیب الرحمن﴾

(فريق دوم مفتي واحد الله وحدان،ترن يازدم)

نحمده ونصل علی رسوله الكريم اما بعد ؛

حضرت جی ، کم دغه د چه دے ، دعقيلی والا روايت دے پيش کړےوو . مادرته مخکښ جرحه کړيوه (محمد بن اشعث) پکښ وو مجروح راوی وو ، بيا چه دا بل روايت دے پيش کړے وو، په هغے کښ (حميد بن زياد) وو ، جواب دے نه دے کړے ، دارنګے تا چه کله څمونږ دا مجموعه برزخی دا دے ذکر کړه ، د دے جواب درله ما دا اوکړو ، تاوے چه روح اوري د روح د اوريدو جواب دِ دا کوي ، چه الله تعالی د فرشتی په ذريعه باندے ورته رسوی ، مادرته دا او وے چه د فرشتو شان هغه جدا دے د شان د عبادو نه ، دَ دِے جواب درته وشو ، کم چه دا عبارت دے پيش کړے وو، د عالمګيری نه پديکښ ، څه ويم که مفتی صيب په ديکښ د مړی د سماع قول اوخودو د ده کتِه څما بيلات ، نشته پکښ ، وس کوره (اِسْتَانَسَ) لفظ دے وئيلے ، ماته وائي : سماع وه خايه په خپله (استانس) پيش کوے ، په خپله (اِسْتَانَسَ) پيش کےاو څما نه سماع غواړی ، بل په دے کښ لفظ دے .. (ان الله) الله تعالی چه دے (يَسْمَعُ) .. هغه ورته ، (يُسْمِعُ) ... الله ئي ورته اوره ئي ، صحيح شو ، الله ئي ورته اوری .. د مړی د اوريدو قول پديکښ نشته ... اوس دا خبره ته چه بل روايت کم پيش کؤ .. دقه روايت چه کم دے . تا چه ويل (الشهدا احياء عند الله) ده دے باره کښ **كشف المبدی** ليکي دا موضوعی دے ، موضوعی حديث دے.

بس کوره څما پنځه منته تيم وو ما دا دوه درے منته جي نور پرينبوده ، بس دے ، وس يوه خبره صرف کوم ما چه کله (**ليس كمثله شی**)

باندے یو دغه حواله پیش که (انه هو السمیع البصیر) یوولس ایتونه د قران ما را وړي هغه ورسره حساب که څلویښت هاغه وو او یولس دا (۵۱/) /اکاون / او دولس احادیث دولس احادیث (۷۰ /۷۰) ستر دلائل مے درته پیش کړل پس په دے خبرو باندے اکتفاء وه ، (وأخـــر دعـــوانا ان الحمد لله رب العلمین) .

ګوره جی تا سو څمونږ لس مینته خراب کړه ، نوی خبره نه ، د دے جواب کوم . ..... پنځه منټه څما وی . روستو وی .. پنځه به څم او ویم . اے غوګ کیده جی څما لس منټه تیم وو، پنځه ما منټه ، پنځه منټبه ګوری بیامالره هم راکے ....

(فريق اول مفتي نديم،ترن دو ازدهم)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

څم ګوره دے کښ نوے خبره نه کوم ، صرف مولوی صیب دومره وکړه ، وائي روایاتو باندے مي جرحه وکړه ما د هغے په باره کښ ویلی چه یو ایت د سماع الموتی او د معرفت د میت دا حد د تواتر ته رسیدلی ، په دے مے شپږ حوالی پیش کړی ، دویم دلیل د دے د پاره مے بیا د حدیث د اصولو اصول حدیث کښ کتاب ما راواخستو پیش می کو چه **(والمتواتر لا یبحث عن رجاله)** د هغے د سند نه بحث نشي کیدی.

دویم نمبر مولوی صیب ، ما اویل چه فرشتو دا خبره جدا ده ، ما اویل چه دا فرشته ورسره خبري کوي؟ دوئ اوری ؟ معلومه شوه د اوریدو دا صلاحیت پکښ شته دے ، خبره یو ده ، جدا نه ده ، څما او ستا خبره پدیکښ وه چه دا مړی اوری کنه اوری؟ خبره دا وه مولوی صیب اخوا دیخوا مه بوځه ، د دے جوابات .

دریم نمبر دے وائي عالمګیری کښ د مړی د سماع خبره نشته دے مولوی صیب ګوره پخپل اواز سره که میت مانوس کوي نو په اواز سره یو څوك ګوره سرے مانوس کوي ، یو مار ته سرے بیم وهي مانوس کوي یو چاته د قران مجید اواز وائي مانوس کوی ، چه دا اواز واوری مانوس شی ، ورسره چه اواز نه اوری مانوس نه اوری څنګ مانوس کیږی یار؟ ، نو دا مولوی صیب د جهالت خبرے کوی.

څلورم نمبر دے وائي الله ئي ورته اوره ئي ، څما او ستا پدے کښ خبره نه وه ، ما ویل ژوندی ته هم الله اوره ئي ، ژوندی هم الله د مشئت د الله نه بغیر نه اوری (حیث کانت) واله خبره ما په هغے پیش کړه ، بل

مولوی صیب ما درته ویله خبره واوره ، مولوی صیب ، ګوره څما او ستا ډیر ښه مجلس اوشو . ..

پدے باب کښ کنه .. ګوره د اختتام پدے مه خرابوه ، د دے خبرے درے درے ځل جواب اوشو کنه .. والله کم خوړلی ... ته په اصولو باندے ، ځان د پاره ئي مني ، څمونږ د پاره نه مني .

اختتامي دعاء

لاسونه اوچت کړی مره : (**اللّٰهُمَّ ربنا اتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنه وقنا عذاب النار**) ... . رب ذوالجلال ، دا مونږ او دا ملګری چه ناستوو دا مناظره مو وکړه ، الله چه کم حق وی ، دي خلقو ته ئي ښکاره کړے پديکښ .. رب ذوالجلاله ديوو هم که په خه نيت راغلی ، مونګ په خه نيت ، ځوك چه هم په خه نيت راغلی، الله د هغے اجر ورته ورکړے ، دريم نمبر پروردګار پديکښ چه کم حق ئي کم باطل وی ، الله هغه باطل ته هدايت وکی ، او حق ته په خپل مسلك او عقيده نظيريه باندے استقامت نصيب کي ، څلورم نمبر پروردګاره ، څمونږ دا مناظره د خلکو د پاره د انتشار او د افتراق ذريعه نه ګرځی د خير ذريعه وګرځے ، الله د خير ذريعه ورته وګرځے ، رب العلمين څمونږ د دے کم ملګری چه دلته کوم ځائے راکو امن ئي راکو ، رب ذوالجلال دوئ ته هم ډير خيرورنصيب کي ، رب العلمين ، ﴿دغه ملګرو ته هم دعا وکئ﴾ دغه ملګری چه دوئ مناظرے ته راغله دغومره کيناسته رب ذوالجلال دويته هم اجر ورکی ، الله مونګ ټول د هدايت په لاره باندے روانکي ، رب ذوالجلال د هر قسمه ګمراهي نه هم اوساتی ، دهرقسمه د امت مسلمه د تکفير نه مو وساتی ، رب ذوالجلال د علماء ديوبند اهل السنت والجماعت

په صحیح حق مسلك او مشرب باندے مونږ ټول روان کے ، اللّٰهُمَّ ارنا الحق الحق وارزقنا التباع ، وارنا الباطل باطل وارزقنا اجتنابه)

مولوی صیب دومره ظلم دے وکو کنه ... دوئ سره ملاویږو غاړي ورکوو مولوی صیب ماته راغاړیوځه ..... دا شم پریږدی بس ... دیخوا راشه ماته ... دا ځما ډیر خواګه ملګری دی . .مه کوه . مړ کیمه ... مفتی صیب او روتې به بیا روستو اوخرو جي.

طریقه د لیکلو، او تصحیح د هغے

دا مناظره چه څلور گهنتے وه. دا پوره شوه په اووه ورځو کښ ....
طریقه د لیکلو داوه چه چونکه دا مه مخطوطی شکل کښ په کاپی کښ نه ده لیکلی، بلکه یو سیکنډ د څلورو سیکنډو په حساب سره، دومره سلو سپیډ کښ دا مه لیکلی ده ډاریك کمپوټر کښ ..... او دا چه کمه لیکل شویده . .. د دینه په کاپیانی اوباسي او دوباره تصحیح به بیا هغے کښ کیګی . چه د چا شکایت رانشی ..

په کاپیانو کښ د تصحیح نه پس به دا بیا په کمپوټر کښ صحیح کیږی .

او تر هغی پوری به دا ام دی شکل کښ . په کمپوټر کښ پرته وی .

روستو بیا په هغی داسی الفاظ چه هغه صحیح نه دي اوریدلے شوي د هغی تصحیح به هم کیږی .

دا په (تاریخ/١٤/اگست/٢٠٢٠) په وخت د ما سخوتن د اذان نه مخکښ په لیکلو کښ پوره شوه .

الله دی مونګ ته دے ی جزائے خیر را کړی .

کتبـــــــــــــه منیب الرحمن ابن حبیب الرحمن حنفی .

اوله تصحیح

د لیکلو نه پس اول ځل باندے د دی کتاب کاپي شکل کښ په پانړو کښ تصحیح اوشوه په توفیق د الله تعالی سره .

تقریبا په دوه هفتو کښ .

اوس د دی نه بعد هغه الفاظ چه کم اوریدلے کیږی یوشان او لیکلے کیږی بل شان د هغی تصحیح به کوؤ.

بل چه کم مکررات راغلی دی . د مشورے نه پس به هغه مکررات مثلا مولوی صیب . مولوی صیب . مولوی صیب . دا الفاظ نو دا به کټ کوؤ خو د مشورے نه پس .او اصل د تصحیح په کاپیانو کښ به دا موجود وی . چه د کم فریق شکایت پری رانشی .

بل د هغي نه بعد اخري او مشکل کار عبارات ټیك کول . او هغه بیا کتاب سره برابره ول . مثلا احادیث دي د قران کریم ایتونه دی . نو دا به په تصحیح سره لیکلي کیږی .

چه څه قسمه عبارتي غلطي پکښ رانشي .

تاریخ11:46:54 سهار(2020/08/25 11:48:13 ص)

کتبه احقر طالب علم منیب الرحمن حنفي

دویمه تصحیح د ایتونو او د عباراتو

پوره شوه په دویم ځل باندے تصحیح د دے کتاب پوره شو تصحیح د ایتونو او د عباراتو په توفیق د الله تعالی سره .

د دی نه بعد به په اخری ځل د پښتو د بعضو ټکو تصحیح کیږی الله مونګ ته جزاء خیر راکړی .

بوقت / بتاریخ ۸ بجے ماسخوتن په ورځ د ، شرو بدھ. بتاریخ (۲۰۲۰/۹/۹)

طالب علم : منیب الرحمن عفي عنه

دریمه تصحیح د پشتو عباراتو او د عربي

پوره شوه دویم ځل کتابي تصحیح د پشتو عباراتو او د عربي بعضو په کاپي

شکل کښې په (2020/09/28، 11:00) مښام ، په وخت د ماخوستن کښې الله دي مونږ ته جزاء خیر راکړي
کتبه منیب الرحمن عفي عنه

طالب العلم منیب الرحمن باجوړی حنفي عفي عنه

